

912

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ԵՐԿՐՈՐԳԱԿԱՆ ԳՊՐՈՑԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՂԻՆԱԿ

ԼԻՒՍԻՆ ԼՇՐԼԷՐ

ԱՇԽԱՏԱԾՐԱՆ

Ա. ՊԻՊԷՌՈՒՆ

ՀԱՂԻՆԱԿԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱԻՇ ՏՊԱԳՐՈՒՄ



ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՊՐԻՆՏԵՐՆԻՆ Գ. ԳԱՊԱՅԵԱՆՆԵ

1878

44
L-49

Ս. Կ. ԱՇԽԷՐ
1880
Ս. Ա. ՄԱՆՆԵՐՆԻՆ

2010

2002

41927-209
209
44
L-209

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂՂԻԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ԳՊՐՈՑԱՑ ՀԱՄԱՐ



ՀԵՂԻՆԱԿ

3865

ԼԻԻՍԻՔՆ ԼՇՔԼԷՐ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Ա. ՊԻՊԷՌՈՎԻՍ

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ՀՐԱՄԱՆԱԻՐ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ



ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ԳԱՎԱՅԵԱՆ

— 1878 —

Handwritten signature

ՄԱՐԻԻԿ Յ. ԳԱՎԱՅԵԱՆԻ
ԳՐԱՆՈՑ ԶԱԳՄԱԳՃՂՈՐ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 20

Handwritten signature



25484-61

Գաղղիարէն լեզուի ուսումը մեր ազգին մէջ քսան տարիէ
ի վեր շատ մեծ յառաջադիմումին ըրած է, եւ ինչպէս որ
կ'երեւի, ազգին մեծ մասը Եւրոպական այս լեզուին աւելի յա-
րած է, որն որ արդարեւ չքնաղ լեզու մ'է իւր ճոխումեամբը եւ
ամէն գիտումեանց եւ զործոց յարմարումեամբը :

Բայց Գաղղիարէն լեզուի դասախօսումինը շատ թերի
կ'աւանդուի մեր դպրոցներուն մէջ, բացառութիւնը կան եւ ա-
նոնք են աւելի՛ որոց բարձրագոյն դասերը Գաղղիացի վարպետի
մը խնամոց յանձնուած են, ըստ մեզ այս միջոցը ամենէն պարզ
եւ յզտակարն է : Իսկ նախապատրաստական դասերը որոց ան-
հնար է այս դրութեամբ դասախօսել, շատ ցաւալի վիճակի մէջ
կը գտնուին. կան դպրոցներ ուր Գաղղիարէն ֆերականութիւնը
միքինարար գոց ընել կուտան, դժբաղդարար ան ալ Գաղղիարէն
լեզուաւ եւ ան աստիճանի տղայոց որոնք տակաւին երկու բառ
իւր միացնել չ'են գիտեր. կան դպրոցներ ալ ուր պատմական
վերջ մը Թարգմանել տալով կ'ուզեն Գաղղիարէն սորվեցնել ա-
շկերտաց, որ ուրիշ բանի չ'ժառայեր եթէ ոչ ժամանակի կո-
րուտով տղոց միտքը ճապաղել եւ թուժակի պէս կարդացածնին
ընչ ատենէն մոռնալ :

Այս դրութեամբ, պատրաստուած աշակերտ մը կը յուսա-
հատի եւ կ'սկսի խորշիլ այդ լեզուին բազմադիմի կանոններէն
եւ իւր բոլոր աշխատութիւնը յօրմ կը ցնդի :

Մենք սոյն փոքրիկ աշխատութեամբ մէջ երկու միտում ու-
նեցած ենք,

Նախ, նորավարժ ուսուցիչները և վիսաւորաբար նախա-
պատրաստական դասերու Գաղղիարէն ֆերականութեան մասունք
բանին սորվեցնել որ լեզուի մը հոգին է, եւ տալ այն հիմնաւոր
սկզբունքը որով միայն կարելի է որ եւ է լեզուի մը դժուարու-
մեանց յաղթել, տղոց՝ փոխանակ տարիներ զոհելով Թարգմանու-
թիւն սորվեցնելու, թող դասատուր նախ անսխալ ընթերցանու-

Յիւն սորվեցնեն առողանութեամբ հանդերձ եւ երբ սկսին վարժ կարդալ, այն ատեն ջանալու է որ ընտանեկան բառերու շարք մը գիտնան ուղղագրութեանց ուշ ղնելով, եւ այսպէս հետ զհետէ սորված բառերը գործածելու համար անոնցմով փոքրիկ խօսքեր ձեւացնել տալ, կարելի եղածին չափ պարզ եւ մէկին : Ատոնք թող ըլլան նախապատրաստական դասուն առաջին տարւոյն մէջ տրուելիք պարտականութիւնքը :

Երկրորդ տարւոյն համար Ուսուցիչը կրնայ ընտանեկան կամ պատմական գիրք մը տալ տղոց ձեռքը մէջի բառերը ինքը անձամբ գրելով, աշակերտք պարտին այս գիրքը բառ առ բառ թարգմանել առանց հայերէն ասացուածոց միտ ղնելու որոնք այս կարգի աշակերտներէն չ'սպասուիր, մասնաւորապէս բառագիտութեան վերջին ծայր խնամք տանելու է : Ամբողջ երկրորդ տարւոյն մէջ այս ընթացքը շարունակելու է, իսկ երրորդ տարւոյն համար աս կամ ասոր նման ֆերականութեան դասագիրք մը կրնայ աշակերտին տրուել որ ֆերականական սկզբնական կանոններուն հետ այնպիսի օրինակներ դրուած են որոնք տղոց անձանօթ չ'են լինիր եւ քիչ ժամանակի մէջ կարող կ'ըլլան պարզ գիրք մը հասկընալ, երկու տող խօսք մը շարադրել. եւ եթէ Ուսուցիչը կ'ուզեն այս գիրքը աւելի օգտակար ընել աշակերտին, թող մէջի չ'գիտցած բառերնին մասնաւորապէս գոց ընել տան.

Երկրորդ, քիչ շատ փորձառութեամբ համոզուած ենք որ լեզուի մը չոր ու ցամաք ուսումը անտանելի է եւ անօգուտ : Մենք սոյն գործին մէջ Պ. ԼԵՐԷՐ Գաղղիացի մեծանուն լեզուագիտին հետեւած ենք. որոյ բոլոր գործերն ալ բազմաթիւ տպագրութեանց արժանացած են, եւ Գաղղիոյ հասարակաց կրթութեան պաշտօնէին կողմէն քնդուուուած է իբր երկրորդական վարժարաններու մէջ նախապատրաստական կարգերու յարմար դասագիրք մը, ինչպէս որ կ'երեւի այս գիրքը ծայրէ ի ծայր օրինակներով լցուած է, ամէն կանոն իւր յարակից օրինակներն ունի, վերջապէս կանոններու զարտուղութիւնք լեզուի նրբութիւնք, բայերու դժուարութիւնք եւ այլն. այնպիսի կոկիկ բացառուած են որ աշակերտը կը զուարճացնէ, զանոնք մտքին մէջ տպաւորելով : Չմոռնանք ըսելու թէ այս գիրքը օգտակար կրնայ ըլլալ այն ընտանեաց որոնք իրենց զաւակաց դաստիարակութեան փափուկ պաշտօնը ստանձնած են :

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ Ա Ղ Ղ Ի Ա Ր Է Ն Լ Ե Զ Ո Ւ Ի



ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ



ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

1. Քերականութեան լեզուի մը կանոնաց ամբողջութիւնն է :

2. Խօսելու և գրելու համար բառեր (mot) կը գործածուին, ինչ. papa, հայ. vorité, հայ. քերականութեան . livre, քեր :

3. Բառերը շնչերէ (syllabe) կը ձևանան. ինչ. bonté, բառ-քերական երկու վանկով բառ մ'է, liberté, քերականութեան երեք վանկով :

4. Վանկերը երէրէ (lettre) կը կազմուին :

5. Գաղղիերէնի մէջ բառ և հիւր քերական, որոնք երկուքի կը բաժնուին, voyelle (յայտարար), և consonne (բառարար) :

6. Վեց ձայնաւոր գրերն են՝ a, e, i, o, u, y :

7. Եւ տասն և ինը բաղաձայններն են՝ b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z :

8. Երեք տեսակ է կայ .

- e muet (հմբ), ինչ . homme, livre.
- e fermé (գոց), ինչ . bonté, café.
- e ouvert (բաց), ինչ . procès, succès :

9. Մը երկու ի ձայն կը հանէ՝ ձայնաւոր գրէ մը ետքը եթէ գայ, ինչ . pays, moyen, joyeux, պէտք է հնչել pai-is, moi-ien, joi-ieux :

10. Ի գիրը հմբ է կամ հմբ :

Համբ հը հնչման մէջ բնաւ ձայն չհանէր՝ ինչ . l'homme. l'histoire, l'honneur, զորոնք պէտք է հընչել l'omme, l'istoire, l'onneur :

Հնչեալ հը կոկորդէն կը հնչուի ինչ . la haine. le hameau :

11. Երեք տեսակ accent կայ .

- L'accent grave (`), ինչ . procès.
- L'accent aigu (´), ինչ . bonté.
- L'accent circonflexe (^), ինչ . tête, bête :

12. Accentներէն զատ կան նաև՝

- L'apostrophe (´), ինչ . l'âme, l'épée.
- La cédille (¸), ինչ . français.
- Le tréma (¨), ինչ . haïr, Saül.
- Le trait-d'union (-), ինչ . arc-en-ciel :

13. Գաղղիերէն լեզուի մէջ տասը տեսակ բառ կայ , որոնք parties du discours (հասանդ բանի) կը կոչուին , և են՝ le nom կամ le substantif (անուն կամ հոյական), l'article (յոդ), l'adjectif (ածական),

le pronom (շեբանան), le verbe (բայ), le participe (ընդունելութիւն), la préposition (նախադասութիւն), l'adverbe (հմբայ), la conjonction (շաղկապ), և l'interjection (յայնարկութիւն) :

14. Այս տասը տեսակ բառերը երկուքի կը բաժնուին , variable (փոփոխելի) և invariable (անփոփոխ) :

15. Փոփոխելի բառերն անոնք են , որոց վերջաւորութիւնը կարելի է փոխել և ասոնք են՝ le nom, l'article, l'adjectif, le pronom, le verbe, և le participe :

16. Անփոփոխ բառերն անոնք են , որոց վերջաւորութիւնը կարելի չէ փոխել և ասոնք են՝ la préposition, l'adverbe, la conjonction և l'interjection :

ՓՈՓՈՒՅԵԼԻ ԲԱՌՆԵՐ

ԳԼՈՒԽ Ա.

LE NOM OU LE SUBSTANTIF (ԱՆՈՒՆ ԿԱՄ ԳՈՅԱԿԱՆ)

17. Անուն կամ հոյական կը ըսուի այն բառը , որ անձ մը կամ իր մը կը ցուցունէ , ինչ . Pierre, Պէտրոս . Paul, Պօլ . habit, վերջու . chapeau, ֆլեպուրի :

18. Երկու տեսակ անուն կայ , հասարակ անուն

(le nom commun) և յարուհի անուն (le nom propre):

19. Հարուհի կըսուին այն անուններն, զորս իրենց տեսակէն եղող ամէն իրի և ամէն անձի կրնանք տալ ինչ. homme, հար. cheval, յի:

20. Յարուհի կըսուին այն անուններն, որոնք իրենց տեսակին մէջ մէկ հատիկ են, ինչ. Adam, Ադամ. Eva, Եւա. Paris, Փարիզ. Napoléon, Նաբոլէոն:

ՀՐԱՀԱՆԳ 1.

(Հետեւեալ գոյականներուն մեջէն յատուկ եւ հասարակ գոյականները գտնել:

Dieu,	Le panier,	L'école,	Henriette,
Jésus-Christ,	Les lunettes,	La maison,	La casquette,
Rome,	Jean,	Paris,	La blouse,
L'aiguille,	Abraham,	La chaumière,	La poule,
La sœur,	Marie,	Jacob,	Le chemin,
Le livre,	Joseph,	Moïse,	Louise,

21. Յատուկ անուննք գլխադրով կը գըրուին:

22. Գոյականներն երկու յատկութիւն ունին, genre (տես) և nombre (թիւ):

23. Սեռ անուն այն յատկութիւնն է, որով ինչ սեռէ ըլլալը կ'որոշուի:

Գաղղիներէն լեզուին մէջ երկու սեռ կայ, masculin (արական) և féminin (կանական):

24. Էրիկ մարդու կամ արու կենդանեաց անուններն արական են, ինչ. un père, հար. une. un lion, տեսիլ:

25. Կանանց կամ էգ կենդանեաց անուններն իգական են, ինչ. une mère, հար. une lionne, հարուհի տեսիլ:

26. Ասկից զատ սովորութիւն եղած է արական կամ իգական սեռ տալ այնպիսի իրաց, որոնք ոչ արու են և ոչ էգ, ինչ. un livre, գիրք, արական է. une plume, գրչի, իգական է:

27. Երբոր գոյականի մը առջեւ կարելի ըլլայ le կամ un դնել՝ այն բառը արական է, ինչ. le chat հարու, un chène, հարու, le papier ընթաց:

28. Երբոր գոյականի մը առջեւ կարելի ըլլայ la կամ une դնել՝ այն բառը իգական է, ինչ. la lionne, հարուհի տեսիլ. une feuille. գրչի. une plume, գրչի:

ՀՐԱՀԱՆԳ 2.

(Հետեւեալ անունաց մեջէն արականներ ու իգականներ որոշելու ե:

Le chat,	L'âne,	Le canard,	Une araignée,
Le chien,	Un dindon,	Le coq,	Une mouche,
La souris,	La chatte,	La poule,	La fourmi,
Le rat,	Le bœuf,	Un bœuf,	Une tortue,
Un mouton,	Une chienne,	Un lapin,	Une alouette,
Une brebis,	Une vache,	Une chèvre,	La perdrix.

29. Թիւն անուն այն յատկութիւնն է, որ անոր հի կամ հիլ տեսիլ ըլլալը կը ցուցունէ: Թիւը գաղղիներէնի մէջ երկու է, singulier (էզակ) և pluriel (յոբնակ):

30. Եղակին մէկ առ մը կամ Գէ իր մը կը
ցուցունէ, ինչ. un homme, Գար Գ. un livre, Գեր Գ =

31. Յոքնակին գոյականին նշանակած բանին
մէկէ աւելի ըլլալը կը ցուցունէ, ինչ. des hommes,
Գար Գ. des livres, Գեր Գ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 3.

(Հետեւեալ անուանց մեջէն եզակիներն ու յոգնակի-
ները որոշելու է) :

Un nid,	Le chateau,	Les enfants,
Une muraille,	Une boutique,	Une charrue,
Les faucheurs,	Le coq,	Une reine,
Les marchands,	La priere,	La demoiselle,
Les bateaux,	Des boulangers,	La pioche,
Les ânes,	Un roi,	Les verrous,

ԱՆՈՒԱՆՑ ՅՈԳՆԱԿԻՆ

32. Ընդունուող անուն. Գաղղիներէնի մէջ անուն
մը յոգնակի ընելու համար եղակին ծայրը s մը
աւելցնելու է, ինչ. un père. Գար Գ, des pères Գ-
րեր. une sœur Գր Գ, des sœurs Գրեր. le livre
Գեր Գ, les livres Գրեր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 4.

(Հետեւեալ անուններն յոգնակի ընելու է) :

Une porte, des...	Le carton, les...	Une palette, des...
Une classe, des...	La règle, les...	Un banc, des...

La fenêtre, les...	Le crayon, les...	Le pupitre, les...
Une table, des...	Une plume, des...	L'encrier, les...
Un banc, des...	Le cahier, les...	Un devoir, des...
Une image, des...	Le papier, les...	Un canif, des...

ՀՐԱՀԱՆԳ 5.

(Շարունակութիւն)

Un nid, des...	Le drap, les...	Le mur, les...
L'enfant, les...	Le rosier, les...	Le bâton, les...
Le chemin, les...	La fleur, les...	Le champ, les...
Une canne, des...	Le peuplier, les...	La prairie, les...
La voiture, les...	La noisette, les...	L'arbre, les...
Un officier, des...	L'œuf, les...	La route, les...

ՀՐԱՀԱՆԳ 6.

(Հետեւեալ անուններն եզակի ընելու է, ինչ.
Les meuniers, le meunier :

Les meuniers, le...	Les menuisiers, le...	Les laboureurs, le...
Les boulangers, le...	Les médecins, le...	Les ébénistes, l'...
Les fumistes, le...	Les grainetiers, le...	Les sabotiers, le...
Les fermiers, le...	Les perruquiers, le...	Les tailleurs, le...
Les épiciers, l'...	Les coiffeurs, le...	Les chapeliers, le...
Les cordonniers, le...	Les cordonniers, le...	Les bijoutiers, le...

ՀՐԱՀԱՆԳ 7.

(Հետեւեալ անուանց եզակիները յոգնակի, եւ յոգնա-
կիները եզակի ընելու է) :

Les déserts, le...	La montagne, les...	La rivière, les...
--------------------	---------------------	--------------------

Les champs, le...	Les collines, la...	Les nuages, le...
Le pré, les...	Les vallées, la...	La glace, les...
La forêt, les...	Les rochers, le...	Les forêts, la...
Les bois, le...	La mer, les...	Les chaleurs, la...
L'arbre, les...	Le fleuve, les...	La pluie, les...

33. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՌՊՁԻՆ. Եղակի մէջ s, x, z, վերջաւորող անուանք յօքնակի մէջ անտոփոխ կը մնան. ինչ. un fils "բէ" ղ, des fils "բէ" եր. une voix յ-յ ղ, des voix յ-յ եր. un nez "նէ" ղ, des nez "նէ" :

ՀՐԱՀԱՆԳ 8.

(Հետեւեալ անուններն յօգնակի ընելու է :)

Une brebis, des...	Un nez, des...	Une voix, des...
Un os, des...	La croix, les...	L'Anglais, les...
Le tapis, les...	Le repas, les...	Un matelas, des...
Le cadenas, les...	L'engrais, les...	Un pays, des...
La perdrix, les...	Un villageois, des...	Le procès, les...
Le fils, les...	Le prix, les...	Le secours, les...

34. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ. Եղակի մէջ au, eu վերջաւորող անուանք յօքնակի մէջ x մը կառնեն իրենց ծայրը. ինչ. un vaisseau "ա" ղ, des vaisseaux "ա" եր. un feu "ֆ" ղ, des feux "ֆ" եր :

ՀՐԱՀԱՆԳ 9.

(Հետեւեալ անունները յօգնակի ընելու է :)

Un neveu, des...	Un corbeau, des...	Un tombereau, des...
------------------	--------------------	----------------------

L'agneau, les...	Un jeu, des...	Le bedeau, les...
Un oiseau, des...	Le champ, les...	Un cadeau, des...
Un feu, des...	Le pieu, les...	Un lieu, des...
Le gâteau, les...	Le flambeau, les...	Un épieu, des...
Un couteau, des...	Le neveu, les...	Un pinceau, des...

ՀՐԱՀԱՆԳ 10.

(Հետեւեալ անունները եգակի դարձնելու է, ինչ. Des flambeaux, un flambeau. Les feux, le feu :

Des flambeau, un...	Les chameaux, le...	Les essieux, l'...
Des tourneau, un...	Les veaux, le...	Les marteaux, un...
Les fourneaux, le...	Les eaux, le...	Des enjeux, un...
Les neveux, le...	Des tableaux, un...	Les feux, le...
Les cheveux, le...	Les hameaux, le...	Les copeaux, le...
Les moineaux, le...	Des tonneaux, un...	Les jeux, le...

35. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Գ. Եղակի մէջ ou վերջաւորած անունները յօքնակի մէջ s մը կառնեն իրենց ծայրը. ինչ. un sou "ս" ղ, des sous "ս" եր. un clou "կ" ղ, des clous "կ" եր :

Այս կանոնէն կը զարտուղին հետեւեալ եօթը անուններն՝ որոնք յօքնակի մէջ x կառնեն իրենց ծայրը. զոր օրինակ un bijou "բ" ղ, un caillou "կ" ղ, un chou "չ" ղ, un genou "ձ" ղ, un hibou "հ" ղ, un joujou "յ" ղ, un pou "փ" ղ. յօքնակիները կըլլան des bijoux, des cailloux, des choux, des genoux, des hiboux, des joujoux, des poux :

(Հետեւեալ անուաները յոգնակի ընելու է :)

Un caillou, des...	Le verrou, les...	Un écrou, des...
Un pou, des...	Le cou, les...	Un filou, des...
Le genou, les...	Le fou, les...	Un coucou, des...
Le hibou, les...	Un bijou, des...	Un chon, des...
Le clou, les...	Un sou, des...	Le trou, les...
Le licou, les...	Un trou, des...	Le joujou, les...

36. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Գ. Եղակիի մէջ *al վերջաւորուած անուններուն al վերջաւորութիւնը յօքնակիի մէջ աւաի կը փոխուի ինչ. un animal անասն է, des animaux անասներ. un cheval յէ է, des chevaux յէր :*

Այս կանոնէն կը զարտուղին հետեւեալ անունները. un bal, պարահանդէս է, un carnaval, բարեկերտ է. un régal, խնջոյ է. որոնք յօքնակիի մէջ կըլլան des bals, des carnivals, des régals :

ՀՐԱՀԱՆԳ 12.

(Հետեւեալ անուաները յոգնակի ընելու է :)

Un maréchal, des...	Le procès-verbal, les...	Un mal, des...
Un bocal, des...	Le local, les...	Un cardinal des...
Le tribunal, les...	Le cheval, les...	Un général, des...
Un hôpital, des...	Le signal, les...	Un caporal, des...
Un animal, des...	Le bal, les...	Un amiral, des...
Le canal, les...	Le journal, les...	Un maréchal, des...

(Շարունակութիւն :)

Le capital, les...	Le cheval, les...	Le tribunal, les...
Un total, des...	L'animal, les...	Un hôpital, des...
Un carnaval, des...	Le végétal, les...	Le signal, les...
Un régal, des...	Le minéral, les...	Un mal, des...
Un bal, des...	Le canal, les...	Un caporal, des...
Le rural, les...	Le journal, les...	Le cristal, les...

37. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ե. Եղակիի մէջ *ail վերջաւորուած անունները յօքնակիի մէջ s մը կառնեն ինչ. un portail Է՞՞ Գ՞՞ է, des portails Է՞՞ Գ՞՞ էր, un éventail հովհար է, des éventails հովհարներ :*

Այս կանոնէն կը զարտուղին հետեւեալ անունները. bail, լարձու Գ՞՞ է, corail, բուստ, émail, բրնձիւնդէն, soupirail, լուսանոց, travail, աշխատութիւն, vitrail, սպիտակ, որոց *ail վերջաւորութիւնը աւաի փոխուելով յօքնակիի մէջ կըլլան baux, coraux, émaux, soupiraux, travaux, vitraux.*

38. Aïeul նախահայր, Է՞՞ հայր, ciel երկինք, œil աչք անուանց յօքնակին կըլլայ aïeux, cieux, yeux : Aïeul, երբ որ Է՞՞ հայր նշանակէ, յօքնակիի մէջ կըլլայ aïeuls ինչ . ses deux aïeuls assistaient à son mariage, Է՞՞ երկու մեծ հայրերը անուանութեանը ներկայ էին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 14.

(Հետեւեալ անուաները յոգնակի ընելու է :)

La soirée, les...	L'enfant, les...	Le vaisseau, les...
-------------------	------------------	---------------------

La bretelle, les...	Le général, les...	Le bateau, les...
La sottise, les...	Le travail, les.	La voix, les...
Le journal, les...	L'oie, les...	Le négociant, les...
Le bail, les...	Le lièvre, les...	L'œil, les...
Le ruisseau, les...	Le singe, les...	Le soupirail, les...

ՀՐԱՀԱՆԳ 15.

(Շարունակութիւն :)

L'émail, les...	Le fermier, les...	La plume, les...
Le prédicateur, les...	Le caporal, les...	La souris, les...
Un cheveu, des...	Un notaire, des...	Le bœuf les...
Un sou, des...	Un bureau, des...	Le tableau, les...
Un clou, des...	Le cou, les...	L'église, les...
Un chou, des...	Le tribunal, les...	Le corps, les...

ՀՐԱՀԱՆԳ 16.

(Շարունակութիւն :)

Un bocal, des...	Le caillou, les...	L'aïeul (ՀՀ 4-յր), les...
Une figue, des...	Un joujou, des...	La toupie, les...
Le ciel, les...	Une école, des...	La charrue, les...
L'aïeul (ՀՀ 4-յր), les...	Un centime, des...	Un cristal, des...
Un bail, des...	Le tapis, les...	Un pieu, des...
Un bal, des...	Le trou, les...	Une brebis, des...

ՀՐԱՀԱՆԳ 17.

(Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած եզակի անուններն յորճակի, եւ յորճակիներն ալ եզակի ընելու է :)

La barque, les...	Une muraille, des...	Un lièvre, des...
Des marteaux, un...	Des verres, un...	Des bœufs, un...

Des médailles, une...	Des aiguilles, une...	Les yeux, l'...
Des fruits, un...	Les abeilles, l'...	Les raisins, le...
Les animaux, l'...	Les leçons, la...	Les époux, un...
Des cheveux, un...	Les chapous, le...	Les tableaux, le...

ՀՐԱՀԱՆԳ 18.

(Շարունակութիւն :)

Le traître, les...	Un pirate, des...	Un royaume, des...
Les soldats, le...	Les oranges, l'...	La cloche, les...
Les voix, la...	Les grenouilles, la...	Le poisson, les...
Les rivières, le...	Le crapaud, les...	Les rossignols, le...
Les eaux, l'...	Les éclairs, l'...	Les agneaux, l'...
Le drap, les...	Des nuages, un...	L'écureuil, les...
Les fleurs, la...	Le tambour, les...	L'oiseau, les...

COMPLÉMENT DU NOM (ԳՈՅԱԿԱՆԵՆ ԽՆԻԻՐԸ)

39. Երկու գոյական իրար միացնելու համար երկուքին մէջ շատ անգամ de նախադրութիւնը կը դրուի, որով ետեւի գոյականը առջինին խնդիրը կ'ըլլայ, ինչ. le livre DE Pierre, Պետրոսի գիրք, հոս de Pierre խնդիր է livre ին :

MODÈLE D'ANALYSE (ԱՌԾՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿ)

Marie	Nom propre féminin singulier.
Maisons	Nom commun féminin pluriel.
Oiseau	Nom commun masculin singulier.
Pigeons	Nom commun masculin pluriel.

Լ-ձէ'. - Livres. - Bœuf. - Moutons. - Dieu. - Champ. - Voitures. - Coq. - Poule. - Bêche ևն :

RÉCAPITULATION DU NOM (ԱՆՈՒՆ ԳՐԱՅ ԲԱՂՈՒՄԻ)

(Հետեւեալ հրահանգից մէջ գտնուած եզակի անուններն յոգնակի ընելու է)

22. L'ÉDUCATION

Un bon père se promenait avec ses deux (fils). C'était le matin. Le soleil envoyait ses (rayon) sur la terre. Dans les (champ), les (moisson), étaient magnifiques; les (arbre) étaient couverts de (fruit); l'air était embaumé par les (parfum) des (fleur). Tout cela remplissait l'âme de joie. Le père dit : « Mes (enfant), remercions Dieu de sés (bienfait). C'est lui qui fait croître les (arbre), les (plante) et les (fleur); qui fait mûrir les (blé) et les (fruit); c'est lui qui a soin de tout ce qui existe: des (homme), des (oiseau), des (plante), des (poisson), des (insecte). Sa Providence veille sur toute la nature. »

Ils entrèrent dans un jardin. « Père, s'écria l'un des (enfant), pourquoi ces (arbre) sont-ils grands et droits, tandis que celui-ci est tout tortu ? » Le père répondit : « C'est parce qu'on a mis des (tuteur) aux (arbre) droits, quand ils étaient petits; on a coupé les (branche) inutiles; on a enlevé les (insecte); tandis qu'on a laissé pousser cet autre arbre, tout tortu, sans lui donner les mêmes (soins). »

« Père, s'écria l'autre enfant, venez donc voir ces belles (rose); et voici d'autres (fleur) qui sont

déjà toutes séchées. Les (rose) ont été cultivées, mon enfant; et les (fleur) ont été négligées. Vous ressemblez tout deux aux (arbre) et aux (rose); pour que vous deveniez beaux parmi les (hommes), il faut que je vous soutienne de mes (conseil), et que je vous corrige de vos (défaut). Écoutez-moi donc, et apprenez à vous bien conduire. »



ԳՂՈՒՄ Բ.

L'ARTICLE (ԹՕԴ)

40. ՅԻՐԸ Հասարակ անուններուն առջևը կը գրուի՝ անոնց իմաստը որոշելու համար :

41. Գաղղիերէնի մէջ մէկ յօդ միայն կայ , որ է le եղակի արական , la եղակի իգական և երկու սեռի յօքնակիի համար les, ինչ . le père , la mère , les pères , les mères :

ՀՐԱՀԱՆԳ 19.

(Հետեւեալ անուանց առջև յօդ յարմարցնելու է , ինչ . le jardinier de la ville :)

...Jardinier de...ville... - jardin de...ferme... - bêches (յ.+) - ...pioches (յ.+) - ...binette - ...râteaux (յ.+) - ...sar-cloir - ...ratissoire - ...brouette - ...panier de ...voisine - ...seaux (յ.+) - ...pompe de ...cour - ...puits (Է.) - ...melon - ...cloches (յ.+) - ...graines (յ.+) - ...plante - ...bourgeon - ...bouture - ...primeurs (յ.+) - ...plan-tations.

(Շարունակութիւն :)

... Champignons. — ... chou. — ... céleri. — ... salade. — ... ro-
maine. — ... laitue. — ... chicorée. — ... pissenlit. — ... feuille de...
mâche. — ... doucette. — ... cresson. — ... capucine. — ... che-
nilles. — ... persil. — ... cerfeuil. — ... poireaux. — Je vais à ..
ville. — Je donne à ... mendiante. — Je cours à ... ferme. — Je
frappe à ... porte. — ... haie. — ... hareng.

42. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ը. Երբ բառ մը ձայնաւորով
կամ անձայն հ ով սկսի, le յօդին e գիրը և la
յօդին a գիրը կը կրճատուի և տեղը ապադարց
(²) մը կը գրուի, և այս ձևին կ'ըսուի *élision* (կրճ-
ատում), ինչ . l'argent, փոխանակ le argent, l'his-
toire, փոխանակ la histoire :

ՀՐԱՀԱՆԳ 21.

(Հետեւեալ գոյականներուն առջեւ le կամ la եւ կամ
l' դներու հ . ինչ . l'incendie de la meule :

... Incendie de ... meule. — ... âne et ... cheval de ...
fermière. — ... eau de ... étang. — ... chien est ... ami de ...
homme. — ... printemps. — ... été. — ... automne et ... hiver. — ...
argent et ... or. — ... étoffe de ... jeune fille. — ... air ... eau
et ... feu. — ... obéissance et ... amitié de ... enfant. — ... ou-
vrage de ... couturière.

43. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ. Բաղաձայնով կամ հնչեալ
հ ով սկսող եզակի գոյական անուան մ'առջև le

յօդը à, de նախադրութեանց հետ կը միանայ,
այսինքն de ին հետ միանալով կ'ըլլայ du և à ին
հետ միանալով կ'ըլլայ au, և այս ձևին կ'ըսուի
contraction (սփռում). ինչ. de le roi ըսելու տեղ
պէտք է ըսել du roi, à le héros ըսելու տեղ՝ au
héros :

ՀՐԱՀԱՆԳ 22.

Վերոյիշեալ կանոնին համեմատ du կամ au դներու հ,
ինչ. Les fruits du pêcher.

Les fruits. ... pêcher, ... poirier, ... pommier. — Le chant ...
coq, ... rossignol, ... merle. — La maison. ... maire, ... curé, ...
maître d'école. — Je donne de l'herbe ... cheval. — Je vais ...
village, ... puits, ... bois, ... pré, ... jardin. — Je donne un
sou. ... pauvre homme. — Le parc. ... château. — J'obéis. ... mai-
tre. — L'eau. ... ruisseau. — La peau. ... lapin, ... loup.

44. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Գ. Բոլոր յօքնակի անուանց
առջև de նախդիրը les ի հետ միանալով des կ'ը-
լլայ, à նախդիրն ալ les ի հետ միանալով aux
կ'ըլլայ, ինչ. des livres. փոխանակ de les livres
aux maisons, փոխանակ à les maisons :

ՀՐԱՀԱՆԳ 23.

Վերոյիշեալ կանոնին համեմատ des կամ aux դներու հ

Les moutons ... bergers. — Les cultivateurs, ...
laboureurs. — Les marchands. — La nourriture ...



2
25484-61

pauvres, . . . riches. — Je vais. . . champs. — Je porte de l'herbe...
vaches et . . . lapins. — Je jette du grain. . . poules. — Je donne
du mouron. . . oiseaux. — La violette . . . bois, . . . jardins. — Je
joue. . . billes. — Je porte à manger. . . vendangeurs.

RÉCAPITULATION DE L'ARTICLE.

ՅՕԴԻՆ ՎՐԱՅ ՔԱՂՈՒԱԾՔ

Հետեւեալ դասին մեջի գոյականներուն առջեւ իրենց
յարմար յոյր դնելու է :

24. LE BON PÈRE.

A dix heures. . . soir, on entendait encore. . . coups de mar-
teau dans . . . boutique . . . maréchal ferrant. J'entre. “ Eh
quoi, mon brave Pierre, vous battez. . . fer à. . . heure où
l'on doit dormir! . . . travail de. . . journée ne suffit donc plus?
Pardonnez-moi, Monsieur. . . curé, mais. . . voisin est ma-
lade; . . . argent manque chez lui; sa femme et ses enfants
n'ont pas de pain. Pour payer. . . propriétaire, ils ont vendu. .
cheval et. . . voiture, . . . vaches et. . . deux moutons. . . argent
que je gagne pendant. . . nuit est pour eux; je dors un peu
moins. . . bon Dieu vous récompensera, Pierre. Mais. . . voisin
ne pourra peut-être jamais vous rendre. . . argent que vous
lui prêtez. — Que voulez-vous! Je demande seulement qu'il
recouvre. . . santé; il me payera quand il pourra. „ Je sen-
tis. . . larmes me venir aux yeux. Je pris ma bourse, et la
mettant dans. . . main du maréchal: “ Voici de quoi soulager
la peine du voisin, et donner du pain à ses enfants. Pour
vous, il faut vous reposer. „

ԼՈՒԾՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿ

Le	Article	simple	masculin	singulier.
La	Article	simple	féminin	singulier.
Du	Article	contracté	mis pour	de le
Au	Article	contracté	mis pour	à le
Des	Article	contracté	mis pour	de les

Լ-ը. Le village. Les champs. La lune. Des
moutons. La chèvre. Aux alouettes. Des arbres.
Aux fleurs. La nuit. Le jour. Les voitures.



ԳԼՈՒԽ Գ.

L'ADJECTIF (ԱԾԱԿԱՆ)

ADJECTIFS QUALIFICATIFS

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

45. Որ-ի-իւն աշխատներն անոնք են, որ գոյա-
կանին որպիսութիւնը կը ցուցունեն, ինչ. bon
père, Բարե հայր. beau jardin, Բեւեջեկ պարտէզ. table
ronde, կտր եղուն. bon, beau, ronde բառերը ածա-
կան են :

46. Ածականներն ալ գոյականներուն պէս
արական և իգական, եղակի և յորճակի ունին :

ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԻԳԱԿԱՆԸ.

47. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՏՈՑ. Ածականները իգական ընկեր համար արականին ծայրը համր e մը աւելցնելու է. ինչ. grand, grande, յէջ. joli, jolie, սեւեւ. saint, sainte, սեւեւ. méchant, méchante, սեւ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 25.

Հետեւեալ նրահանգին մէջ գտնուած ածականները իգական ընկերու հ ինչ, . L'arbre vert, la feuille verte.

L'arbre vert, la feuille...	Un joli chien, une ... chatte.
Un grand château, une... maison, une... avenue.	Un cœur pur, une conscience... Un souterrain profond, une cave...
Du vin chaud, de l'eau...	Un coup brutal, une cruauté...
Un petit garçon, une...fille.	Un ruban bleu, une robe...
Un abricot mûr, une pomme..	Un bureau noir, une table...
Un bois noir, une forêt...	Un grand jardin, une ... cour.

ՀՐԱՀԱՆԳ 26.

(Շարունակութիւն :)

Un grand feu, une...flamme	Un vent froid, une pluie...
Un caveau obscur, une cave...	Un jeune homme obligeant... une demoiselle...
Du coton fin, de la soie...	Un petit cabinet, une...chambre, une...cuisine.
Du fil bleu, de la laine...	Un chapeau bleu, une robe...
Un cabinet clair, une chambre...,une étable...	Un chemin étroit, une rue...
Un fruit cru, une pomme...	

Un vilain chien, une...chienne.	Un chant divin, une musique...
Un chapeau gris, une robe...	Un marais infect, une deur...
Un bien rural, une propriété..	Un mot poli, une parole...
Un cœur innocent, une âme...	Le soldat français, l'armée...
Un fleuve profond, une rivière...	Le costume élégant, la toilette...
Un mur fort, une muraille...	Le nuage noir, la nuée...

48. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ա. Արականի մէջ համր e վերջաւորուած ածականները իգականի մէջ անփոփոխ կը մնան. ինչ. brave, սեւ. իգականը կ'ըլլայ brave, honnête, սեւ. իգականը կ'ըլլայ honnête:

49. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ. Արականի մէջ el, eil, en, on և et վերջաւորուած ածականները իգականի մէջ իրենց ծայրի բաղաձայն գերը կը կրկնեն և համր e մը կ'առնեն. ինչ. cruel, cruelle. pareil, pareille. ancien, ancienne. bon, bonne.

Կը զարտուղին՝ complet, concret, discret, inquiet, replet, secret, որոց իգականը կ'ըլլայ. complète, concrète, discrète, inquiète, replete, secrète :

50. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Գ. Nul, gentil, sot, bas, gras, gros, las, épais, իգականի մէջ կ'ըլլան nulle, gentille, sotté, basse, grasse, grosse, lasse, épaisse :

51. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Դ. Beau, nouveau, fou, mou, vieux, իգականի մէջ կ'ըլլան belle, nouvelle, folle, molle, vieille : Այս հինգ ածականներն ձայնաւորով կամ անձայն հ ով սկսող արական անուանց առջեւ կ'ըլլան bel, nouvel, fol, mol, vieil :

ՀՐԱՀԱՆԳ 27.

Հետեւեալ հրահանգին մեզ գտնուած ածականներն իգական ընկու. է, ինչ. Un bon procédé, une bonne action :

Un bon procédé, une...action. Un beau fruit, une...fleur.
Un devoir net, une page... Le nouveau marié, la...mariée.
L ancien couvent, l'...église. Un homme coquet, une femme.
Un enfant muet, une fille... Un gros épi, une...gerbe.
Un ruban violet, une robe... L'air gentil, la figure...
Un cruel animal, une bête... Un jour solennel, une fête...

ՀՐԱՀԱՆԳ 28.

(Շարունակութիւն :)

Un mur épais, une muraille... Un bon homme, une...femme.
Un gentil petit garçon, une... Un vieux mur, une...muraille.
fille. Un fruit mou, une poire...
Un dindon gras, une femme... Un homme fou, une femme...
Un homme las, une vie... Un beau cheval, une...voiture.
Un sot discours, une parole... Un vieux château, une...maison.

ՀՐԱՀԱՆԳ 29.

(Շարունակութիւն :)

Un tourment éternel, une Un coup mortel, une blessure...
peine...,une récompense... Le mur mitoyen, la haie...
Un beau monsieur, une... Un visage inquiet, une mine...
dame.
Un bon mot, une...parole. Un livre complet, une collection...
Un bon devoir, une...note. une série...

Le nouvel an, la...année. Un lieu secret, une porte...
Un bon enfant, une...fille. Un homme discret, une femme...

52. ԳԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ե. X վերջաւորուած ածա-
կաններուն x վերջաւորութիւնը իգականի մէջ
se ի կը փոխուի, ինչ. honteux, honteuse, ~~աշխարհ~~,
jaloux, jalouse, ~~աշխարհ~~ :

կը զարտուղին doux, faux, roux ածական-
ներն, որոնք իգականի մէջ կ'ըլլան douce, fausse,
rousse :

ՀՐԱՀԱՆԳ 30.

Հետեւեալ դասին մեզ գտնուած ածականներն իգա-
կան ընկու. է, ինչ. Un chien dangereux, une bête
dangereuse :

Un chien dangereux, une bête... Un chien hargneux, une
Un heureux voyage, une navi- chienne...,une figure...
gation...,une affaire... Un chemin sablonneux, une
Un événement fâcheux, une route..., une terre...
rencontre... Un pays religieux, une
Un vin mousseux, de la bière... maison..., une cérémonie...
Un temps orageux, une nuit...

ՀՐԱՀԱՆԳ 31.

(Շարունակութիւն :)

Un affreux malheur, une... Un air gracieux, une fi-
nouvelle. gure...
Un chant joyeux, une chanson..., Un concert harmonieux, une
une musique... musique...

Un bijou *précieux*, une pierre..., Un garçon *soigneux*, une
une bague... fille...

Un mouton *boiteux*, une bre- Un *doux* mouton, une...bre-
bis..., une chèvre... bis, une chatte bien...

Un regard *faux*, une voix...

53. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Զ. Eur վերջաւորուած ածա-
կանաց շատերուն eur վերջաւորութիւնը իգական-
նի մէջ *euse* ի կը վերջաւորուի, ինչ . *menteur*, *men-*
teuse, «տրտու» . *trompeur*, *trompeuse*, խաբէբայ :

Teur վերջաւորուածներէն ոմանք *trice* կ'ըլ-
լան, ինչ . *accusateur*, *accusatrice*, «սեպարանող» . *con-*
ducteur, *conductrice*, «ուղեոր» :

54. *Meilleur*, *mineur*, *majeur* և *erieur* վերջա-
ւորուած ածականները ծայրերնին համր *e* մը
կառնեն, ինչ . *meilleur*, *meilleure*, «սուբոր» . *supé-*
rieur, *supérieure*, «երբար» :

ՀՐԱՀԱՆԳ 32.

Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած ածականներն իգական
ընելու է :

- | | |
|---------------------------------------|--------------------------------------|
| Un air <i>trompeur</i> , une mine... | Un bâton <i>protecteur</i> , une |
| Un maître <i>grondeur</i> , une maî- | arme..., une cuirasse... |
| tresse... | Un monsieur <i>inspecteur</i> , une |
| Un caractère <i>rêveur</i> , une ima- | dame... |
| gination... | Un Dieu <i>créateur</i> , une bonté. |
| Un récit <i>trompeur</i> , une pa- | Un enfant <i>menteur</i> , une |
| role..., une histoire... | fille... |
| Un oiseau <i>parleur</i> , une pie... | Un compliment <i>flatteur</i> , une |
| | parole... |

55. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Է. Արականի մէջ f վերջաւոր-
ուած ածականները իգականի մէջ *ve* կ'ըլլան,
ինչ . *bref*, *breve*, «հասար» . *naïf*, *naïve*, «խաբէբ» :

56. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ը. *Blanc*, *franc*, *sec*, *frais*, *pu-*
blic, *turc*, *grec*, *malin*, *long*, *favori* ածականներն
իգականի մէջ կ'ըլլան *blanche*, *franche*, *sèche*,
fraîche, *publique*, *turque*, *grecque*, *maligne*, *longue*,
favorite :

ՀՐԱՀԱՆԳ 33.

Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած ածականներն իգական
ընելու է :

- | | |
|--|--|
| Un homme <i>veuf</i> , une femme... | Un livre <i>instructif</i> , une |
| Un habit <i>neuf</i> , une robe... | lecture... |
| Un étonnement <i>naïf</i> , une figure..., | Un fruit <i>hâtif</i> , une récolte... |
| une parole... | Un âne <i>rétif</i> , une vache... |
| Un fils <i>adoptif</i> , une fille... | Un oiseau <i>captif</i> , une co- |
| Un ouvrier <i>actif</i> , une ouvrière... | lombe..., une perdrix... |
| Un cheval <i>poussif</i> , une bête... | Un rat <i>blanc</i> , une souris... |

ՀՐԱՀԱՆԳ 34.

(Շարունակութիւն :)

- | | |
|--------------------------------------|--------------------------------------|
| Du linge <i>sec</i> , une étoffe... | Un soldat <i>grec</i> , une ville... |
| Un air <i>frais</i> , une eau... | Un rire <i>malin</i> , une figure... |
| Un <i>franc</i> charbonnier, une... | Un bâton <i>long</i> , une robe... |
| charbonnière. | Un ruban <i>blanc</i> , une robe... |
| Un monument <i>public</i> , une | Le jour <i>long</i> , la nuit... |
| place..., une salle... | Un lieu <i>public</i> , une prome- |
| Un soldat <i>turc</i> , une ville... | nade..., une séance... |

ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅՈՒՆԱԿԻՆ

57. ՀԵՂԶԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՑ. Ածականներն յօքնակիւը-
նելու համար եզակիին ծայրը s մը աւելցնելու է,
ինչ . grand, Գեթ. grands, Գեթե. petite, ԿԵԻԻ. petites,
ԿԵԻԻԻԻ :

58. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Ս. Այն ածականներն որոնք
եզակիի մէջ x, s, կը վերջաւորին, յօքնակիի մէջ
նոյնը կը մնան, ինչ . un mur épais, Բանյր ԿԵԻԻ ԳԵ.
des murs épais, Բանյր ԿԵԻԻԻԻ . Un fruit doux, անուշ
ԿԵԻԻԻԻ ԳԵ . des fruits doux, անուշ ԿԵԻԻԻԻԻԻ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 35.

Հետեւեալ բառերը յոքնակի ընկնու ե, ինչ. *Le bon âne,*
les bons ânes :

Le bon âne.	La jolie souris.	Le malin singe.
La vilaine araignée.	L'affreux serpent.	Le doux pigeon.
La lente tortue.	La douce hirondelle.	Le fort mulet.
Le rat rongeur.	Le loup cruel.	L'énorme éléphant.
Le fin renard.	La petite mouche.	La déligente abeille.
La poule pondeuse.	L'ours blanc.	La fourmi vive.
Le fruit âcre.	Le ruban gris.	La chère compagne.

ՀՐԱՀԱՆԳ 36.

(Շարունակութիւն :)

Le blanc canard.	Le petit lapin.	La mauvaise pensée.
L'oie grasse.	La belle prune.	Le caractère jaloux.

Le tigre cruel.	Le bon chrétien.	Le coq vigilant.
La légère gazelle.	La grande cour.	Le cheveu noir,
La pie bavarde.	L'enfant pieux.	brun, rouge, blond,
Le chien fidèle.	La veste grise.	gris, blanc.
La grande porte.	La pierre précieuse.	Le cheval fougueux.
		Le lion généreux.

59. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ. Eau վերջաւորուած ածա-
կանները, ինչ . beau, nouveau, jumeau, յօքնակիի
մէջ x մը կ'առնեն իրենց ծայրը, ինչ . Un beau
jardin, Գեթեթի ԿԵԻԻԻԻԻԻ ԳԵ . de beaux jardins, Գեթեթի
ԿԵԻԻԻԻԻԻԻԻ :

60. Al վերջաւորուած ածականներէն շա-
տերը իրենց al վերջաւորութիւնը aux ի կը փո-
խեն, ինչ . égal, égaux. moral, moraux :

61. Amical, filial, glacial, naval, pascal ա-
ծականները այս կանոնէն կը զարտուղին և յօք-
նակիի մէջ կը լլան amicals, filials, glacials, navals,
pascals :

ՀՐԱՀԱՆԳ 37.

Հետեւեալ բառերը յոքնակի ընկնու ե, ինչ .

Le beau taureau, les beaux taureaux :

Le beau taureau.	Le marchand loyal.	Le font baptismal.
Le frère jumeau.	Le tir national.	Le droit national.
Le cheval royal.	Le fermier déloyal.	Le chemin vert.
Le nouveau château.	Le pré communal.	Le jardin original.
Le bien communal.	Le chemin rural.	Le cierge pascal.
Le conte moral.	Le conseil général.	Le brouillard glacial.
L'homme original.	Le bois cantonal.	Le jardin royal.

ԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍԵՌԸ

ՅՁ. Ածականները սեռով ու թուով իրենց գոյականին հետ կը համաձայնին, ինչ. Le bon père, Բ-րէ հայրը. la bonne mère, Բ-րէ հայրը : Հոս առ- ջի օրինակին մէջ bon արական գրուած է, որովհետեւ père արական անուն մ'է. իսկ երկրորդ օրինակին մէջ bonne իգական գրուած է, որովհետեւ mère իգական է : Դարձեալ, de beaux jardins, de belles fleurs. Հոս ալ beaux արական յոքնակի է, որովհետեւ jardins արական և յոքնակի գոյական մ'է. նոյնպէս belles իգական յոքնակի է, որովհետեւ fleurs իգական և յոքնակի բառ մ'է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 38.

Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած ածականները գոյականներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Le beau monsieur, la...dame, les...monsieurs, les...,dames... Un petit pied, une...main, une...tête, les...enfants. — Le bon frère, les...frères, la...sœur, les...sœurs. — L'écolier *studieux*, les écoliers..., les jeunes filles... — Le rideau *blanc*, la nappe... les draps..., les manchettes... — Le *vieux* cheval, la...vache, le...chien, les...chiens. — Ce cuisinier *habile*, ces cuisiniers..., ces cuisinières...

ՀՐԱՀԱՆԳ 39.

(Շարունակութիւն :)

Le beau jardin, la...pelouse, les...allées, les...arbres. — Le

livre *instructif*, la lecture..., les histoires..., le travail... — Le fruit *mûr*, les fruits..., les cerises..., les fraises... — Le nez *long*, la...barbe, les...cheveux, la...moustache. — Le *gentil* chien, le...chat, les...oiseaux, les...petits poulets. — L'habit *neuf*, les habits..., la casquette..., la robe..., les robes... — Le capitaine *illustre*, les généraux..., les poètes..., les écrivains...

ՀՐԱՀԱՆԳ 40.

(Շարունակութիւն :)

L'enfant *poli*, les enfants..., les demoiselles..., les jeunes filles... — La nuit *humide*, les soirées..., l'herbe... — L'ouvrier *laborieux*, les ouvrières..., les enfants..., le maître... — La langue *française*, la grammaire..., la littérature... — Le marchand *honnête*, l'ouvrier..., les ouvriers..., les patrons... — Le musicien *habile*, les musiciens..., les artistes..., le chanteur... — Le *beau* volume, les...volumes, les...gravures, la...gravure...

ՀՐԱՀԱՆԳ 41.

Հետեւեալ դասին մէջ փակագծով գտնուած եզակի արական ածականները իրենց գոյականներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Un enfant (*sage*) se rend utile à son père. — Cette (*bonne*) action est (*digne*) de récompense. — Les fourmis sont (*friand*) de mouches et de pucerons. — Une (*beau*) rose est agréable à la vue. — Les personnes (*malade*) aiment la chaleur du soleil. — La vue d'une araignée est désagréable aux personnes (*peureux*) ; j'avoue que c'est un animal bien (*laid*), mais ses habitudes sont (*curieux*) pour un observateur. — Les chauves-souris sont (*sensible*) au plus léger contact.

(Շարունակութիւնն ։)

L'ingratitude est un vice (*haïssable*) ; la reconnaissance est une (*beau*) vertu et un devoir. — La piqûre d'un serpent est (*dangereux*) pour les hommes ; les hérissons y sont (*insensible*). — Les lèvres (*menteur*) sont en abomination au Seigneur ; les hommes (*sincère*) lui sont (*agréable*). — Une réponse (*doux*) calme les hommes ; une réponse (*dur*) excite leur colère. — On trouve dans les livres (*saint*) les leçons les plus (*sage*) sur les devoirs de l'homme. — Que la terre est (*bas*) ! disait une (*bon*) (*vieux*) femme en arrachant des ca-rottes.

63. ԿԱՆՈՒ . ԵՐԲ ԵՐԿՈՒ ԵՂԱԿԻ անուանց վերաբերի , ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ ԿՐ ԳՐՈՒԻ , ԻՆՆ . Le roi et le berger sont *égaux* après la mort, հոգիներէ ետքը իւրաքանչիւրն ու հոգիներ հասարակ են ։

64. 1^o. ԵԹԵ ԵՅՍ ԵՐԿՈՒ անուաներն արական ըլլան , ԵՐԿՈՒՆՆ արական յօքնակի կը գրուի , ԻՆՆ . Le père et le fils sont *contents*, հայրն ու որդին բո՛ւ են ։ Այս օրինակին մէջ, Ինչպէս կը տեսնուի, père և fils գոյականներն արական ըլլալուն համար *contents* ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ արական գրուած է ։

Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ արական դնելու է , ինչ .

L'air et le verre sont *transparents* ։

L'air et le verre sont (*transparent*). — Mon crayon et mon

porte-plume sont (*neuf*). — Le lion et le tigre sont (*cruel*). — Le mouton et l'agneau sont (*doux*). — Le cheval et l'âne sont (*utile*), (*propre*) et (*facile*) à conduire. — Mon chien et mon chat sont (*jeune*) et tout (*blanc*). — J'ai un pantalon et un paletot (*noir*). — Le parc et le jardin sont très-*(grand)*. — Le coucou et le bouton d'or sont (*jaune*):

65. 2^o ԵԹԵ ԵՅՍ ԵՐԿՈՒ անուաները իգական ըլլան , ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ ԵՂԱԿԻ ԵՂԱԿԻ ԿՐ ԳՐՈՒԻ , ԻՆՆ . La mère et la fille sont *CONTENTES*, հայրն ու որդիներէ բո՛ւ են . հոս ալ mère և fille իգական ըլլալուն համար, *contentes* իգական յօքնակի գրուած է ։

Հետեւեալ դասին մէջի ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ յօքնակի դնելու է . ինչ .

La rose et la violette sont *odoriférantes* ։

La rose et la violette sont (*odoriférant*). — La santé et la gaieté sont (*précieux*). — La neige et la farine sont (*blanc*). — Notre bergerie et notre vacherie sont très-*(grand)*. — La lecture et l'écriture sont (*indispensable*). — Une gazelle et une biche (*léger*). — Une fourmi et une abeille (*laborieux*). — Une maman et une sœur trop (*bon*), trop (*prévenant*), trop (*complaisant*) ne sont jamais récompensées de leurs soins.

66. 3^o ԵԹԵ ԵՅՍ ԵՐԿՈՒ անուաները տարբեր սեռէ ըլլան , ԵՂԱԿԻՆՆ ԵՂԱԿԻ արական և միւսն իգական , ԵՐԿՈՒՆՆ ԵՂԱԿԻ արական կը գրուի , ԻՆՆ . Le père et la mère sont *CONTENTS*, հայրն ու որդի գո՛ւ են ։

Հոս, ինչպէս կ'երևի, père և mère տարբեր սեռէ բառեր են, անոր համար contents արական յորճակի դրուած է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 45.

Հետեւեալ դասին մեզ գտնուած բոլոր ածականները յորճակի արական դնելու է, ինչ.

Mon père et ma mère sont contents.

Mon père et ma mère sont (content). — Mon père et ma sœur sont (grand). Mon grand-père et ma grand-mère sont bien (vieux). — Le ruisseau et la rue sont (étroit); la rivière et le fleuve sont (large) et (profond); la mer et l'océan sont (immense). J'ai une robe et un tablier (bleu), mon frère à une cravate et un gilet (blanc). — La citerne et le puits sont (profond). — Le chat-huant et la chauve-souris ne sont pas (beau); les enfants croient qu'il sont (méchant), tandis qu'ils sont (peureux) et (craintif).

COMPLÉMENT DE L'ADJECTIF.

ԱԾԱԿԱՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ճ. Ածականներն ալ գոյականներուն պէս կրնան ինչիւ առնել, ինչ. Digne de récompense, շարժարտ-իւան արժանի, propre à la guerre, պարտերդի յորճար. Հոս récompense և guerre գոյականներն ինչիւր են :

—

RÉCAPITULATION DE L'ADJECTIF.

ԱԾԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱՅ ՔԱՂՈՒԱԾՔ

Հետեւեալ դասին մեզ փակագծով գտնուած բոլոր երկու արական ածականները իրենց գոյականներուն հետ սեռով և բուով համաձայնեցնելու է :

46. PITIÉ POUR LES MALHEUREUX!

La terre était (sec) et (aride); la plaine, naguère si (vert) et si (beau); était brûlée par les rayons (ardent) du soleil. Les arbres laissaient tomber leurs feuilles (jaune) et fanées. On n'entendait plus les sons harmonieux de la source: ses eaux (clair) et (limpide) étaient tarées. Depuis quatre (long) semaines il n'était pas tombé une goutte d'eau! L'air était embrasé; un (seul) nuage, un (seul), se détachait sur la couleur (blanc) et (bleu) du ciel.

A terre, une (pauvre) (petit) fleur, (pâle) et (chétif), mourant de soif, levait vers le nuage sa tête suppliante: (Bon) nuée (noir) et (gris), disait-elle, j'ai grand-soif. Verse un peu sur moi cette pluie (frais) et (doux) dont tu es remplie. Dieu m'en a réservé quelques gouttes. Un peu d'eau! (bon) nuée, je me meurs! »

Mais la nuée (orgueilleux), méprisant l' (humble) et (malheureux) fleur, s'éloigne et passe au loin. Et il ne vint pas d'autre nuage; et la (pauvre) (petit) fleur mourut de sécheresse; la nuée en fut cause. — Enfants, (petit) ou (grand), secourez la misère; ouvrez votre cœur au malheur!

ԼՈՒԾՈՒՄՆ.

La Article simple féminin singulier.
bonne Adjectif qualificatif féminin singulier.

action Nom commun féminin singulier.
les Article simple masculin pluriel.
petits Adjectif qualificatif masculin pluriel.
oiseaux. Nom commun masculin pluriel.

Լուծի. Le gros paquet.— Les petits chiens.— La belle occasion.— Les gros livres.— Le beau couteau.— Les cahiers neufs.— Les petits billets.— Le grand jardin.

ADJECTIF DÉTERMINATIFS.

ՈՐՈՇԻՉ ԱՅՄԱԿԱՆՆԵՐ

68. Որչիչ աձականները անոնք են, որ գոյականին թիւը կամ որուն ըլլալը կը ցուցունեն, ինչ. un livre չէր չէ. ma maison ի՞նչ որան. հոս un որոչիչ աձական է, որովհետեւ livre գոյականին քանակութիւնը կը ցուցունէ. նոյնպէս ma որոչիչ աձական է, որովհետեւ maison գոյականին որուն ըլլալը կը ցուցունէ :

69. Որոչիչ աձականները չորս տեսակ են, les adjectifs numéraux (նուսական աձականներ), les adjectifs démonstratifs (ցուցական աձականներ), les adjectifs possessifs (սորցական աձականներ), և les adjectifs indéfinis (անորոշ աձականներ) :

1° ADJECTIFS NUMÉRAUX

ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՅՄԱԿԱՆՆԵՐ

70. Նուսական աձականներն անոնք են, որ գոյա-

կանին քանակութիւնը և կամ կարգը կը ցուցունեն և երկու տեսակ են, les cardinaux (Բացարձակ) և les ordinaux (Գրասական) :

Բացարձակ թուականները հետեւեալներն են :

Un,	Չէ .	Seize,	որան և Չէ .
Deux,	Երկու .	Dix-sept,	որան և Եօթն .
Trois,	Երեք .	Dix-huit,	որան և յաթմուտ .
Quatre,	չորս .	Dix-neuf,	որան և քսան .
Cinq,	հինգ .	Vingt,	սուն .
Six,	Չէ .	Trente,	երեսուն .
Sept	Եօթն .	Quarante,	հարսուն .
Huit,	յաթմուտ .	Cinquante,	չիսուն .
Neuf,	քսան .	Soixante,	ճամսուն .
Dix,	որան .	Soixante-dix,	Եօթնամսուն .
Onze,	որան և Չէ .	Quatre-vingts,	յաթմուտսուն .
Douze	որան երկու .	Quatre-vingt-dix,	իննսուն .
Treize,	որան երեք .	Cent,	հարեւ .
Quatorze,	որան և չորս .	Mille,	հար .
Quinze,	որան և հինգ .	Million,	Չիլիոն .

ՀՐԱՀԱՆԳ 47.

Հետեւեալ դասին մեզ գտնուած Բացարձակ Նուսականները գրով նշանակելու է :

Il y a 60 secondes dans 1 minute ; 60 minutes dans 1 heure ; 24 heures dans 1 jour ; 7 jours dans 1 semaine ; 50 ou 51 jours dans un mois ; 365 jours, ou 52 semaines, ou

12 mois dans 1 année ; 100 années dans 1 siècle.— Il y a 86 départements en France.— 1 sou vaut 5 centimes ; 2 sous valent 10 centimes ; 4 sous valent 20 centimes ; 10 sous valent 50 centimes ; 1 franc vaut 100 centimes.— 1 franc vaut 20 sous ; 2 francs valent 40 sous ; 5 francs valent 100 sous.

ՀՐԱՀԱՆԳ 48.

Հետեւեալ դասին մեզ գտնուած Բոյսիւնի Նոսիւնները բուսանշանով գրելու է :

Il y a des pièces de bronze de un centime, de deux centimes, de cinq centimes, de dix centimes ; — des pièces d'argent de vingt centimes, de cinquante centimes, de un franc, de deux francs, de cinq francs ; — des pièces d'or de cinq francs, de dix francs, de vingt francs, de cinquante, de cent francs ; — des billets de banque de cinquante francs, de cent francs, de deux cents francs, de cinq cents francs, de mille francs.

Պ. Դասուան Նոսիւնները գոյականին կարգը կամ գասը կը ցուցունեն և են՝

Premier,	առաջին .
Second, կամ deuxième,	երկրորդ .
Troisième,	երրորդ .
Quatrième,	չորրորդ .
Cinquième,	հինգերորդ .
Sixième,	վեցերորդ .
Septième,	եփեքրորդ .
Huitième,	աթերորդ .
Neuvième,	նոսրորդ .
Dixième,	դասերորդ .

Onzième,	մարասներորդ .
Douzième,	երկուդասներորդ .
Centième,	հարիւրերորդ .
Millième, ևն.	հազարերորդ .

ՀՐԱՀԱՆԳ 49.

Հետեւեալ դասին մեզ գտնուած Դասուան Նոսիւնները գրով նշանակելու է :

A la dernière composition, j'ai été le 2^e en lecture, le 5^e en écriture, le 1^{er} en catéchisme, le 9^e en orthographe.— Demandez à Paris où se trouve une rue ; on vous répond : « Prenez la 2^e à main droite, la 5^e à gauche, la 4^{re} encore à gauche ; une fois là, vous demanderez. » — Vous vous renseignez au concierge qui vous répond : « Allez jusqu'à la 3^e cour, le 1^{er} escalier à gauche, au 6^e étage, la 5^e porte. » Vous montez bien péniblement, et vous ne trouvez personne.

Պ. Կան նաև ուրիշ մէկ քանի դասական թուականներ ալ, որ տարբեր վերջաւորութիւն ունին և են՝

Dixaine,	դասնու .	Double,	կրկն .
Douzaine,	երկուդասնու .	Triple,	կրկնապարիկ .
Moitié,	կէ .	Quadruple,	չորսապարիկ .
Tiers,	երէր .	Quintuple,	հինգապարիկ .
Quart,	չորսորդ .	և այլն :	

2^o ADJECTIFS DÉMONSTRATIFS

ՑՈՒՑԱԿԱՆ ԱՇՈՒՄԱՆՆԵՐ .

Պ. Ցուցական աշուաններն անոնք, որ գոյականին

«՞ն ԸՄԱԼԸ ԿՐ ԳՈՒԳՈՒՆԵՆ, ԻՆչ. *cet enfant, cette table,*
«յ» դղն, «յ» սեղանը . հոս *cet, cette, ցուցական ա-*
ծականներ են, որովհետև enfant և table կը ցու-
ցունեն :

ՊԿ. Յուցական ածականներն հետևեալներն են .

Ce, cet, եղակի արական .

Cette, » իգական .

Ces, երկու սեռի յոքնակի :

ՊԿ. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. Ce կը գործածուի բաղա-
ձայնով և կամ հնչեալ ի ով սկսող բառերուն
առջև, ինչ. *ce corbeau, ce livre, ce hérisson :* Cet
կը գործածուի ձայնաւորով և կամ անձայն ի ով
սկսող բառերու առջև, ինչ. *cet oiseau, cet homme :*

ՀՐԱՀԱՆԳ 50.

Հետեւեալ գոյականներուն առջեւ ցուցական ածական
յարմարցնելու է :

...vêtement.	...bonnet.	...paletot.	...veste.
...chapeau.	...calotte.	...habits.	...manteau.
...casquette.	...cravates.	...blouse.	...hardes.
...jupons.	...chemise.	...bottes.	...robe.
...pantalon.	...souliers.	...sabots.	...tablier.
...bas	...bottines.	...chaussons.	...gilet.

ՀՐԱՀԱՆԳ 51.

(Շարունակութիւնն .)

...fleurs.	...tulipes.	...violette.	...bluets.	...lis.
------------	-------------	--------------	------------	---------

...roses.	...giroflée.	...violettes.	...coquelicot.	...jasmins.
...rose.	...lilas.	...coucou.	...pavot.	...perrenche.
...œillet.	...dahlia.	...marguerite.	...jacinthe.	...pâquerette.
...tulipe.	...boutons d'or.	...bluet.	...muguet.	...tournesol.

3° ADJECTIFS POSSESSIFS

ՄՏԱՑԱԿԱՆ ԱՆՍԱԿԱՆՆԵՐ

ՊԿ. ՍԳՐԱԿԱՆ ԱՆՍԱԿԱՆՆԵՐԸ գոյականին որուն
ԸՄԱԼԸ ԿՐ ԳՈՒԳՆԵՆ, ԻՆչ. *mon père, ի՞ հայր . votre*
cheval, յէր յէն . son chapeau, ի՞ր գլխարկ :

ՊԿ. Մտացական ածականները հետևեալնե-
րն են .

ԵԶԱԿԻ		ՅՈՒՐՆԱԿԻ
ԱՐԱԿԱՆ	ԻԳԱԿԱՆ	ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ
Mon,	Ma,	Mes, ի՞ .
Ton,	Ta,	Tes, « .
Son,	Sa,	Ses, ի՞ր, «նր .
Notre,	Notre,	Nos, «ր .
Votre,	Votre,	Vos, յէր .
Leur,	Leur,	Leurs, իրենց, «ննց .

ՊԿ. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. Չայնաւորով կամ անձայն
ն ով սկսող իգական անուանց առջև *mon, ton,*
son, կը գրուի, փոխանակ ma, ta, sa ի, ինչ. mon
âme, mon épée, փոխանակ ըսելու ma âme, ma
épée .

Հետեւեալ դասին կետերուն տեղ անորոշ ածական
յարմարցնելու է, ինչ .

un certain jour, une certaine année.

Un certain jour, une...année, une...heure, un...moment.
Une soupière,...sucrier,...pot,...assiette,...casserolle.
La même fourchette, les...cuillères, les...verres.
Quelques verres,...bouteilles,...litres,...cruches,...pots.
Tous les chemins,...les sentiers,...routes,...la rue.
Tous les cailloux,...les pierres,...coquillages.
Plusieurs pommiers,...poiriers,...pruniers,...abricotiers.
Tous les cerisiers,...les pêchers,...les vignes,...les groseilliers.

(Շարունակութիւն :)

Chaque pays,...contrée,...ville,...bourg,...village.
Le même homme, les...gens, les...enfants, les...vieillards.
L'autre maison. les...champs. l'...jardin, les...vignes.
Tous les animaux,...les poissons,...les oiseaux,...les insectes,
...les serpents,...les bêtes de somme.
Tel cahier,...porte-plume,...crayon,...punition.
Telles poules,...oies,...dindes,...brebis.
Tels poulets,...canards,...dindons,...coqs.

ԼՈՒԾՈՒՄԸ.

Trois Adjectif numéral cardinal.
Hommes Nom commun, masculin pluriel.
Cet Adjectif démonstratif masculin singulier.

enfant Nom commun masculin singulier.
Sa Adjectif possessif féminin singulier.
vigne Nom commun féminin singulier.

Լ-ը. Quarante soldats.—Quatre officiers.—Sept
chevaux.—Cette montre.— Cette horloge.—Cet étranger.—Ce moulin.—Cet enfant.—Son garçon.—Sa vigne.—
Nos péchés.—Votre faute.—Sa promenade.—Mon mouton.—Ma chienne.—Son épée.—Chaque épi.—Tous les
jours.—Plusieurs fois, *ևս*.



ԳԼՈՒԽ Դ.

LE PRONOM

(ԴԵՐԱՆՈՒՆ)

Ձ. Դերանունը բառ մ'է որ անուան տեղ կը
դրուի, նոյն անունը չը կրկնելու համար, ինչ .
Paul est paresseux, il sera puni, Պիլսը թոյլ է, անի-
կայ պիտի պարտուի. հոս il (անիկայ) բառը դերանուն
մ'է, որովհետև Paul (Պիլս) ին տեղ դրուած է :

Ձ. Հինգ տեսակ դերանուն կայ, les pro-
noms personnels (անձնական դերանուն), les pronoms dé-
monstratifs (ցոյցական դերանուն), les pronoms posses-
sifs (ստացական դերանուն), les pronoms relatifs, (յարա-
բերական դերանուն), les pronoms indéfinis (անորոշ դե-
րանուն) :

1° PRONOMS PERSONNELS

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԷՍԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

Յ4. Անյակա՞ն դերանուններն դէմք կը ցուցունենն՝
դէմքը երեք է .

Առաջինը այն է որ կը խօսի, ինչ . je lis, եւ կը կարդաս .
Երկրորդը այն է որուն հետ կը խօսի, ինչ . tu lis ,
դու կը կարդաս .

Երրորդը այն է որուն վրայով կը խօսի, ինչ . il lit,
նա կը կարդայ .

Յ5. Անճնական դերանուններն են՝

Առաջին դէմքի համար՝ je, me, moi, nous,
Երկրորդ դէմքի համար՝ tu, te, toi, vous,

Երրորդ դէմքի համար՝

}	արական՝ il, ils, lui, eux, le.
	իգական՝ elle, elles, la,
	երկու սեռի՝ lui, les, leur,

se, soi, en, y.

Յ6. Պէտք է՛ շփոթել le, la, les, յօդերը ,
le, la, les դերանունանց հետ , le, la, les յօդ են
երբ գոյականի մը հետ կը դործածուին , ինչ .
le livre, գիրք . la maison, տուն . les château.
դղձեր :

Դերանուն են, երբ բայէ մը առաջ դրուած
ըլլան, ինչ . je l'ai vu, մենք զնոյն գտնեցինք .
նոյն :

Յ7. Il, elle, ils, elles դերանունները սեռով
և թուով կը համահայնին այն անունանց հետ՝ ու
րոց տեղ դրուած են . ինչ .

Ma mère était malade, elle est guérie, հիւսուցիչ
մայր էր, անկէջ առողջացաւ . հոս elle անճնական դե-
րանունը եղակի իգական դրուած է , որովհետև
mère եղակի իգական է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 57.

Հետեւեալ դասին մեջ գտնուած կետերուն տեղ դե-
րանուն յարմարցնելու է :

Ecoutez les cloches,...sonnent depuis ce matin...Racontez
l'histoire du petit ramoneur,...est fort belle...A qui sont ces
jardins?...sont bien cultivés...Des bergers gardaient leurs
troupeaux, tout-à-coup...virent un loup...Dieu aime les en-
fants pieux,...exauce leurs prières,...bénit leurs entreprises...
Marie et Blanche sont deux bonnes amies,...sont toujours
ensemble, et...ne se fâchent jamais...Ma mère était malade,...est
guérie...Ma sœur a fait sa première communion dimanche,...
était tout en blanc.

ՀՐԱՀԱՆԳ 58.

(Շարունակութիւն .)

Les voyageurs chantaient en chemin, car...avaient traversé
une ville hospitalière, où...avaient trouvé de la nourriture...
L'hirondelle mange en volant, ...boit en volant, ...se baigne en
volant, et quelquefois...donne à manger à ses petits en vo-
lant...Les ânes sont sobres, ...mangent les herbes les plus
dures, mais...sont fort délicats sur l'eau, et...ne veulent
boire que de la plus claire...Le chien est tout dévoué à son
maître; ...ne se rebute pas par les mauvais traitements, ...
les oublie et...lèche la main qui vient de le frapper.

(Շարունակութիւն :)

La souris est timide, ...ne sort de son trou que pour chercher de quoi vivre, et...y rentre au moindre bruit;...fait beaucoup moins de dégât que le rat.—Les moutons sont peureux; au moindre bruit extraordinaire, ...se précipitent les uns contre les autres; ...ne savent pas fuir le danger, ...restent où...se trouvent.—Les chèvres ont beaucoup plus de sentiment, ...savent se conduire, ...évitent le danger; ...sont sensibles aux caresses; ...sont plus fortes et plus vives que les moutons.

2° LES PRONOMS DÉMONSTRATIFS

ՅՈՒՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

88. Յուշական դերանուններն անանք են, որ անունաց տեղ կը դրուին զանանք մտառուր յուշուներու համար, ինչ. Quittez votre habit, prenez celui-ci, վերջիւնէր խորոյն և անկա, առէ՛ք. հոս celui-ci դերանունը habit անուն տեղ դրուած է :

89. Յուշական դերանուններն հետեւեալն են.

ԵԶԱԿԻ

ՅՈՐԵՆԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

Ce անկա, Celui արեկա, Celle Ceux, Celles, Ceci առ, Celui-ci, անկա, Celle-ci Ceux-ci, Celles-ci Cela առ, Celui-là, անկա, Celle-là Ceux-là Celles-là

Հետեւեալ դասին մեջի կետերուն տեղ ցուցական դերանուն յարմարցնելու է, ինչ.

La rose est celle que je préfère.

De toutes les fleurs, la rose est...que je préfère.—Quelle étoffe voulez-vous prendre?...—ci cet bleue; ...—là est violette.—Ces enfants sont...qui ont chanté hier.—Votre conduite est...d'un enfant sans cœur.—Ces belles voitures sont...de l'empereur.—Un beau clocher à voir, c'est...de Chartres; une grosse cloche à entendre, c'est...de Rouen.—Les cornes sont la défense du taureau, les griffes sont...du chat, les dents sont...du chien, l'aiguillon est...de l'abeille, la raison est...de l'homme.

90. ԴԵՏՈՂՈՒԹՅԱՆ Պէտք է՛ շփոթել se անձնական դերանունը, ce ցուցական դերանուն հետ :

Se հական դերանուն է և soi, lui, elle, eux, elles դերանունաց տեղ կը գործածուի, ils se battent, այսինքն ils battent eux, շերտը ինչ թէպէտ :

Ce ցուցական դերանուն է և միշտ գոյականի մը, quoi, que, qui, dont, դերանունաց կամ être բային հետ կը գործածուի, ինչ.

Ce cheval, այս յին, Ce qui me plaît, c'est la chasse, ինչիւն զաւարճանքնս որորորութիւնն է :

Հետեւեալ դասին կետերուն տեղ ce կամ se յարմարցնելու է.

...Que je vous avais dit est arrivé. Il faut savoir parler

et...taire à propos.—Lorsqu'il fait bien froid, les petites gouttelettes dont...composent les nuages, au lieu de...réunir et de tomber en pluie,...gèlent et tombent en flocons de neige... que j'aime, c'est la musique.....que je demande, c'est le silence.....amuser et...reposer, c'est charmant.....que je vous dis est vrai.....bois est très-grand.....mur est solide. L'orage...dissipe, le tonnerre...tait.—Le soleil...montre, la pluie...sèche.

3° LES PRONOMS POSSESSIFS

ՍՏԱՅԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ.

91. Ստացաիւն դերանուններն անոնք են, որ գոյա- կանին տեղ գրուելով անոր որուն ըլլալը կը ցուցունեն, ինչ. Ce livre est le mien, այս գիրքը իմն է. Հոս le mien կը ցուցունէ թէ գիրքը իմն է եղեր :

92. Ստացական դերանուններն հետևեալներն են :

ԵԶԱԿԻ.

ԱՐԱԿԱՆ

- Le mien,
- Le tien,
- Le sien,
- Le nôtre,
- Le vôtre,
- Le leur,

ԻԳԱԿԱՆ

- La mienne, ին.
- La tienne, Ին.
- La sienne, ին.
- La nôtre, Ին.
- La vôtre, Ին.
- La leur, ին.

ՅՈՔՆԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ

- Les miens,
- Les tiens,
- Les siens,
- Les nôtres,
- Les vôtres,
- Les leurs,

ԻԳԱԿԱՆ

- Les miennes, ին.
- Les tiennes, Ին.
- Les siennes, ին.
- Les nôtres, Ին.
- Les vôtres, Ին.
- Les leurs, ին.

ՀՐԱՀԱՆԳ 62.

Հետևեալ դասին կետերուն տեղ ստացական դերանունն յարմարցնելու է, ինչ.

Ce sont les miens :

A qui sont ces chevaux? Ce sont les m....Prenons nos cannes; je prends la m..., voici la t....A chacun son bien, à vous le v..., à toi le t..., à elle le s..., à moi le m..., à eux le l... Voyez-vous ces champs? ce sont les m....Prenez donc mon cheval; ne me suis-je pas servi du v...?—Dites moi vos peines, ne vous ai-je pas conté les m...?—Mes aiguilles sont trop fines, les v... sont trop fortes.—Respectez toutes les mères, et surtout la v...—Ces chevaux sont plus beaux que les m....A qui sont ces ciseaux? ce sont les m...

93. ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ. Պէտք է շփոթել le nôtre, le vôtre ստացական դերանունները, notre, votre ստացական ածականներուն հետ. յայտնի է թէ առաջինները օ ին վրայ accent circonflexe մը կ'առնեն :

ՀՐԱՀԱՆԳ 63.

Հետեւեալ դասին մեջի կետերուն տեղ օ կամ օ յարմարցնելու է :

V. *tre* maison est plus belle que la *n. tre*.—Nous voyons une paille dans l'œil de *n. tre* voisin, et nous ne voyons pas une poutre qui est dans le *n. tre*.—Quel pays est le *v. tre*? Ton jardin est plus soigné que le *n. tre*.—V. *tre* ami sera le *n. tre*.—N. *tre* maison est plus solide que la *v. tre*.—Vous négligez *v. tre* jardin, nous cultivons le *n. tre*.—Honorez *v. tre* père et *v. tre* mère, et vous vivrez longtemps sur la terre.

4° LES PRONOMS RELATIFS

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

Ձ4. Յարբերակաւ դերանուններն անոնք են, որ իրենցմէ առաջ եղած բառի մը տեղ կը դրուին, ինչ. Un rosier *qui* fleurit, շարբերակաւ զի հարբերակաւ մէջ *que* յարբերակաւ դերանուններ են որ rosier և maison գոյականները կը յարբերեն :

Ձ5. *Qui* կամ *que* դերանունաց յարբերած անունը յարբերակաւ կ'ըսուի. Վերի օրինակներուն մէջ *rosier* *qui* ին և *maison* *que* ին յարբերեալներն են.

Ձ6. Յարբերակաւ դերանուններն են : *Qui*, որ. *que*, շր. *quoi*, որ՞ որ. *dont*, որիչէ, որ

որն երկու սեռի և երկու թուոց համար կը գործածուին,

Ձ7. *Կան նաև ուրիշ յարբերակաւ դերանուններ, որք են.*

ԵԶԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

Le *quel*, որք,
Du *quel*, որն, որիչէ,
Au *quel*, որն,

La *quelle*.
De *la quelle*.
A *la quelle*.

ՅՈՒՆԱԿԻ

ԱՐԱԿԱՆ

ԻԳԱԿԱՆ

Les *quels*, որն, որն,
Des *quels*, որնչէ, որնչ,
Aux *quels*, որնչ,

Les *quelles*.
Des *quelles*.
Aux *quelles*.

ՀՐԱՀԱՆԳ 64.

Հետեւեալ դասին մեջ կետերուն տեղ յարբերակաւ դերանուն յարմարցնելու է :

Les fruits...sont mûrs sont agréables à manger.—Il y a à l'école deux enfants...sont bien paresseux, — Ne fréquentez que ceux de vos camarades...sont bons. — Il y a des mots...sont invariables. — Voici l'homme...je vous ai parlé.—Le thé est un arbre...croît dans la Chine.—Sachez bien à...vous parlez.—J'ai vu une locomotive...était trainée par quarante chevaux.—Parmi ces jeunes gens,...est votre frère ?

QUI ԿԱՄ ՊՈՒ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՑ ԿԱՆՈՆԸ

98. Qui, que, lequel և այլն յարաբերական գերանունները իրենց յարաբերական հետ սեռով, թուով և դեմքով կը համաձայնին, ինչ. L'enfant qui joue, որն որ կը խաղայ, հոս qui է զակի և երրորդ դեմքի գերանուն է, վասնզի l'enfant եզակի երրորդ դեմք է :

5° LES PRONOMS INDÉFINIS

ԱՆՈՐՈՇ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

99. Անորոշ դերանուններն անոնք են, որ գոյականին տեղ կը դրուին՝ առանց անոր իմաստը որոշելու, ինչ. quelqu'un vous appelle, Գիշ շինչ կը կոչուի, հոս յայտնի չէ թէ quelqu'un զով կը ցուցընէ :

100. Անորոշ գերանուններն են .

On,	Մարդիկ, մէկը.
Personne,	Ոչ ոք.
Rien,	Ոչ մի, ոչինչ.
Chacun,	Ամէն ոք.
Quelqu'un,	Մէկը.
Quiconque,	Ով որ.
Autrui	Ուրիշը.
L'un l'autre,	Մէկզմէկ, իրար.
Les un les autres.	Երկուքն ալ.

RÉCAPITULATION GÉNÉRALE

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՂՈՒԱԾՔ
ԱՆՈՒԱՆՑ, ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՑ ԵՒ ԱԾԱԿԱՆԱՑ ՎՐԱՑ

Հետեւեալ դասին մէջի վակագծով գատուած անունները իմաստին համեմատ համաձայնեցնելու է :

65. LA MEILLEURE ACTION

Un père, sentant (son) mort prochaine, voulut partager entre (son) trois fils les (grand) (bien) qu'il avait. Il en fit trois (part) (égal) et les leur donna. Puis il dit (à eux) : « Il reste (à moi) un diamant très-précieux, que je veux aussi vous donner ; mais comme je ne puis partager (lui), j'ai résolu d'en faire don à celui qui fera la plus (beau) action. Partez dans (tout) les (contrée) du monde, et revenez dans six (mois). » Les (fils) embrassèrent leur père en pleurant, et partirent. Au bout de six mois, (il) revinrent, et se rendirent (à le) château de leur père pour lui raconter (leur) aventures.

(Le aîné) parla ainsi : « dans mes (voyage), un étranger que je ne connaissez pas, se fiant à (mon) (bon) mine, m'a confié (un) (gros) somme d'argent. Je pouvais la garder ; mais je ne l'ai point fait, et sitôt qu'il me l'a redemandée, je la lui ai remise. N'est-ce pas là (un) (bon) action? — Mon fils, lui dit le père, tu as agi comme font (tout) les (honnête) gens, rien de plus, (ton) action est (bon), mais elle n'est pas (grand).

Le second prit à son tour (le) parole : « Dans (mon) tournée, dit-il, je passais près d'(un) rivière ; (un) (malheureux) mère se désolait sur ses (bord) : (son) fille venait de tom-

ber dans les (*flots*) et se débattait, près d'y périr. Je m'élançai aussitôt dans l'eau, je la saisis par les (*cheveu*) et la rends saine et sauve à (*son*) mère. (*Mon*) action n'est-elle pas la (*meilleur*)?—Tu as fait, mon enfant, répondit le père, ce que les (*homme*) de cœur ne craignent jamais de faire. Nous sommes tous tenus à de (*tel*) dévouements envers nos (*semblable*), comme nos (*semblable*) le sont envers nous. »

Le plus jeune vint enfin, et dit : « Il y a dix (*jour*), au bord d'un (*profond*) carrière, j'ai rencontré mon plus mortel ennemi. Il était étendu et dormait suspendu sur l'abîme. Sa vie était entre (*mon*) mains ; mais (*il*) m'a été sacrée. Je l'ai doucement réveillé, et l'ai tiré du danger qu'il courait.— O mon fils ! dit le vieillard, à toi la pierre (*précieux*). Quoi de plus beau que de faire du bien à ses (*ennemi*) ! »

LES DEUX RENARDS

Deux (*renard*) entrèrent la nuit par surprise dans un poulailler ; (*il*) étranglèrent le coq, les (*poule*) et les (*poulet*). Après ce carnage, (*il*) apaisèrent leur faim. L'un, qui était jeune et ardent, voulait tout dévorer ; l'autre qui était vieux et avare, voulait garder quelque provision pour l'avenir. Le vieux disait : « Mon enfant, (*la, l'*) expérience m'a rendu sage ; j'ai vu bien des (*chose*) depuis que je suis au monde. Ne mangeons pas tout notre bien en un seul jour. » Le jeune répondit : « Je veux tout manger pendant que j'y suis, et me rassasier pour huit (*jour*) : car pour ce qui est de revenir ici, chansons ! il n'y fera pas bon demain ; le maître, pour venger la mort de (*sa, ses*) poules, nous assommerait. » Après (*ce*) conversation, chacun prend son parti. Le jeune mange tant qu'il crève et peut à peine aller mourir dans son terrier. Le vieux, qui se croit plus sage de modérer (*son, ses*) appétits, veut, le lendemain, retourner à (*son, sa*) proie, et est assommé par le maître.



ԳԼՈՒԽ Ե.

LE VERBE ՔԱՅ

101. Բայը բառ մ'է, որ ընել, ըլլալ կամ ըլլուիլ կը ցուցնէ, ինչ. je lis, եւ կարդամ :

102. Բայը որոշելու համար պէտք է անոր առջև je, tu, il, nous, vous, ils դերանուններէն մէկը դնել, եթէ յարմարի՝ այն բառը բայ է, ինչ. lire, կարդալ, բայ մ'է, որովհետեւ կրնանք ըսել je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent. եւ կարդամ, եւ կարդաս, եւ կարդայ. եւ կարդան, եւ կարդանք :

SUJET DU VERBE

ԲԱՅԻՆ ՏԷՐ ԲԱՅԻՆ

103. Տէր բայն այն բառն է, որ բային գործողութիւնը կ'ընէ, ինչ. L'enfant court, որտեղ է վազէ. la pluie tombe, անընդմեջ. հոս l'enfant և pluie բառերն court և tombe բայերուն տէր բայիներն են :

ՀՐԱՀԱՆԳ 66.

Հետեւեալ դասին մէջ գտնուած տէր բայիներուն տակ մէյմէկ զիժ քաղելու է :

L'abeille bourdonne. — Le mouton bêle. — L'âne braie. — La vache beugle. — Le lion rugit. — L'hirondelle gazouille. — Le loup

hurle. — Le merle siffle. — J'entends un chat qui miaule. — Le cheval hennit. — Le chien aboie. — Le coq chante. — La pie jase. — Le pigeon roucoule. — Le ramier gémit. — Le renard glapit. — Le rossignol chante. — Nous aimons à entendre le rossignol. — Le corbeau croasse. — La grenouille coasse.

LE COMPLÉMENT DU VERBE

ԲԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

104. Խնդրէ կ'ըսուի այն բառը որ խօսքին իմաստը կ'ամբողջացնէ, ինչ. J'aime Dieu, զԱստուծոյն ինչ. il mange un fruit, որոշ ինչ. այս օրինակներուն մէջ Dieu և fruit բառերը խնդիր են j'aime և il mange բայերուն :

105. Երեք տեսակ խնդիր կայ, le complément direct (տե՛ս խնդր), le complément indirect (բնութեան խնդր), և le complément circonstanciel (նախորդութեան խնդր) :

Սեռի խնդրի օրինակ.

Jaime Dieu, ինչ. զԱստուծոյն :

Բնութեան խնդրի օրինակ.

J'ai donné un livre à Pierre, Պետրոսին գրքի մը տուի :

Նախադրութեամբ խնդրի օրինակ.

J'irai à Rome, Հռոմէ գլխի երթամ :

ԲԱՅԻՆ ԹԻԻԸ

106. Բայերն ալ գոյականներու պէս երկու թիւ ունին : Երկէ, երբ խօսքը զի անձի կամ զի

երի վրայ ըլլայ, ինչ. je lis, ինչ. երբ. tu dors, ինչ. il court, ինչ. vous dormez, ինչ. nous lisons, ինչ. ils courent ինչ :

ԴԷՄՔ

107. Բայերը գէճք ունին և երեք է .

Je lis, երբ. nous lisons, զի և երբ. առաջին գէճքի բայեր են :

Tu lis, երբ. vous lisez, երբ. երկրորդ գէճքի բայեր են :

Il կամ elle lit, նա և երբ, կամ եղակի գոյական մը, ինչ. l'enfant lit, որուն և երբ, ils կամ elles lisent, անոնք և երբ, կամ յօքնակի գոյական մը, ինչ. les enfants lisent, որոնք և երբ, երրորդ գէճքի բայեր են :

ԺԱՄԱՆԱԿ

108. Երեք ժամանակ կայ, le présent (ներկայ), le passé (անցեալ), և le futur (ապագայ) :

109. Ներկայի նիմուշները կը ցուցնեն, ինչ. je lis, ինչ. երբ :

110. Անցեալը անցած գործողութիւն մը կը ցուցնեն, ինչ. j'ai lu, կարդայի :

111. Ապագան ըլլալիք գործողութիւն մը կը ցուցնեն, ինչ. je lirai, գլխի կարդամ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 67.

Հետեւեալ դասին մեջի ժամանակները որոշելու է իւրաքանչիւրին տակը նշանակելով :

Aujourd'hui il fait beau. — Demain il pleuvra. — Je partirai la semaine prochaine. — Je reviendrai dans huit jours. — Pourquoi pleurez-vous en ce moment? — Que faites-vous? — Je couds. — J'ai eu douze ans hier. — Mon père est malade. — La chaleur est accablante. — Les bourgeons ont été gelés la nuit dernière. — Le chat m'a égratigné ce matin. — Ma mère m'a acheté une paire de chaussons de laine il y a un mois; je les ai encore. — Les jeunes gens disent ce qu'ils font; les vieillards, ce qu'ils ont fait; les bavards, ce qu'ils feront.

112. Անցեալը հինգ է, *l'imparfait* (անկարգ), *le passé défini* (անցեալ կարգեալ), *le passé indéfini* (անցեալ անորոշ), *le passé antérieur* (անցեալ ցարաւազոյն) և *le plus-que-parfait* (գերանկարգ).

113. Ապառնին երկուք է, *le futur simple* (ապառնէ) և *le futur antérieur* (անցեալ ապառնէ) :

ԵՂՍՆԱԿԻ

114. Գաղղիերէնի մէջ եղանակը վեց է, *l'indicatif* (անհամակառ), *le conditionnel* (բեկառ), *l'impératif* (հրահայտառ), *le subjonctif* (սորաբարասակառ), *l'infinitif* (աներկայի), և *le participe* (ընդհանրեւելիառ) :

115. 1^o. Մահմանականը կը ցուցընէ թէ բային գործողութիւնը է, եղած է և կամ պիտի ըլլայ, *je lis*, կը կարդամ. *j'ai lu*, կարդացի. *je lirai*, պիտի կարդամ :

116. 2^o. Թեականը կը ցուցընէ թէ բային գործողութիւնը պիտի ըլլար կամ եղած պիտի ըլլար՝ այս ինչ պայմանաւ, *ինչ. Paul réussirait, s'il travaillait*, Պիտի արի յաջողի եթէ աշխատի :

117. 3^o. Հրահայտականը կամ աղաչանք կը ցուցընէ, *ինչ. venez ici* հոս եկէ :

118. 4^o. Սորաբարասականը կը ցուցընէ թէ բային գործողութիւնը ուրիշէ մը կախեալ է, *ինչ. je veux qu'il sorte, l'heure est bonne* ելոյ :

119. 5^o. Աներկայիէն անորոշ կամ թերի կերպով գործ մը կամ վիճակ մը կը ցուցընէ, *ինչ. travailler, c'est prier*. աշխատել աղօթել է :

120. 6^o. Ընդունելութիւնը կը գործածուի ընդհանուր կերպով իրաց կամ անձանց որպիսութիւնը ցուցընելու համար, *aimant, ayant aimé* «երեւել, «երաձ լսել :

RADICAL ET TERMINAISON

ԱՐՄԱՏ ԵՒ ՎԵՐՉԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

121. Բայերուն մէջ երկու բան կայ որոշելու, *le radical* (արմար) և *la terminaison* (վերջարմարութիւն) :

122. Արմատը բայի մ'առաջին մասն է որ չիոխուիր բնաւ, *ինչ. aimer, nous aimerons, ils aimeraient, arմատը aim է :*

123. վերջաւորութիւնը բայի մը երկրորդ մասն է որ կը փոխուի, թուոյն, դէմքին, ժամանակին և եղանակին համեմատ, ինչ. aimer, nous aimerons, vous aimerez, er, erons, erez վերջաւորութիւններն են :

CONJUGAISON ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

124. Լծորդութիւնը բայի մը վերջաւորութեանը փոխուիլն է :

125. Լծորդութիւնը չորս է՝
Առաջ. Լծորդութիւնն է er, ինչ. aimer, « ելել
երկրորդ » » ir, ինչ. finir, ընդհանր
երրորդ » » oir, ինչ. recevoir, ընդհանր
Չորրորդ » » re, ինչ. rendre, « առել

VERBES AUXILIAIRES

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐ

126. Երկու օժանդակ բայ կայ, avoir « ունենալ » և être « լինել » :

127. Այս բայերն օժանդակ կ'ըսուին, որովհետև միւս բայերուն բաղադրեալ ժամանակներն ասոնցմով կը շինուին :

128. AVOIR ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅ

L'INDICATIF PRÉSENT

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑ

J'ai, Ունիմ.
Tu as, Ունիս.
Il *կամ* elle a, Ունի.
Nous avons, Ունինք.
Vous avez, Ունիք.
Ils *կամ* elles ont, Ունին.

IMPARFAIT

ՍՆԿԱՏԱՐ

J'avais, Ունէի.
Tu avais, Ունէիր.
Il *կամ* elle avait, Ունէր.
Nous avions, Ունէինք.
Vous aviez, Ունէիք.
Ils *կամ* elles avaient, Ունէին.

PASSÉ DÉFINI

ՍՆՅԵԱԼ ԿՍԱՐԵԱԼ

J'eus, Ունեցայ.
Tu eus, Ունեցար.
Il *կամ* elle eut, Ունեցաւ.
Nous eûmes, Ունեցանք.
Vous eûtes, Ունեցաք.
Ils *կամ* elles eurent, Ունեցան.

PASSÉ INDÉFINI

ԱՆՏԵՍԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai eu, *Ունեցած եմ.*
 Tu as eu, *Ունեցած ես.*
 Il *կամ* elle a eu, *Ունեցած է.*
 Nous avons eu, *Ունեցած ենք.*
 Vous avez eu, *Ունեցած էք.*
 Ils *կամ* elles ont eu, *Ունեցած են.*

PASSÉ ANTÉRIEUR

ԱՆՏԵՍԼ ՅԱՌԱՋԱԳՈՅՆ

J'eus eu, *Ունեցած եղայ.*
 Tu eus eu, *Ունեցած եղար.*
 Il *կամ* elle eut eu, *Ունեցած եղաւ.*
 Nous eûmes eu, *Ունեցած եղանք.*
 Vous eûtes eu, *Ունեցած եղաք.*
 Ils *կամ* elles eurent eu, *Ունեցած եղան.*

PLUS-QUE-PARFAIT

ԳԵՐՈՎԱՍԱՐ

J'avais eu, *Ունեցած էի.*
 Tu avais eu, *Ունեցած էիր.*
 Il *կամ* elle avait eu, *Ունեցած էր.*
 Nous avions eu, *Ունեցած էինք.*
 Vous aviez eu, *Ունեցած էիք.*
 Ils *կամ* elles avaient eu, *Ունեցած էին.*

FUTUR

ԱՊԱՌՆԻ

J'aurai, *Պիտի ունենամ.*
 Tu auras, *Պիտի ունենաս.*
 Il *կամ* elle aura, *Պիտի ունենայ.*

Nous aurons, *Պիտի ունենանք.*
 Vous aurez, *Պիտի ունենաք.*
 Ils *կամ* elles auront, *Պիտի ունենան.*

FUTUR ANTÉRIEUR

ԱՆՏԵՍԼ ԱՊԱՌՆԻ

J'aurai eu, *Պիտի ունեցած ըլլամ.*
 Tu auras eu, *» » ըլլաս.*
 Il *կամ* elle aura eu, *» » ըլլայ.*
 Nous aurons eu, *» » ըլլանք.*
 Vous aurez eu, *» » ըլլաք.*
 Ils *կամ* elles auront eu, *» » ըլլան.*

CONDITIONNEL PRÉSENT

ԹԵՍԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

J'aurais, *Պիտի ունենայի կամ կուրենայի*
 Tu aurais, *» » այիր » կուրենայիր*
 Il *կամ* elle aurait, *» » նար » կուրենար*
 Nous aurions, *» » յինք » կուրենայինք*
 Vous auriez, *» » յիք » կուրենայիք*
 Ils *կամ* elles auraient, *» » յին, » կուրենային.*

PASSÉ

ԱՆՏԵՍԼ

J'aurais eu, *Ունեցած պիտի ըլլայի.*
 Tu aurais eu, *» » ըլլայիր.*
 Il *կամ* elle aurait eu, *» » ըլլար.*
 Nous aurions eu, *» » ըլլայինք.*
 Vous auriez eu, *» » ըլլայիք.*
 Ils *կամ* elles auraient eu, *» » ըլլային.*

Այս ժամանակը կըլլայ նաև j'eusse eu, tu eusses eu, il կամ elle eût eu, nous eussions eu, vous eussiez eu, ils կամ elles eussent eu.

IMPÉRATIF

ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

Aie, Աւնեցիր.
Ayons, Աւնենանք.
Ayez, Աւնեցէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Que j'aie, Որ ունենամ.
Que tu aies, Որ ունենաս.
Qu'il կամ qu'elle ait, Որ ունենայ.
Que nous ayons, Որ ունենանք.
Que vous ayez, Որ ունենաք.
Qu'ils կամ qu'elles aient, Որ ունենան.

IMPARFAIT

ԱՆԿԱՏԱՐ

Que j'eusse, Որ ունենայի.
Que tu eusses, Որ ունենայիր.
Qu'il կամ qu'elle eût, Որ ունենար.
Que nous eussions, Որ ունենայինք.
Que vous eussiez, Որ ունենայիք.
Qu'ils կամ qu'elles eussent, Որ ունենային.

PASSÉ

ԱՆՑԵԱԼ

Que j'aie eu, Որ ունեցած ըլլամ.
Que tu aies eu, » » ըլլաս.
Qu'il կամ qu'elle ait eu, » » ըլլայ.
Que nous ayons eu, » » ըլլանք.
Que vous ayez eu, » » ըլլաք.
Qu'ils կամ qu'elles aient eu » » ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse eu, Որ ունեցած ըլլայի.
Que tu eusses eu, » » ըլլայիր.
Qu'il կամ q'u elle eût eu, » » ըլլար.
Que nous eussions eu, » » ըլլայինք.
Que vous eussiez eu, » » ըլլայիք.
Qu'ils կամ q'u elles eus- » »
sent eu, ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

ԱՆԵՐԵԻՈՑԹ ՆԵՐԿԱՅ

Avoir, Ունենալ.

PASSÉ

ԱՆՑԵԱԼ

Avoir eu, Ունեցած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

Ayant, Ունենալով.

PARTICIPE PASSÉ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼ

Eu, ayant eu, Ունեցած, ունեցած ըլլալով.

X 129. ÊTRE ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅ

INDICATIF PRÉSENT ՍՍՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je suis,	Եմ.
Tu es,	Ես.
Il <i>կամ</i> elle est,	Է.
Nous sommes,	Ենք.
Vous êtes,	Էք.
Ils <i>կամ</i> elles sont,	Են.

IMPARFAIT ԱՆԿԱՏԱՐ

J'étais,	Էի.
Tu étais,	Էիր.
Il <i>կամ</i> elle était,	Էր.
Nous étions,	Էինք.
Vous étiez,	Էիք.
Ils <i>կամ</i> elles étaient,	Էին.

PASSÉ DÉFINI ԱՆՑԵՍԼ ԿԱՏԱՐԵՍԼ

Je fus,	Եղայ.
Tu fus,	Եղար.
Il <i>կամ</i> elle fut,	Եղա.
Nous fûmes,	Եղանք.
Vous fûtes,	Եղաք.
Ils <i>կամ</i> elles furent,	Եղան.

PASSÉ INDÉFINI ԱՆՑԵՍԼ ԱՆՈՐՈՇ

J'ai été,	Եղած եմ.
Tu as été,	» ես.
Il <i>կամ</i> elle a été,	» է.
Nous avons été,	» ենք.
Vous avez été,	» ք.
Ils <i>կամ</i> elles ont été,	» են.

PASSÉ ANTÉRIEUR ԱՆՑԵՍԼ ՅԱՌԱՋԱԳՈՑՆ

J'eus été,	Եղած եղայ.
Tu eus été,	» եղար.
Il <i>կամ</i> elle eut été,	» եղա.
Nous eûmes été,	» եղանք.
Vous eûtes été,	» եղաք.
Ils <i>կամ</i> elles eurent été,	» եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

J'avais été,	Եղած էի.
Tu avais été,	» էիր.
Il <i>կամ</i> elle avait été,	» էր.
Nous avions été,	» էինք.
Vous aviez été,	» էիք.
Ils <i>կամ</i> elles avaient été,	» էին.

FUTUR ԱՊԱՌՆԻ

Je serai,	Պիտի ըլլամ.
Tu seras,	» ըլլաս.
Il <i>կամ</i> elle sera,	» ըլլայ.
Nous serons,	» ըլլանք.
Vous serez,	» ըլլաք.
Ils <i>կամ</i> elles seront,	» ըլլան.

FUTUR ANTÉRIEUR	ԱՊԱՌՆԻ ԱՆՅԵԱԼ
J'aurai été,	Պիտի եղած <i>բլլամ</i> .
Tu auras été,	» » <i>բլլաս</i> .
Il <i>կամ</i> elle aura été,	» » <i>բլլայ</i> .
Nous aurons été,	» » <i>բլլանք</i> .
Vous aurez été,	» » <i>բլլաք</i> .
Ils <i>կամ</i> elles auront été,	» » <i>բլլան</i> .

CONDITIONNEL PRÉSENT	ԹԷՍԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ
Je serais,	Պիտի <i>բլլայի</i> .
Tu serais,	» <i>բլլայիր</i> .
Il <i>կամ</i> elle serait,	» <i>բլլար</i> .
Nous serions,	» <i>բլլայինք</i> .
Vous seriez,	» <i>բլլայիք</i> .
Ils <i>կամ</i> elles seraient,	» <i>բլլային</i> .

PASSÉ	ԱՆՅԵԱԼ
J'aurais été,	Պիտի եղած <i>բլլայի</i> .
Tu aurais été,	» » <i>բլլայիր</i> .
Il <i>կամ</i> elle aurait été,	» » <i>բլլար</i> .
Nous aurions été,	» » <i>բլլայինք</i> .
Vous auriez été,	» » <i>բլլայիք</i> .
Ils <i>կամ</i> elles auraient été,	» » <i>բլլային</i> .

Այս ժամանակը կբլլայ նաև j'eusse été, tu eusses été, il *կամ* elle eu été, nous eussions été, vous eussiez été, ils *կամ* elles eussent été.

IMPÉRATIF	ՀԻՄՄՈՅԱԿԱՆ
Sois,	<i>եղիր</i> .
Soyons,	<i>բլլանք</i> .
Soyez,	<i>եղիք</i> .

SUBJONCTIF PRÉSENT	ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ
Que je sois,	<i>Որ բլլամ</i> .
Que tu sois,	<i>Որ բլլաս</i> .
Qu'il <i>կամ</i> qu'elle soit,	<i>Որ բլլայ</i> .
Que nous soyons,	<i>Որ բլլանք</i> .
Que vous soyez,	<i>Որ բլլաք</i> .
Qu'ils <i>կամ</i> qu'elles soient,	<i>Որ բլլան</i> .

IMPARFAIT	ԱՆԿԱՏԱՐ
Que je fusse,	<i>Որ բլլայի</i> .
Que tu fusses,	<i>Որ բլլայիր</i> .
Qu'il <i>կամ</i> qu'elle fût,	<i>Որ բլլար</i> .
Que nous fussions,	<i>Որ բլլայինք</i> .
Que vous fussiez,	<i>Որ բլլայիք</i> .
Qu'ils <i>կամ</i> qu'elles fussent,	<i>Որ բլլային</i> .

PASSÉ	ԱՆՅԵԱԼ
Que j'aie été,	<i>Որ եղած բլլամ</i> .
Que tu aies été,	» » <i>բլլաս</i> .
Qu'il <i>կամ</i> qu'elle ait été,	» » <i>բլլայ</i> .

Que nous ayons été,	Որ եղած ըլլանք.
Que vous ayez été,	» » ըլլաք.
Qu'ils <i>կամ</i> qu'elles aient été,	» » ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

Que j'eusse été,	Որ եղած ըլլայի.
Que tu eusses été,	» » ըլլայիր.
Qu'il <i>կամ</i> qu'elle eût été,	» » ըլլար.
Que nous eussions été,	» » ըլլայինք.
Que vous eussiez été,	» » ըլլայիք.
Qu'ils <i>կամ</i> qu'elles eussent été,	» » ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ ՆԵՐԿԱՅ

Être, **Ըլլալ.**

PASSÉ

ԱՆՑԵԱԼ

Avoir été, **Եղած ըլլալ.**

PARTICIPE PRÉSENT

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՒՆ ՆԵՐԿԱՅ

Étant, **Ըլլալով.**

PASSÉ

ԱՆՑԵԱԼ

Été, ayant été, **Եղած, եղած ըլլալով.**

ՀՐԱՀԱՆԳ 68.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի առաջին դեմք ընելու է :

J'ai,	J'avais eu,	J'eusse eu,
J'avais,	J'aurai,	Que j'aie.
J'eus,	J'aurai eu,	Que j'eusse.
J'ai eu,	J'aurais,	Que j'aie eu.
J'eus eu,	J'aurais eu,	Que j'eusse eu.

ՀՐԱՀԱՆԳ 69.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի երրորդ դեմք ընելու է :

Il a,	Il avait eu,	Il eût eu.
Il avait,	Il aura,	Qu'il ait.
Il eu,	Il aura eu,	Qu'il eût.
Il a eu,	Il aurait,	Qu'il ait eu.
Il eut eu,	Il aurait eu,	Qu'il eût eu.

ՀՐԱՀԱՆԳ 70.

Հետեւեալ բայերը եզակի երկրորդ դեմք ընելու է :

Vous avez,	Vous aviez eu,	Vous eussiez eu.
Vous aviez,	Vous aurez,	Que vous ayez.
Vous eûtes,	Vous aurez eu,	Que vous eussiez.
Vous avez eu,	Vous auriez,	Que vous ayez eu.
Vous eûtes eu,	Vous auriez eu,	Que vous eussiez eu.

ՀՐԱՀԱՆԳ 71.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի առաջին դեմք ընելու է :

Je suis,	J'avais été,	J'eusse été.
J'étais,	Je serai,	Que je sois.
Je fus,	J'aurai été,	Que je fusse.
J'ai été,	Je serais,	Que j'aie été.
J'eus été,	J'aurai été,	Que j'eusse été.

ՀՐԱՀԱՆԳ 72.

Հետեւեալ բայերուն եզակիներն՝ յորնակի , եւ յորնակիներն՝ եզակի ընելու և :

Il est,	J'avais été,	Nous aurions été.
Nous sommes,	Nous serons,	Sois.
Il était,	Il sera,	Que tu sois.
Ils furent,	Nous aurons été,	Qu'il fût.
Nous avons été,	Tu serais,	Que nous ayons été
Vous eûtes été,	Ils seraient,	Nous sommes.



ՏԷՐ ԲԱՅԻՒՆ ՍՏՈՐՈԳԵԼԻՒՆ ՀԵՏ

ՀԱՄԱՉԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

129. Խօսքի մը մէջ *être* բայէն ետքը եկող ածականը *attribut* (արդէն) կը կոչուի :

130 Ստորոգելին տէր բային հետ սեռով և թուով կը համաձայնի , ինչ . Pierre est bon, Պէրրո՞ Բոն է , Marie est bonne, Մարիո՞ Բոն է . հոս , առջի օրինակին մէջ bon (բոն) դրուած է որովհետև Pierre արական անուն է . երկրորդ օրինակին մէջ bonne (բոն) դրուած է , վասն զի Marie իգական անուն է :

ՀՐԱՀԱՆԳ 73.

Վերոյիշեալ կանոնին համեմատ , ստորոգելին տէր բային հետ համաձայնեցնելու և :

Ma famille est *honnête*, ta famille..., vos familles sont...-Le lion est *cruel*, le tigre est..., les panthères sont...-Mes poules sont *grasses*, mes oies sont..., mes chapons sont...-Le cheval est *vigoureux*. les bœufs sont..., les mulets sont...-Son cœur est *dur*, leurs cœurs sont..., leurs paroles sont...-Ta mère est *bonne*, ton père est..., tes frères sont..., tes sœurs sont..., ta grand'mère est...

ՀՐԱՀԱՆԳ 74.

(Շարունակութիւն :)

Le temps sera *beau*. la journée sera..., la moisson sera..., les récoltes seront..., les biés seront..., la vigne sera..., les vignes seront...-Le puits est *profond*, les puits sont..., l'eau est..., le fleuve est..., ces marais sont..., la mère est... - Ce château est *ancien*, ces châteaux sont..., Ces églises sont..., cette église est..., ce monastère est...- La noix est *verte*, les cerises sont..., le raisin est...

ՀՐԱՀԱՆԳ 75.

Հետեւեալ պարբերութիւնները յորնակիի դարձնելու և :

Ce ménage est heureux.	Ce fruit est acide.
La lecture est instructive.	La mare est bourbeuse.
Notre drapeau est tricolore.	Cette rue est étroite.
Ce vin est doux.	La liqueur est fine.
La soirée est fraîche.	Son vin est bon.
Mon cahier est neuf.	Le maître est sévère.
Ce problème est facile.	Le serment est sacré.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 76.

Հետեւեալ պարբերութիւնները եզակի իգականի դարձրնելու է :

Je suis content.	Mon grand-père est savant.
Il est obligéant.	Mon parrain est généreux.
Tu étais poli.	Louis est courageux.
Il fut honnête.	Joseph est très-adroit.
Mon frère est étourdi.	Auguste est très-instruit.
Mon cousin est grand.	Mon chien est fidèle.
Monncle est âgé.	Mon chat est doucereux.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 77.

Հետեւեալ պարբերութեանց յոյճակիները՝ եզակիի, եւ եզակիները՝ յոյճակիի դարձնելու է :

Cette famille est malheureuse.	Notre climat est doux.
Mes lapins sont blancs.	Les papillons sont jolis.
Ce vin est bon.	L'orange est juteuse.
Sa charrue est neuve.	La fraise est délicieuse.
Ce jeune enfant est charmant.	La pomme sera mûre.
Les renards sont rusés.	La route est difficile.
Ton cahier serait propre.	Les chemins sont rocailleux.
Le puits est profond.	Les rues sont boueuses.

PREMIÈRE CONJUGAISON EN ER

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԳՈՒԹԻՒՆ ՈՐ Է AIMER

INDICATIF PRÉSENT

J' aime e,	Սիրեմ.
Tu aim es,	Սիրես.
Il aim e,	Սիրէ.

Nous aim ons,	Սիրենք.
Vous aim ez,	Սիրէք.
Ils aim ent,	Սիրեն.

IMPARFAIT

J' aim ais,	Սիրէի.
Tu aim ais,	Սիրէիր.
Il aim ait,	Սիրէր.
Nous aim ions,	Սիրէինք.
Vous aim iez,	Սիրէիք.
Ils aim aient,	Սիրէին.

PASSÉ DÉFINI

J' aim ai,	Սիրեցի.
Tu aim as,	Սիրեցիր.
Il aim a,	Սիրեց.
Nous aim âmes,	Սիրեցինք.
Vous aim âtes,	Սիրեցիք.
Ils aim èrent,	Սիրեցին.

PASSÉ INDÉFINI

J' ai aim é,	Սիրած եմ.
Tu as aim é,	» ես.
Il a aim é,	» է.
Nous avons aim é,	» ենք.
Vous avez aim é,	» էք.
Ils ont aim é,	» են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus aim é,	Սիրած եղայ.
Tu eus aim é,	» եղար.
Il eut aim é,	» եղաւ.
Nous eûmes aim é,	» եղանք.
Vous eûtes aim é,	» եղաք.
Ils eurent aim é,	» եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais aim é,	Սիրած էի.
Tu avais aim é,	» էիր.
Il avait aim é,	» էր.
Nous avions aim é,	» էինք.
Vous aviez aim é,	» էիք.
Ils avaient aim é,	» էին.

FUTUR

J'aim erai,	Պիտի սիրեմ.
Tu aim eras,	» սիրես.
Il aim era,	» սիրէ.
Nous aim erons,	» սիրենք.
Vous aim erez,	» սիրէք.
Ils aim eront,	» սիրեն.

FUTUR ANTÉRIEUR

J'aurai aim é,	Պիտի սիրած ըլլամ.
Tu auras aim é,	» » ըլլաս.
Il aura aim é,	» » ըլլայ.

Nous aurons aim é,	Պիտի սիրած ըլլանք.
Vous aurez aim é,	» » ըլլաք.
Ils auront aim é,	» » ըլլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT

J'aim erais,	Պիտի սիրէի կամ կը սիրէի.
Tu aim erais,	» էիր » սիրէիր.
Il aim erait,	» էր » սիրէր.
Nous aim erions,	» էինք » սիրէինք.
Vous aim eriez,	» էիք » սիրէիք.
Ils aim eraient,	» էին » սիրէին.

PASSÉ

J'aurais aim é,	Սիրած պիտի ըլլայի կամ կըլլայի.
Tu aurais aim é,	» » ըլլայիր » կըլլայիր.
Il aurait aim é,	» » ըլլար » կըլլար.
Nous aurions aim é,	» » ըլլայինք » կըլլայինք.
Vous auriez aim é,	» » ըլլայիք » կըլլայիք.
Ils auraient aim é,	» » ըլլային » կըլլային.

Կըքուի նաև, J'eusse aimé, tu eusses aimé, il eût aimé, nous eussions aimé, vous eussiez aimé, ils eussent aimé.

IMPÉRATIF

Aim e,	Սիրէ.
Aim ons,	Սիրենք.
Aim ez,	Սիրեցէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que j' aime e, Որ սիրեմ.
 Que tu aim es, » սիրես.
 Qu'il aim e, » սիրէ.
 Que nous aim ions, » սիրենք.
 Que vous aim iez, » սիրէք.
 Qu'ils aim ent, » սիրեն.

IMPARFAIT

Que j' aim asse, Որ սիրէի.
 Que tu aim asses, » սիրէիր.
 Qu'il aim ât, » սիրէր.
 Que nous aim assions, » սիրէինք.
 Que vous aim assiez, » սիրէիք.
 Qu'ils aim assent, » սիրէին.

PASSÉ

Que j'aie aim é, Որ սիրած լլամ.
 Que tu aies aim é, » » լլաս.
 Qu'il ait aim é, » » լլայ.
 Que nous ayons aim é, » » լլանք.
 Que vous ayez aim é, » » լլաք.
 Qu'ils aient aim é, » » լլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse aim é, Որ սիրած լլայի.
 Que tu eusses aim é, » » լլայիր.
 Qu'il eût aim é, » » լլար.
 Que nous eussions aim é, » » լլայինք.
 Que vous eussiez aim é, » » լլայիք.
 Qu'ils eussent aim é, » » լլային.

INFINITIF PRÉSENT

Aim er Սիրել.

PASSÉ

Avoir aim er, Սիրած լլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Aim ant, Սիրելով.

PASSÉ

Aim é, aim ée, ayant aim é, Սիրած. Սիրած լլալով.

ՀՐԱՀԱՆԳ 78.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի առաջին դեմք ընկելու է :

Je lime.	Je gagne.	Je parle.
Je donne.	Je tremble.	Je pousse.
Je respire.	Je regarde.	Je découpe.
Je marque.	J'attire.	Je cultive.
Je brode.	Je saute.	Je rame.
Je récolte.	Je tombe.	Je gronde.

ՀՐԱՀԱՆԳ 79.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի երկրորդ դեմք ընկելու է :

Tu récitais.	Tu plaisantais.	Tu soignais.
Tu désirais.	Tu dessinais.	Tu taillais.
Tu déchirais.	Tu méritais.	Tu commandais.
Tu préparais.	Tu troublais.	Tu enseignais.
Tu brodais.	Tu blâmais.	Tu cessais.
Tu plantais.	Tu parlais.	Tu coupais.

ՀՐԱՀԱՆԳ 80.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի երրորդ դեմք ընկելու է :

Il a dessiné.	Il a soupé.	Il a écouté.
Il a déchiré.	Il a déjeuné.	Elle a tricoté.
Il a gâté.	Il a labouré.	Elle a travaillé.
Il a colomnié.	Il a récolté.	Il a parlé.
Elle a pardonné.	Elle a étudié.	Elle a dansé.
Il a terminé.	Il a marché.	Il a enseigné.

ՀՐԱՀԱՆԳ 81.

(Շարունակութիւն :)

Que j'écoute.	Qu'elle aime.	Que je calcule.
Que tu marches.	Qu'elle lave.	Qu'il donne.
Qu'il brille.	Qu'il manque.	Qu'elle écoute.
Qu'elle parle.	Que tu tournes.	Que tu trembles.
Que je déchire.	Qu'elle éternue.	Que tu sortes.
Qu'il regarde.	Qu'elle pleure.	Qu'il moissonne

ՀՐԱՀԱՆԳ 82.

Հետեւեալ բայերը տեր բայիներուն հետ համաձայնեցրնելու է :

Je danse, tu..., il... Je chante. nous..., ils... Tu écoutes, ton maître..., nous..., notre maître... Je désire m'en aller, il... s'en aller, ils... s'en aller... L'enfant tombe, les enfants..., les chevaux..., les maçons..., les charpentiers... Tu dessines, très-bien, vous... très-bien. — Je plante des choux, nous... choux... L'âne rue, les ânes... Je vous apporte des pommes, nous vous... des poires.

ՀՐԱՀԱՆԳ 83.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը անցեալ կատարեալ ղնելով տեր բայիներուն հետ համաձայնեցրնելու է :

Je (regarder), tu..., ils... — La voiture (s'embourber), les voitures s'... — Le charretier (crier), les charretiers... — Un trait se (casser), les traits se... — Le cheval se (blesser), les chevaux se... — Je (pousser), tu..., il..., nous..., vous..., ils..., la voiture... — La roue (tourner), les roues... — Le charretier nous (remercier), les charretiers nous... — Je (continuer), tu..., nous..., vous..., à marcher.

ՀԻՍՀԱՆԳ 84.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը ապառնի դր-
նելով տէր բայիներուն հետ համաձայնեցնելու. և :

« Soldat, mon ami, dit le général au soldat, tu (*grimper*)
à la muraille. La sentinelle (*crier*) qui vive ? tu ne (*souf-
fler*) mot. Elle (*crier*) encore qui vive ? tu ne (*bouger*) pas.
Une troisième fois, elle (*demander*) qui vive ? Pendant tout
ce temps, tu (*arriver*) au haut de la muraille. La sentinelle
(*tirer*) sur toi, elle te (*manquer*). Tu (*tirer*) à ton tour, tu
la (*tuer*) ; les ennemis t' (*entourer*) ; mais nous (*placer*) des
échelles, nous (*monter*), nous te (*sauver*), et la ville sera
prise. » Tout arriva comme l'avait dit le général. — Tu (*ado-
rer*) un seul Dieu, et tu l' (*aimer*) parfaitement, tu ne (*ju-
rer*) pas en vain, tu (*sanctifier*) le dimanche, tu ne (*vo-
ler*) pas.

ՀԻՍՀԱՆԳ 85.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը ստորադասական
ներկայ դնելով տէր բայիներուն հետ համաձայնեցը-
նելու. և :

Que je (*douter*). — Que nous (*marcher*). — Qu'ils (*crier*). —
Je doute que tu (*cultiver*) toi-même. — Il doute que nous (*ré-
colter*), que tu (*dîner*), que tu (*souper*) avec nous. — Il faut
que vous (*chanter*) quelque chose. — Il est nécessaire que
nous (*écouter*). — Il est utile que nous vous (*baigner*). — Il
faut que vous (*éviter*) les méchants. — Il faut que nous (*écou-
ter*) nos parents. — Il est temps que vous vous (*habiller*).

—

ՅՅԿ. DEUXIÈME CONJUGAISON EN IR

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻԻՆ ՈՐ Է FINIR

INDICATIF PRÉSENT

Je fin is,	Լմնցունեմ.
Tu fin is,	Լմնցունես.
Il fin it,	Լմնցունէ.
Nous fin issons,	Լմնցունենք.
Vous fin issez,	Լմնցունեք.
Ils fin issent,	Լմնցունեն.

IMPARFAIT

Je fin issais,	Լմնցունէի.
Tu fin issais,	Լմնցունէիր.
Il fin issait,	Լմնցունէր.
Nous fin issions,	Լմնցունէինք.
Vous fin issiez,	Լմնցունէիք.
Ils fin issaient,	Լմնցունէին.

PASSÉ DÉFINI

Je fin is,	Լմնցուցի.
Tu fin is,	Լմնցուցիր.
Il fin it,	Լմնցուց.
Nous fin imes,	Լմնցուցինք.
Vous fin ites,	Լմնցուցիք.
Ils fin irent,	Լմնցուցին.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai fin	i,	լմնցուցած եմ.
Tu as fin	i,	» ես.
Il a fin	i,	» է.
Nous avons fin	i,	» ենք.
Vous avez fin	i,	» էք.
Ils ont fin	i,	» են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus fin	i,	լմնցուցած եղայ.
Tu eus fin	i,	» եղար.
Il eut fin	i,	» եղաւ.
Nous eûmes fin	i,	» եղանք.
Vous eûtes fin	i,	» եղաք.
Ils eurent fin	i,	» եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais fin	i,	լմնցուցած էի.
Tu avais fin	i,	» էիր.
Il avait fin	i,	» էր.
Nous avions fin	i,	» էինք.
Vous aviez fin	i,	» էիք.
Ils avaient fin	i,	» էին.

FUTUR

Je fin	irai,	Պիտի լմնցունեմ.
Tu fin	iras,	» լմնցունես.
Il fin	ira,	» լմնցունէ.
Nous fin	irons,	» լմնցունենք.
Vous fin	irez,	» լմնցունէք.
Ils fin	iront,	» լմնցունեն.

FUTUR ANTÉRIEUR

J'aurai fin	i,	Պիտի լմնցուցած ըլլամ.
Tu auras fin	i,	» » ըլլաս.
Il aura fin	i,	» » ըլլայ.
Nous aurons fin	i,	» » ըլանք.
Vous aurez fin	i,	» » ըլաք.
Ils auront fin	i,	» » ըլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je fin	irais,	Պիտի կամ կը լմնցունէի.
Tu fin	irais,	» » » լմնցունէիր.
Il fin	irait,	» » » լմնցունէր.
Nous fin	irions,	» » » լմնցունէինք.
Vous fin	iriez,	» » » լմնցունէիք.
Ils fin	iraient,	» » » լմնցունէին.

PASSÉ

J'aurais fin	i,	Պիտի լմնցուցած ըլլայի.
Tu aurais fin	i,	» » ըլլայիր.
Il aurait fin	i,	» » ըլլար.
Nous aurions fin	i,	» » ըլլայինք.
Vous auriez fin	i,	» » ըլլայիք.
Ils auraient fin	i,	» » ըլլային.

Կ'ըսուի նաև՝ J'eusse fini, tu eusses fini, il eût fini, nous eussions fini, vous eussiez fini, ils eussent fini.

IMPÉRATIF

Fin	is,	լմնցուր.
Fin	issons,	լմնցունենք.
Fin	issez,	լմնցուցէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je fin isse,	Որ լմնցունեմ.
Que tu fin isses,	» լմնցունես.
Qu'il fin isse,	» լմնցունէ.
Que nous fin issions,	» լմնցունենք.
Que vous fin issiez,	» լմնցունէք.
Qu'ils fin issent,	» լմնցունեն.

IMPARFAIT

Que je fin isse,	Որ լմնցունէի.
Que tu fin isses,	» լմնցունէիր.
Qu'il fin it,	» լմնցունէր.
Que nous fin issions,	» լմնցունէինք.
Que vous fin issiez,	» լմնցունէիք.
Qu'ils fin issent,	» լմնցունէին.

PASSÉ

Que j'aie fin i,	Որ լմնցուցած ըլլամ.
Que tu aies fin i,	» » ըլլաս.
Qu'il ait fin i,	» » ըլլայ.
Que nous ayons fin i,	» » ըլլանք.
Que vous ayez fin i,	» » ըլլաք.
Qu'ils aient fin i,	» » ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse fin i,	Որ լմնցուցած ըլլայի.
Que tu eusses fin i,	» » ըլլայիր.
Qu'il eût fin i,	» » ըլլար.
Que nous eussions fin i,	» » ըլլայինք.
Que vous eussiez fin i,	» » ըլլայիք.
Qu'ils eussent fin i,	» » ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

Fin ir, լմնցունել.

PASSÉ

Avoir fin i, լմնցուցած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Fin issant, լմնցունելով.

PASSÉ

Fin i, fin ie, լմնցուցած, լմնցուցած
ayant fin i, ըլլալով.

ՀՐԱՀԱՆԳ 86.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի առաջին դեմք դնելու է :

J'agis.	Je pétris.	Je choisis.
Je chéris.	Je punis.	J'éblouis.
Je grandis.	Je ralentis.	Je garantis.
Je guéris.	Je noircis.	Je démolis.
Je fournis.	Je saisis.	Je rougis.
Je réussis.	Je garnis.	Je ne trahis pas.

ՀՐԱՀԱՆԳ 87.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի երրորդ դեմք դնելու է :

Il réunit.	Il choisit.	Il guérit.
Il affranchit.	Il nourrit.	Il bâtit.
Il garnit.	Il finit.	Il garantit.
Il pétrit.	Elle obéit.	Il réussit.
Il blanchit.	Elle embellit.	Il applaudit.
Il guérit.	Il vieillit.	Il rougit.

ՀՐԱՀԱՆԳ 88.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի ընելու է :

Tu avais maigri.	J'avais sali.	J'avais fléchi.
Il avait établi.	Elle avait obéi.	Tu avais choisi.
J'avais rempli.	Tu avais garni.	Elle avait guéri.
Tu avais enrichi.	J'avais grandi.	Il avait réussi.
Tu avais ralenti.	Tu avais averti.	Tu avais bondi.
Il avait dégarni.	J'avais jauni.	J'avais compati.

ՀՐԱՀԱՆԳ 89.

Հետեւեալ աներեւոյք դրուած բայերը սահմանական ներկայ դնելով, տեր բայիներուն հետ համաձայնեցրցելու է :

Je (*chérir*) mes parents, tu... tes parents, il... ses parents, nous... nos parents, vous... vos parents... ils... leurs parents.— Nous (*saisir*) une bonne occasion.— Vous (*garantir*) cette montre?— Tu (*adoucir*) mes peines.— L'humidité (*pourrir*) le bois.— Le travail (*enrichir*).— Mes malades (*guérir*).— Nous nous (*réjouir*) de ton retour à la santé.— Les méchants (*trahir*) leurs amis.— L'enfant (*obéir*) à son maître.— Les enfants (*obéir*) à leurs maîtres.

ՀՐԱՀԱՆԳ 90 .

Հետեւեալ աներեւոյք դրուած բայերը ապառնի դրցելով, իրենց տեր բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Je (*fournir*).— Tu (*avertir*).— Nous (*garantir*).— Nous ne (*réussir*) pas.— Vous (*jouir*) de vos économies.— Nous (*bâtir*) sur pilotis.— Nous (*vieillir*), vous..., ils...— Il (*rougir*), vous... de ce mensonge.— Nos arbres (*grandir*), (*grossir*), (*vertir*), se (*garnir*) de feuilles, (*périr*), (*fournir*) du bois.— Nous (*rôtir*) au soleil.— Les chevaux (*hennir*).— Tu (*pétrir*), nous..., vous... du pain.— Les entreprises vous (*appauvrir*).— Je vous (*saisir*) par le bras.— Nous (*chérir*) nos parents.

ՀՐԱՀԱՆԳ 91.

Հետեւեալ աներեւոյք դրուած բայերը ստորադասական ներկայ դնելով, տեր բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Il faut que tu (*obéir*), que nous..., que vous..., qu'ils...— Je désire que tu (*remplir*), qu'il... le tonneau d'eau.— Il importe que tu (*saisir*), que nous..., qu'ils... la bonne occasion.— Il est nécessaire que tu (*fournir*) du blé, si tu veux que le meunier te... de la farine.— Je veux que vous (*réfléchir*) davantage.— Il ne faut pas que les animaux (*pâtir*).— Il est important que tu (*guérir*), que tes parents..., que la petite sœur.

132. TROISIÈME CONJUGAISON EN OIR

ԵՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՈՐ Է RECEVOIR

INDICATIF PRÉSENT

Je reçois,	Ընդունիմ.
Tu reçois,	Ընդունիս.
Il reçoit,	Ընդունի.
Nous recevons,	Ընդունիմք.
Vous recevez,	Ընդունիք.
Ils reçoivent,	Ընդունին.

IMPARFAIT

Je recev ais, Ընդունէի.
 Tu recev ais, Ընդունէիր.
 Il recev ait, Ընդունէր.
 Nous recev ions, Ընդունէինք.
 Vous recev iez, Ընդունէիք.
 Ils recev aient, Ընդունէին.

PASSÉ DÉFINI

Je reçu s, Ընդունեցայ.
 Tu reçu s, Ընդունեցար.
 Il reçu t, Ընդունեցաւ.
 Nous reçû mes, Ընդունեցանք.
 Vous reçû tes, Ընդունեցաք.
 Ils reçu rent, Ընդունեցան.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai reçu, Ընդունած եմ.
 Tu as reçu, » ես.
 Il a reçu, » է.
 Nous avons reçu, » ենք.
 Vous avez reçu, » էք.
 Ils ont reçu, » են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus reçu, Ընդունած եղայ.
 Tu eus reçu, » եղար.
 Il eut reçu, » եղաւ.
 Nous eûmes reçu, » եղանք.
 Vous eûtes reçu, » եղաք.
 Ils eurent reçu, » եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais reçu, Ընդունած էի.
 Tu avais reçu, » էիր.
 Il avait reçu, » էր.
 Nous avions reçu, » էինք.
 Vous aviez reçu, » էիք.
 Ils avaient reçu, » էին.

FUTUR

Je recev rai, Պիտի ընդունիմ.
 Tu recev ras, » ընդունիս.
 Il recev ra, » ընդունի.
 Nous recev rons, » ընդունինք.
 Vous recev rez, » ընդունիք.
 Ils recev ront, » ընդունին.

FUTUR ANTÉRIEUR

J'aurai reçu, Պիտի ընդունած ըլլամ.
 Tu auras reçu, » » ըլլաս.
 Il aura reçu, » » ըլլայ.
 Nous aurons reçu, » » ըլլանք.
 Vous aurez reçu, » » ըլլաք.
 Ils auront reçu, » » ըլլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je recev rais, Պիտի ընդունէի.
 Tu recev rais, » ընդունէիր.
 Il recev rait, » ընդունէր.
 Nous recev rions, » ընդունէինք.
 Vous recev riez, » ընդունէիք.
 Ils recev raient, » ընդունէին.

PASSÉ

J'aurais reçu,	Յուլայի կճ'կընդունէի.
Tu aurais reçu,	Յուլայիր » կընդունէիր.
Il aurait reçu,	Յուլար » կընդունէր.
Nous aurions reçu,	Յուլայինք » կընդունէինք.
Vous auriez reçu,	Յուլայիք » կընդունէիք.
Ils auraient reçu,	Յուլային » կընդունէին.

Կ'ըսուի նաև՝ J'eusse reçu, tu eusses reçu, il eût reçu, nous eussions reçu, vous eussiez reçu, ils eussent reçu.

IMPÉRATIF

Reç ois,	Ընդունէ.
Recev ons,	Ընդունինք.
Recev ez,	Ընդունեցէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je reç oive,	Որ ընդունիմ.
Que tu reç oives,	» ընդունիրս.
Qu'il reç oive,	» ընդունի.
Que nous recev ions,	» ընդունինք.
Que vous recev iez,	» ընդունիք.
Qu'ils reçoi vent,	» ընդունին.

IMPARFAIT

Que je reçu sse,	Որ ընդունէի.
Que tu reçu sses,	» ընդունէիր.
Qu'il reçû t,	» ընդունէր.
Que nous reçu ssions,	» ընդունէինք.
Que vous reçu ssiez,	» ընդունէիք.
Qu'ils reçu ssent,	» ընդունէին.

PASSÉ

Que j'aie reçu,	Որ ընդունած ըլլամ.
Que tu aies reçu,	» » ըլլաս.
Qu'il ait reçu,	» » ըլլայ.
Que nous ayons reçu,	» » ըլլանք.
Que vous ayez reçu,	» » ըլլաք.
Qu'ils aient reçu,	» » ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse reçu,	Որ ընդունած ըլլայի.
Que tu eusses reçu,	» » ըլլայիր.
Qu'il eût reçu,	» » ըլլար.
Que nous eussions reçu,	» » ըլլայինք.
Que vous eussiez reçu,	» » ըլլայիք.
Qu'ils eussent reçu,	» » ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

Recev oir, Ընդունիլ.

PASSÉ

Avoir reçu, Ընդունած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Recev ant, Ընդունելով.

PASSÉ

Reçu, reçu e, Ընդունած, ընդունած
ayant reçu, ըլլալով.

ՀՐԱՀԱՆԳ 92.

Հետեւեալ բայերն յոքնակի ընելու է :

Japerçois.	Tu aperçois.	Il aperçoit.
Je conçois.	Tu conçois.	Il conçoit.
Je dois.	Tu dois.	Il doit.
Je perçois.	Tu perçois.	Il perçoit.
Je reçois.	Tu reçois.	Il reçoit.

ՀՐԱՀԱՆԳ 93.

Հետեւեալ աներեւոյթ դրուած բայերը սահմանական ներկայ դնելով՝ իրենց տերբայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Qu'est-ce que j' (*apercevoir*) là-bas?— Vous (*apercevoir*) les défauts des autres, et vous n'... pas les vôtres.— (*Concevoir*)— vous une pareille action!— Je (*concevoir*), nous..., ils... votre désappointement.— Vos parents (*recevoir*) souvent des plaintes de vous. Cet enfant (*recevoir*), ces enfants... beaucoup de cadeaux.— Nous (*devoir*), vous..., ils... parler à propos.— Je (*devoir*), tu..., il..., nous... beaucoup d'argent.— Nous (*redevoir*), vous..., ils... encore cent francs.

ՀՐԱՀԱՆԳ 94.

Հետեւեալ աներեւոյթ դրուած բայերը սահմանական անկատար դնելով՝ իրենց տեր բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

J' (*apercevoir*), nous..., vous... un navire en mer.— Nous (*recevoir*), vous... ils... des reproches.— Ils (*percevoir*) les impôts.— Il (*concevoir*), ils... les plus beaux projets.— Cet enfant (*devoir*), ces enfants... venir.— On (*devoir*) chanter.— Vous (*devoir*) arroser les fleurs, vous... arracher les herbes, vous... ratisser les allées, vous n'avez rien fait.

133. QUATRIÈME CONJUGAISON EN RE

ՉՈՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՈՐ Է RENDRE

INDICATIF PRÉSENT

Je rend s,	Հատուցանեմ.
Tu rend s,	Հատուցանես.
Il rend,	Հատուցանէ.
Nsus rend ons,	Հատուցանեմք.
Vous rend ez,	Հատուցանէք.
Ils rend ent,	Հատուցանեն.

IMPARFAIT

Je rend ais,	Հատուցանէի.
Tu rend ais,	Հատուցանէիր.
Il rend ait,	Հատուցանէր.
Nous rend ions,	Հատուցանէինք.
Vous rend iez,	Հատուցանէիք.
Ils rend aient,	Հատուցանէին.

PASSÉ DÉFINI

Je rend is,	Հատուցի.
Tu rend is,	Հատուցիր.
Il rend it,	Հատուց.
Nous rend imes,	Հատուցինք.
Vous rend ites,	Հատուցիք.
Ils rend irent,	Հատուցին.

PASSÉ INDÉFINI

J'ai rend u,	Հատուցած եմ.
Tu as rend u,	» ես.
Il a rend u,	» է.
Nous avons rend u,	» ենք.
Vous avez rend u,	» էք.
Ils ont rend u,	» են.

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus rend u,	Հատուցած եղայ.
Tu eus rend u.	» եղար.
Il eut rend u,	» եղաւ.
Nous eûmes rend u,	» եղանք.
Vous eûtes rend u,	» եղաք.
Ils eurent rend u,	» եղան.

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais rend u,	Հատուցած էի.
Tu avais rend u.	» էիր.
Il avait rend u,	» էր.
Nous avions rend u,	» էինք.
Vous aviez rend u,	» էիք.
Ils avaient rend u,	» էին.

FUTUR

Je rend rai,	Պիտի Հատուցանեմ.
Tu rend ras,	» Հատուցանես.
Il rend ra,	» Հատուցանէ.
Nous rend rons,	» Հատուցանենք.
Vous rend rez,	» Հատուցանէք.
Ils rend ront,	» Հատուցանեն.

FUTUR ANTÉRIEUR

J'aurai rend u,	Պիտի Հատուցած ըլամ.
Tu auras rend u,	» » ըլաս.
Il aura rend u,	» » ըլայ.
Nous aurons rend u,	» » ըլանք.
Vous aurez rend u,	» » ըլաք.
Ils auront rend u,	» » ըլան.

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je rend rais,	Պ. կմ կը Հատուցանէի.
Tu rend rais,	» » » Հատուցանէիր.
Il rend rait,	» » » Հատուցանէր.
Nous rend rions,	» » » Հատուցանէինք.
Vous rend riez,	» » » Հատուցանէիք.
Ils rend raient,	» » » Հատուցանէին.

PASSÉ

J'aurais rend u,	ըլայի կամ կըլայի.
Tu aurais rend u,	» ըլայիր » կըլայիր.
Il aurait rend u,	» ըլար » կըլար.
Nous aurions rend u,	» ըլայինք » կըլայինք.
Vous auriez rend u,	» ըլայիք » կըլայիք.
Ils auraient rend u,	» ըլային » կըլային.

Կ'ըսուի նաև, J'eusse rendu, tu eusses rendu, il eût rendu, nous eussions rendu, vous eussiez rendu, ils eussent rendu.

IMPÉRATIF

Rend s,	Հատո՛ւ.
Rend ons,	Հատուցանե՛նք.
Rend ez,	Հատուցե՛ք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je rend e, Որ հատուցանեմ.
 Que tu rend es, » հատուցանես.
 Qu'il rend e, » հատուցանէ.
 Que nous rend ions, » հատուցանենք.
 Que vous rend iez, » հատուցանէք.
 Qu'ils rend ent, » հատուցանեն.

IMPARFAIT

Que je rend isse, Որ հատուցանէի.
 Que tu rend isses, » հատուցանէիր.
 Qu'il rend it, » հատուցանէր.
 Que nous rend issions, » հատուցանէինք.
 Que vous rend issiez, » հատուցանէիք.
 Qu'ils rend issent, » հատուցանէին.

PASSÉ

Que j'aie rend u, Որ հատուցած ըլլամ.
 Que tu aies rend u, » » ըլլաս.
 Qu'il ait rend u, » » ըլլայ.
 Que nous ayons rend u, » » ըլլանք.
 Que vous ayez rend u, » » ըլլաք.
 Qu'ils aient rend u, » » ըլլան.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse rend u, Որ հատուցած ըլլայի.
 Que tu eusses rend u, » » ըլլայիր.
 Qu'il eût rend u, » » ըլլար.
 Que nous eussions rend u, » » ըլլայինք.
 Que vous eussiez rend u, » » ըլլայիք.
 Qu'ils eussent rend u, » » ըլլային.

INFINITIF PRÉSENT

Rend re, հատուցանել.

PASSÉ

Avoir rend u, հատուցած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Rend ant, հատուցանելով.

PASSÉ

Rend u, rend ue, հատուցած, հատուցած
ayant rend u, ըլլալով.

ՀՐԱՀԱՆԳ 95.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի դնելու է :

Il vend.	Il fend.	Il fond.
Il mord.	Il combat.	Il corrompt.
Il correspond.	Il étend.	Elle vend.
Elle répond.	Il défend.	Il abat.
Elle prétend.	Il entend.	Il descend.
Il interrompt.	Il revend.	Il entend.

ՀՐԱՀԱՆԳ 96.

Հետեւեալ բայերը յոքնակի դնելու է :

J'ai tendu.	Tu as entendu.	J'ai revendu.
Il a mordu.	Il a prétendu.	Tu as tordu.
Tu as tondu.	J'ai combattu.	Il a corrompu.
Il a descendu.	Tu as suspendu.	Elle a défendu.
Elle a perdu.	Il a interrompu.	La foule a pondu.
Tu as combattu.	Il a entendu.	J'ai fendu.

ՀՐԱՀԱՆԳ 97.

Հետեւեալ բայերուն եզակիները յոքնակի եւ յոքնակիները եզակի դնելու է :

Il suspendrait.	Je mordrais.	Il reviendrait.
Tu prendrais.	Nous perdriens.	Vous vendriez.
Vous comprendriez.	Vous abattriez.	Ils surprendraient.
Nous tordrions.	Tu étendrais.	Nous apprendrions.
Vous prétendriez.	Il revendrait.	Je descendrais.
Il abattrait.	Je suspendrais.	Tu perdrais.

ՀՐԱՀԱՆԳ 98.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը սահմանական ներկայ դնելով՝ իրենց տեք բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Je (*vendre*), tu... nous... bon marché... Je ne (*prendre*) pas, tu ne... pas le bien d'autrui... Vous (*perdre*) votre temps... Nous (*étendre*), ils... le linge... Je (*fendre*), tu... il... du bois... La neige (*fondre*) au soleil... Le beurre (*fondre*) à la chaleur... J' (*attendre*) ma mère... Il (*vendre*) son cheval... Nous (*attendre*) que la cloche sonne... Ils (*répandre*) le lait... Elle (*tordre*) le linge... Tu (*répondre*), nous... de travers... Ou (*défendre*) de se baigner.

ՀՐԱՀԱՆԳ 99.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը անցեալ կատարեալ դնելով՝ իրենց տեք բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Je (*perdre*) tout espoir... Les enfants de Jacob (*vendre*) Joseph, leur frère... Le froid (*fendre*) le bassin... Je (*rompre*) ma canne... Votre chien me (*mordre*)... Nous (*reperdre*)... Je (*rendre*), tu..., il..., ils... l'argent prêté... Il (*suspendre*) ses paiements... Les soldats (*défendre*) la ville... Je (*entendre*) un chien aboyer, tu... un chat miauler, il... un cheval hennir, nous... le coq chanter, vous... l'âne braire, ils... le mouton bêler.

134. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ . Այս լծորդութեան տակ գացող indre վերջաւորուած բայերը սահմանական ներկային եզակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն մէջ d գերը կը կորսնցնեն և երրորդ դէմքին մէջ t մը կ'առնեն , ինչ . J'atteins, tu atteins, il atteint. je joins, tu joins, il joint.

135. Դարձեալ indre վերջաւորուած բայերը սահմանական ներկային յոքնակի երեք դէմքերուն , անկատարին , կատարեալին , հրամայականին երկու դէմքերուն , ստորագասական ներկային , անկատարին և ընդունելութիւն ներկային մէջ g մը կ'առնեն , ինչ . nous joignons, vous joignez, je joignais, il joignit. que je craigne, qu'il craignit, craignant.

ՀՐԱՀԱՆԳ 100.

Հետեւեալ բայերը խոնարհելու է :

Joindre.	Rejoindre.	Craindre.
Peindre.	Êteindre.	Atteindre.
Teindre.	Plaindre.	Contraindre.

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ԳԻՏԵԼԻԲ

136. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ . 1°. Աներեւոյթին մէջ cer վերջաւորուած բայերը a և o ձայնաւոր գրերէն առաջ cédille մը կ'առնեն c ին տակ , ինչ . forcer il força, nous forçons.

ՀՐԱՀԱՆԳ 101.

Հետեւեալ բայերուն խոնարհմանց մէջ *c* յարմարցը-
նելու *հ* :

Nous *pla.ons.* — Nous *rempla.érons.* — Il *pla.a.* — Vous *pla.ez.* — *Balan.ons-nous.* — *Ensemen.ons* maintenant. — *Exer.ons* nos forces. — Tu me *devan.es* à la course. — En *pron.ont* ces mots, il *s'enfon.a* dans le bois. — Il ne fait que *m'aga.er.* — Va *ber.er* ta petite sœur. Il *enfon.a* la porte. — *Exau.ez* ma prière. — Ne *grima.ez* pas en parlant. — Ne *mena.ons* personne. — Pourriez-vous *per.er* un morceau de fer ? — Je *renon.ai*, tu *renon.as*, nous *renon.âmes*, vous *renon.âtes*, ils *renon.èrent* à ce projet. — Nous *repla.ons* les pots de fleurs.

ՎՅԷ. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ 2°. Աներեւոյթի մէջ *ger վեր-
ջաւորուած* բայերը *a* և *o* ձայնաւոր գրերէ առաջ
համը *e* մը կ'առնեն *g* էն ետքը, ինչ . *manger*,
mangeant, nous *mangeons*, il *mangea*.

ՀՐԱՀԱՆԳ 102.

Վերոյիշեալ կանոնին համեմատ հետեւեալ բայերուն
g ին բով *e* յարմարցնելու *հ* :

Savez-vous *nag.er* ? — Savez-vous *plong.er.* — Nous *nag.ons* et nous *plong.ons.* — Un jour nous vîmes un enfant qui *nag.ait* dans les herbes. — Nous *jug.âmes* qu'il allait se noyer. — En effet, sa figure *chang.a* et il disparut. — Je *song.ai* à prendre un bateau ; il n'y en avait pas. — Le séjour dans l'eau se *prolong.ait.* — Je me jetai dans la rivière, et je *nag.ai* en tout hâte. — Je *plong.ai* et je fus assez heureux pour le *dé-gag.er.* — Je craignis un moment de *partag.er* son sort.

ՀՐԱՀԱՆԳ 103.

(Շարունակութիւն :)

Quand nous serons surpris par les herbes, ne *nag.ons* pas, ne *boug.ons* pas, *allong.ons* tout doucement les jambes, et faisons la planche. — Je *soulag.ais* les malheureux. — *J'afflig.ais* mes parents par ma conduite. — Je *voyag.ais* pour mon instruction. — Ne nous *veng.ons* pas. — *Chang.ez* de position. — *Mang.ons* notre pain. — *Ménag.ons* notre temps. — *Al-long.ez-vous.* — Ne restons pas *afflig.és* plus de sept jours. — Elle *charg.ait* son âne. — Il *log.ait* dans une auberge. — Tu *oblig.ais* tout le monde. — *Interrog.ez* votre conscience. — *Song.ons* à la mort. — Il *soulag.ait* sa vieille mère.

ՎՅԹ. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ 3°. Այն բայերը որոնք իրենց
վերջնութեւր վանկին մէջ համը *e* մը կամ սուր *e* մը
ունին, այս գիրը բաց *e* ի կը փոխուի համը վան-
կի մասջև, ինչ . *Mener*, je *mène*. *lever*, je *lèverai*.
céder, il *cède* :

ՀՐԱՀԱՆԳ 104.

Հետեւեալ բայերուն մէջի կետերուն տեղ համը *e* կամ
բաց e յարմարցնելու *հ* :

Je *m.ne*, tu *m.nes*, il *m.ne* l'âne à la foire. — Nous *m.nons*, vous *m.nez*, ils *m.nent* paître les bestiaux. — Monsieur, je *soul.ve* cette grosse pierre. — Je *préf.re* que vous n'y touchiez pas. — Les grands efforts *am.nent* de grands accidents. — Quand vous *soul.vez* quelque chose de lourd, tenez les jambes serrées. — Il *rép.te* sa leçon. — Qui est-ce qui *r.gne* sur la France ? — Je me *l.ve* à six heures du matin. — Il *poss.de* de grands biens. — *Ach.vons* notre rôl, dit le rat aussitôt. — Celui qui *s.me*, récolte. — *N'all.rons* pas le vin.

139. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ 4°. Այս լծորդութեան տակ
 գացող *eler* և *eter* վերջաւորուած բայերը համր
 էի մ'առջև իրենց և է գրերը կը կրկնեն, ինչ .
 Appeler, j'appelle, j'appellerai. Jeter, je jette, je
 jetterai, ի բաց առեալ քանի մը բայեր որոց և էն
 կամ է էն առաջ եկող համր է էն բաց է ի կը
 փոխուի, ինչ . j'achète, il gèle :

ՀՐԱՀԱՆԳ 105.

Հետեւեալ բայերն վերոյիշեալ կանոնին յար-
 մարցնելու է :

J'attèle les bœufs. — Tu attèles les chevaux. — Il attèle
 les ânes. — Rappel·ez vous vos promesses. — Il commence à
 épel·r. — Ne décachet·ez jamais une lettre qui ne vous est
 pas adressée. — Je pel·e une poire. — Tu pel·es une pomme.—
 Jet·ez-vous dans l'eau tout d'un coup. — Tu chancel·es.— Il le
 rappelle· bien. — Il ne se rappelle· rien. — Appel·ez un chat. —
 Il jet·e des pierres. — Je feuillet·e mon livre. — Épél·es-tu ? —
 Fépel·e. — Je cachet·e ma lettre. — Il musel·e son chien. — Je
 nivel·erai mon jardin. — Il appel·era.— Nous appel·erons. —
 Nous renouvel·erons notre demande.

140. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ 5°. Այս լծորդութեան տակ
 գացող *ier* վերջաւորուած բայերուն *i* գիրը
 սահմանական անկատարին և ստորադասական
 ներկային յօքնակի առաջին և երկրորդ գէմքե-
 րուն մէջ կը կրկնուի, ինչ . nous priions, vous
 priiez, que nous priions, que vous priiez :

ՀՐԱՀԱՆԳ 106 .

Հետեւեալ աներեւոյք դրուած բայերը ցուցուած ժա-
 մանակներովն իրենց տէր բայինքունն նետ համաձայ-
 նեցնելու է :

Il faut que nous nous confier (—ր—) en Dieu.— Nous nous
 glorifier (—ւ—), vous vous glorifier (—ւ—).— Je me fier (—ւ—) à
 vous, nous nous fier (—ւ—) à vous.— Nous plier (—ւ—), vous
 plier (—ւ—) sous le poids.— Que faisiez-vous ? nous étudier
 (—ւ—).— Pourquoi crier (—ւ—) vous si fort tout à l'heure ?—
 Il faut bien que nous crier (—ր—), il est sourd.— Nous ou-
 blier (—ւ—), vous oublier (—ւ—).— Il faut que nous délier (—ր—),
 que vous délier (—ր—) ces gerbes.— Il faut que nous nous as-
 socier (—ր—) aux gens de bien.

141. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ 6°. Այս լծորդութեան տակ
 գացող *yer* վերջաւորուած բայերուն *y* գիրը
 համր էի մ'առջև *i* ի կը փոխուի, ինչ . Employer,
 j'emploie, j'emploierai :

ՀՐԱՀԱՆԳ 107.

Հետեւեալ բայերուն մեջ դրուած կետերուն տեղ վե-
 րոյիշեալ կանոնին համեմատ *i* կամ *y* յարմար-
 ցնելու է :

Je m'appu·e, tu t'appu·es, il s'appu·e, nous nous ap-
 pu·ons, vous vous appu·ez, ils s'appu·ent.— Je m'ennu·erai,
 tu t'ennu·eras, nous nous ennui·erons, vous vous ennui·erez
 demain toute la journée.— Vous ne vous ennui·erez pas, si
 vous travaillez.— Je bala·ais, tu bala·ais, il bala·ait, le de-
 vant de la porte.— Tu t'effra·es au moindre bruit.— Qui pa·e
 ses dettes s'enrichit.— Si tu veux, vous netto·erons l'écurie.—
 Au secours ! je me no·e.— Je ra·erai ton nom.— Il se no·era,
 s'il va se baigner.— Nous essu·ons la table.

ԲԱՅԻՆ ՏԷՐ ԲԱՅԻՆ ՀԵՏ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

142. Կանոն. Բայը թուով և դէմքով իւր տէր բային հետ կը համաձայնի, ինչ. Je parle եւ ինչ, հոս parle բայը եղակի առաջին դէմք է, որովհետեւ je, որ իւր տէր բային է, եղակի առաջին դէմք է: Ils parlent. հոս ալ parlent բայը յոքնակի երրորդ դէմք է, որովհետեւ ils, տէր բային յոքնակի երրորդ դէմք է:

ՀՐԱՀԱՆԳ 108.

Հետեւեալ պարբերութիւնները յոքնակի ընելու է:

- | | |
|-----------------------|------------------------|
| Le jardinier taille. | Le rossignol a chanté. |
| Le mouton bêle. | Le chien caressera. |
| L'écolier étudiera. | Il a subit un affront. |
| La maison brûlait. | Le soldat obéissait. |
| Le jardinier bêchera. | Le général commandait. |
| J'ai choisi un ami. | La roue tournerait. |
| Le canon tue. | Mon couteau coupe. |

ՀՐԱՀԱՆԳ 109.

Հետեւեալ պարբերութեանց եզակիներն յոքնակի. և յոքնակիներն եզակի ընելու է:

- | | |
|------------------------------------|---------------------------------------|
| Les vieillards causent. | Les plaisirs fatiguent. |
| Le soldat monte la garde. | L'homme se berce d'illusions. |
| Les flatteurs sont détestables. | Mon vœu s'exaucera. |
| Une île se montra à nous. | Les villes s'agrandissent. |
| Les secours se firent attendre. | La campagne se dépeuple. |
| Les nuits sont froides. | L'homme sage se tait. |
| Les voyageurs s'arrêtent. | Ces chevaux se cabrent. |
| Ces contrées me plaisent beaucoup. | Les remords poursuivent les méchants. |

ՀՐԱՀԱՆԳ 110.

Հետեւեալ աներեւոյթ դրուած բայերը սահմանական ներկայ դնելով իրենց տէր բային հետ համաձայնեցնելու է:

Nous (*aimer*) à rendre service.- Le soleil (*éclairer*) pendant le jour, la lune (*éclairer*) pendant la nuit; cependant je pourrais dire que nous ne (*être*) éclairés que par le soleil, puisque c'est lui qui (*éclairer*) la lune.- Les fruits que vous mangez ne (*être*) pas mûrs.- Mère grande, dit le chaperon, voici un gâteau que vous (*envoyer*) mes parents.- Voyez donc le beau pain que (*manger*) ces enfants.- Si tu (*avoir*) beaucoup, donne beaucoup; si tu (*avoir*) peu, donne peu, mais de bon cœur.- Si tu (*être*) sage, nous irons au jardin.

143. Կանոն. Երբ խօսքի մը մէջ երկու եղակի տէր բայի ըլլայ, բայը յոքնակի կը դրուի, ինչ. Mon frère et ma sœur lisent, երբ որ և որ և ինչ:

ՀՐԱՀԱՆԳ 111.

Հետեւեալ աներեւոյթ դրուած բայերը իրենց տէր բային հետ համաձայնեցնելու է:

Paris et Londres (*être*) les deux plus grandes villes.- Le vent et la pluie (*avoir*) abimé mon toit.- Les hommes se trompe... souvent; Dieu ne se trompe... jamais.- Son canif et son rasoir (*être*) repassés.- Mon petit garçon et ma petite fille dorme... tranquillement.- Le blé et le seigle pousse... pendant que nous dormons.- La paresse et l'oisiveté (*être*) de grands défauts.- Aimez votre père et votre mère qui ne pense... qu'à vous faire plaisir.- La rivière et le ruisseau (*être*) à sec.- Le canard et le cygne aime... l'eau.- Le hibou et la chouette n'aime... pas la lumière.- La neige et la glace fonde... au soleil.

ՉԱՆԱՉԱՆ ՏԵՍԱԿ ԲԱՅԵՐ

144. Հինգ տեսակ բայ կայ, le verbe actif (ներգործական), le verbe passif (ներդրական), le verbe neutre (չեղծ), le verbe pronominal (բերանունական), le verbe impersonnel կամ le verbe unipersonnel (անդէ՛հ կամ մորե՛հ) :

145. Բայի մը ներգործական ըլլալը հասկընալու համար պէտք է անոր քով *quelqu'un* կամ *quelque chose* մէկը կամ բան մը զնեյ, եթէ յարմարի՛ այն բայը ներգործական է, ինչ . *Connaître* հանձնու, *manger* ուտել, ներգործական բայեր են, որովհետեւ կրնանք ըսել *connaître quelqu'un* մէկը հանձնու, *manger quelque chose* բան մ'ուտել :

146. Ներգործական բայերուն խոնարհմանց օրինակներն դրուեցան. որե՛ս՝ համար 131, 132, 133, 134:

LES VERBES PASSIFS

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐ

147. Կրաւորական բայերը ըլլուել կը ցուցունեն և իրենց բոլոր ժամանակները *être* օժանդակ բայով կը կազմուին :

148. Ամէն ներգործական բայ կրնայ կրաւորական ըլլալ, ինչ . *j'aime*, կը տրե՛հ, *je suis aimé*, կը տրու՛ն. *j'estime*, կը յարէ՛հ, *je suis estimé*, կը յարէ՛ն :

149. VERBE PASSIF ÊTRE AIMÉ

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅ ՈՐ Է ՍԻՐՈՒԻԼ

INDICATIF PRÉSENT

Je suis } *Սիրիմ.*
Tu es } *aimé կամ aimée.*
Il կամ elle est }

Nous sommes } *Սիրինք.*
Vous êtes } *aimés կամ aimées.*
Ils կամ elles sont }

IMPARFAIT

J'étais } *կը սիրուէի.*
Tu étais } *aimé կամ aimée.*
Il կամ elle était }

Nous étions } *կը սիրուէինք.*
Vous étiez } *aimés կամ aimées.*
Ils կամ elles étaient }

PASSÉ DÉFINI

Je fus } *Սիրուեցայ.*
Tu fus } *aimé կամ aimée.*
Il կամ elle fut }

Nous fûmes	}	Սիրուեցանք. aimés կամ aimées.
Vous fûtes		
Ils կամ elles furent		

PASSÉ INDÉFINI

J'ai été	}	Սիրուած եմ. aimé կամ aimée.
Tu as été		
Il կամ elle a été		

Nous avons été	}	Սիրուած ենք. aimés կամ aimées.
Vous avez été		
Ils կամ elles ont été		

PASSÉ ANTÉRIEUR

J'eus été	}	Սիրուած եղայ. aimé կամ aimée.
Tu eus été		
Il կամ elle eut été		

Nous eûmes été	}	Սիրուած եղանք. aimés կամ aimées.
Vous eûtes été		
Ils կամ elles eurent été		

PLUS-QUE-PARFAIT

J'avais été	}	Սիրուած էի. aimé կամ aimée.
Tu avais été		
Il կամ elle avait été		

Nous avions été	}	Սիրուած էինք. aimés կամ aimées.
Vous aviez été		
Ils կամ elles avaient été		

FUTUR

Je serai	}	Պիտի սիրուիմ. aimé կամ aimée.
Tu seras		
Il կամ elle sera		

Nous serons	}	Պիտի սիրուինք. aimés կամ aimées.
Vous serez		
Ils կամ elles seront		

FUTUR ANTÉRIEUR

J'aurai été	}	Պիտի սիրուած ըլլամ. aimé կամ aimée.
Tu auras été		
Il կամ elle aura été		

Nous aurons été	}	Պիտի սիրուած ըլլանք. aimés կամ aimées.
Vous aurez été		
Ils կամ elles auront été		

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je serais	}	Պիտի սիրուէի կմ կը սիրուէի. aimé կամ aimée.
Tu serais		
Il կամ elle serait		

Nous serions	}	Պիտի սիրուէինք կամ կը սիրուէինք. aimés կամ aimées.
Vous seriez		
Ils կամ elles seraient		

PASSÉ

J'aurais été	}	Պիտի սիրուած ըլլայի. aimé կամ aimée.
Tu aurais été		
Il կամ elle aurait été		

Nous aurions été	}	Պիտի սիրուած ըլ-
Vous auriez été		լայինք.
Ils կամ elles auraient été		aimés կամ aimées.

IMPARFAIT

Sois aimé կամ aimée Սիրուէ՛.

Soyons	}	Սիրուինք սիրուեցէք.
Soyez		aimés կամ aimées.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je sois	}	Որ սիրուիմ.
Que tu sois		aimé կամ aimée.
Qu'il կամ qu'elle soit		

Que nous soyons	}	Որ սիրուինք.
Que vous soyez		aimés կամ aimées.
Qu'ils կամ qu'elles soient		

IMPARFAIT

Que je fusse	}	Որ սիրուէի.
Que tu fusses		aimé կամ aimée.
Qu'il կամ qu'elle fût		

Que nous fussions	}	Որ սիրուէինք.
Que vous fussiez		aimés կամ aimées.
Qu'ils կամ qu'elles fussent		

PASSÉ

Que j'ai été	}	Որ սիրուած ըլլամ.
Que tu aies été		aimée կամ aimée.
Qu'il կամ qu'elle ait été		

Que nous ayons été	}	Որ սիրուած ըլ-
Que vous ayez été		լանք.
Qu'ils կամ qu'elles aient été		aimés կամ aimées.

PLUS-QUE-PARFAIT

Que j'eusse été	}	Որ սիրուած ըլլայի.
Que tu eusses été		aimé կամ aimée.
Qu'il կամ qu'elle eût été		

Que nous eussions été	}	Որ սիրուած ըլ-
Que vous eussiez été		լայինք.
Qu'ils կամ qu'elles eussent été		aimés կամ aimées.

INFINITIF PRÉSENT

Être aimé կամ aimée Սիրուիլ.

PASSÉ

Avoir été aimé կամ aimée Սիրուած ըլլալ.

PARTICIPE PRÉSENT

Étant aimé կամ aimée Սիրուելով, սիրելի.

PASSÉ

Ayant été aimé կամ aimée Սիրուած ըլլալով :

Ասոր պէս խնարհելու է être grondé յանդէ-
հանդէ, être battu շեճանդէ, être soigné խնամել
բայերը :

LES VERBES NEUTRES

ՉԷՉՈՒՔ ԲԱՅԵՐ

150. Բայի մը չէզոք ըլլալը հասկնալու համար անոր քով պէտք է *quelqu'un* կամ *quelque chose* (Բիւ կամ քան մը) դնել, եթէ չ'յարմարի, այն բայը չէզոք է, ինչ. *courir* *quelqu'un*, *tomber* *quelque chose* (Բիւ լաւէ, քան մը ինչ) չենք կրնար ըսել, հետևաբար *courir* և *tomber* բայերը չէզոք են :

251. Չէզոք բայերէն ոմանց բաղադրեալ ժամանակներն *avoir* ով կը կազմուին և ոմանցն ալ *être* ով . երբ *avoir* օժանդակ բայն առնեն , այն առեն նախորդ դասերուն մէջ դրուած օրինակներուն համեմատ խոնարհելու է (քե՛ս հո՛ր 131, 132, 133, 134) :

152. Իսկ երբ *être*, ըստ հետևեալ օրինակին :

153. VERBE NEUTRE ARRIVER

ՉԷՉՈՒՔ ԲԱՅ ՈՐ Է ՀԱՍՆԻԼ

INDICATIF PRÉSENT

J'arrive,	Հասնիմ.
Tu arrives,	Հասնիս.
Il <i>կամ</i> elle arrive,	Հասնի.
Nous arrivons,	Հասնիմք.
Vous arrivez,	Հասնիք.
Ils <i>կամ</i> elles arrivent,	Հասնին.

IMPARFAIT

J'arrivais,	Կը հասնէի.
Tu arrivais,	Կը հասնէիր.
Il <i>կամ</i> elle arrivait,	Կը հասնէր.
Nous arrivions,	Կը հասնէինք.
Vous arriviez,	Կը հասնէիք.
Ils <i>կամ</i> elles arrivaient,	Կը հասնէին.

PASSÉ DÉFINI

J'arrivai,	Հասայ.
Tu arrivas,	Հասար.
Il <i>կամ</i> elle arriva,	Հասաւ.
Nous arrivâmes,	Հասանք.
Vous arrivâtes,	Հասաք.
Ils <i>կամ</i> elles arrivèrent,	Հասան.

PASSÉ INDÉFINI

Je suis	} <i>arrivé</i> <i>կամ</i> <i>arrivée</i> .	Հասած եմ.	
Tu est			
Il <i>կամ</i> elle est			
Nous sommes	} <i>arrivés</i> <i>կամ</i> <i>arrivées</i> .	Հասած եմք.	
Vous etes			
Ils <i>կամ</i> elles sont			

PASSÉ ANTÉRIEUR

Je fus	} <i>arrivé</i> <i>կամ</i> <i>arrivée</i> .	Հասած եղայ.	
Tu fus			
Il <i>կամ</i> elle fut			

Nous fûmes	}	Հասած եղանք. arrivés կամ arrivées.
Vous fûtes		
Ils կամ elles furent		

PLUS-QUE-PARFAIT

J'étais	}	Հասած էի. arrivé կամ arrivée.
Tu étais		
Il կամ elle était		

Nous étions	}	Հասած էինք. arrivés կամ arrivées.
Vous étiez		
Ils կամ elles étaient		

FUTUR

J'arriverai,	Պիտի հասնիմ.
Tu arriveras,	Պիտի հասնիր.
Il կամ elle arrivera,	Պիտի հասնի.
Nous arriverons,	Պիտի հասնիմք.
Vous arriverez,	Պիտի հասնիք.
Ils կամ elles arriveront,	Պիտի հասնին.

PASSÉ ANTÉRIEUR

Je serai	}	Պիտի հասած ըլլամ.
Tu seras		
Il կամ elle sera		
Nous serons	}	Պիտի հասած ըլլա՞մք.
Vous serez		
Ils կամ elles seront		

CONDITIONNEL PRÉSENT

J'arriverai,	}	կամ կը հասնէի. հասնէիր. հասնէր. հասնէինք. հասնէիք.
Tu arriverais,		
Il կամ elle arriverait,		
Nous arriverions,		
Vous arriveriez,		
Ils կամ elles arriveraient,	Պիտի հասնէին.	

PASSÉ

Je serais	}	Պիտի հասած ըլլայի. arrivé կամ arrivée.
Tu serais		
Il կամ elle serait		
Nous serions	}	Պիտի հասած ըլլայինք. arrivés կամ arrivées.
Vous seriez		
Ils կամ elles seraient		

IMPÉRATIF

Arrive,	Հասիր.
Arrivons,	Հասնի՞նք.
Arrivez,	Հասէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que j'arrive,	Որ հասնիմ.
Que tu arrives,	Որ հասնիր.
Qu'il կամ qu'elle arrive,	Որ հասնի.
Que nous arrivions,	Որ հասնինք.
Que vous arriviez,	Որ հասնիք.
Qu'ils կամ qu'elles arrivent,	Որ հասնին.

IMPARFAIT

Que j'arrivasse, *Որ հասնէի.*
 Que tu arrivasses, *Որ հասնէիր.*
 Qu'il *կամ* qu'elle arrivât, *Որ հասնէր.*
 Que nous arrivassions, *Որ հասնէինք.*
 Que vous arrivassiez, *Որ հասնէիք.*
 Qu'ils *կամ* qu'elles arrivassent, *Որ հասնէին.*

PASSÉ

Que je sois } *Որ հասած ըլլամ.*
 Que tu sois } *arrivé կամ arrivée.*
 Qu'il *կամ* qu'elle soit }
 Que nous soyons } *Որ հասած ըլլամք.*
 Que vous soyez } *arrivés կամ arrivées.*
 Qu'ils *կամ* qu'elle soient }

PLUS-QUE-PARFAIT

Que je fusse } *Որ հասած ըլլայի.*
 Que tu fusses } *arrivé կամ arrivée.*
 Qu'il *կամ* qu'elle fût }
 Que nous fussions } *Որ հասած ըլլայինք.*
 Que vous fussiez } *arrivés կամ arrivées.*
 Qu'ils *կամ* qu'elles fussent }

INFINITIF PRÉSENT

Arriver *Հասնիլ.*

PASSÉ

Être arrivé *կամ* arrivée. *Հասած ըլլալ.*

PARTICIPE PRÉSENT

Arrivant *Հասնելով.*

PASSÉ

Arrivé, arrivée, étant
arrivé, *Հասած, հասած
ըլլալով.*

LES VERBES PRONOMINAUX

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐ

154. Դերանուանական կ'ըսուին այն բայերը, որոց բոլոր ժամանակներն երկու միեւնոյն դէմքի դերանուններով կը խոնարհուին, ինչ. je me repens, եւ յըմք :

155. VERBE PRONOMINAL SE REPENTIR

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅ ՈՐ Է ՉԴՂԱՍԻ

INDICATIF PRÉSENT

Je me repens, *Կը զղջամ.*
 Tu te repens, *Կը զղաս.*
 Il *կամ* elle se repent, *Կը զղայ.*
 Nous nous repentons, *Կը զղամք.*
 Vous vous repentez, *Կը զղաք.*
 Ils *կամ* elles se repentent, *Կը զղան.*

IMPARFAIT

Je me repentais, *Կը զղայի.*
 Tu te repentais, *Կը զղայիր.*
 Il *կամ* elle se repentait, *Կը զղար.*
 Nous nous repentions, *Կը զղայինք.*
 Vous vous repentiez, *Կը զղայիք.*
 Ils *կամ* elles se repentaient, *Կը զղային.*

PASSÉ DÉFINI

Je me repentis, Զղջացի.
 Tu te repentis, Զղջացիր.
 Il *կամ* elle se repentit, Զղջաց.
 Nous nous repentîmes, Զղջացինք.
 Vous vous repentîtes, Զղջացիք.
 Ils *կամ* elles se repentirent, Զղջացին.

PASSÉ INDÉFINI

Je me suis Զղջացած եմ.
 Tu t'est } repenti *կամ* repentie.
 Il *կամ* elle s'est }
 Nous nous sommes Զղջացած եմք.
 Vous vous êtes } repentis *կամ* repenties.
 Ils *կամ* elles se sont }

PASSÉ ANTÉRIEUR

Je me fus Զղջացած եղայ.
 Tu te fus } repenti *կամ* repentie.
 Il *կամ* elle se fut }
 Nous nous fûmes Զղջացած եղաք.
 Vous vous fûtes } repentis *կամ* repenties.
 Ils *կամ* elles se furent }

PLUS-QUE-PARFAIT

Je m'étais Զղջացած էի.
 Tu t'étais } repenti *կամ* repentie.
 Il *կամ* elle s'était }

Nous nous étions Զղջացած էինք.
 Vous vous étiez } repentis *կամ* repenties.
 Ils *կամ* elles s'étaient }

FUTUR

Je me repentirai, Պիտի զղջամ.
 Tu te repentiras, » զղջաս.
 Il *կամ* elle se repentira, » զղջայ.
 Nous nous repentirons, » զղջանք.
 Vous vous repentirez, » զղջաք.
 Ils *կամ* elles se repentiront, » զղջան.

FUTUR ANTÉRIEUR

Je me serai Պիտի զղջացած ըլլամ.
 Tu te seras } repenti *կամ* repentie.
 Il *կամ* elle se sera }
 Nous nous serons Զղջացած ըլլաք.
 Vous vous serez } repentis *կամ* repenties.
 Ils *կամ* elles se seront }

CONDITIONNEL PRÉSENT

Je me repentirais, Պիտի զղջայի *կամ*
 Tu te repentirais, կը զղջայի.
 Ils *կամ* elle se repentirait, կա.
 Nous nous repentirions,
 Vous vous repentiriez,
 Ils *կամ* elles se repentiraient,

PASSÉ

Je me serais Պիտի զղջացած ըլլայի.
 Tu te serais } repenti *կամ* repentie.
 Il *կամ* elle se serait }

Nous nous serions } Պիտի զղջացած ըլլայինք.
 Vous vous seriez } repentis կամ repenties.
 Ils կամ elles se seraient)

IMPÉRATIF

Repens-toi, Զղջա՛.
 Repentons-nous, Զղջանք.
 Repentez-vous, Զղջացէք.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Que je me repente, Որ զղջամ.
 Que tu te repentes, Որ զղջաս.
 Qu'il կամ qu'elle se repente, Որ զղջայ.
 Que nous nous repentions, Որ զղջամք.
 Que vous vous repentiez, Որ զղջաք.
 Qu'ils կամ qu'elles se repentent, Որ զղջան.

IMPARFAIT

Que je me repentisse, Որ զղջայի.
 Que tu te repentisses, Որ զղջայիր.
 Qu'il կամ qu'elle se repentit, Որ զղջար.
 Que nous nous repentissions, Որ զղջայինք.
 Que vous vous repentissiez, Որ զղջայիք.
 Qu'ils կամ qu'elles se repentissent, Որ զղջային.

PASSÉ

Que je me sois } Որ զղջացած ըլլամ.
 Que tu te sois } repenti կամ repentie.
 Qu'il կամ qu'elle se soit)
 Que nous nous soyons } Որ զղջացած ըլլամք.
 Que vous vous soyez } repentis կամ repenties.
 Qu'ils կամ qu'elles se soient)

PLUS-QUE-PARFAIT

Que je me fusse } Որ զղջացած ըլլայի.
 Que tu te fusses } repenti կամ repentie.
 Qu'il կամ qu'elle se fût)

Que nous nous fussions } repentis
 Que vous vous fussiez } կամ
 Qu'ils կամ qu'elle se fussent) repenties.

INFINITIF PRÉSENT

Se repentir, Զղջալ.
 PASSÉ

S'être repenti կամ repentie, Զղջացած ըլլալ.
 PARTICIPE PRÉSENT

Se repentant, Զղջալով.
 PASSÉ

S'étant repenti կամ repentie, Զղջացած ըլլալով.

Ասոր պէս խոնարհելու է se douter, հոգնել
 se perdre, հոգնել, բայերը :

156. Ամէն դերանուանական բայ être օժանդակ բայով կը խոնարհուի :

157. Շատ մը դերանուանական բայերուն մէջ être օժանդակը avoir օժանդակին տեղ կը դորձածուի, ինչ.

Je me suis habillé, հոգնեցայ, փոխանակ ըսելու j'ai habillé moi, ես ինչ հոգնեցայ :

Nous nous sommes flattés, հոգնեցանք, փոխանակ ըսելու nous avons flatté nous, ինչքան ինչքան հոգնեցինք :

LES VERBES IMPERSONNELS

ՄԻԱԴԵՄ ԲԱՅԵՐ

158. Միադէմ կ'ըսուին այն բայերը որոնք եղակի երրորդ դէմք միայն կը գործածուին, *ինչ. il faut, պէտ է. il pleut, կանչել է :*

159. VERBE UNIPERSONNEL IL FAUT

ՄԻԱԴԵՄ ԲԱՅ ՈՐ Է ՊԵՏՔ Է

INDICATIF PRÉSENT

Il faut, Պէտք է.

IMPARFAIT

Il fallait, Պէտք էր.

PASSÉ DÉFINI

Il fallut, Պէտք եղաւ.

PASSÉ INDÉFINI

Il a fallu, Պէտք եղած է.

PASSÉ ANTÉRIEUR

Il eut fallu, Պէտք եղած եղաւ.

PLUS-QUE-PARFAIT

Il avait fallu, Պէտք եղած էր.

FUTUR

Il faudra, Պէտք պիտի ըլլայ.

FUTUR ANTÉRIEUR

Il aura fallu, Պէտք եղած պիտի ըլլայ.

CONDITIONNEL PRÉSENT

Il faudrait, Պէտք պիտի ըլլար.

PASSÉ

Il aurait fallu, Պէտք եղած պիտի ըլլար.

SUBJONCTIF PRÉSENT

Qu'il faille, Որ պէտք է.

IMPARFAIT

Qu'il fallût, Որ պէտք էր.

PASSÉ

Qu'il ait fallu, Որ պէտք եղած ըլլայ.

PLUS-QUE-PARFAIT

Qu'il eût fallu, Որ պէտք եղած ըլլար.

INFINITIF PRÉSENT

Falloir, Պէտք ըլլալ.

PARTICIPE PASSÉ

Ayant fallu, Պէտք եղած ըլլալով.

Ասոր պէս կը խոնարհուին il tonne, կ'որոտայ. il grêle, կը կարկռէ. il pleut, կանչել է. il y a, կայ. il importe, կարևոր է. il résulte, կը հետևի եւ բայերը :

MODÈLE D'ANALYSE

La	Art. sim. fém.	sing.
propriété	Nom com. fém.	sing. sujet de est.
que	Pron. rel. fém.	sing. compl. dir. a acheté.
mon	Adj. poss. masc.	sing.
père	Nom com. masc.	sing. sujet de a acheté.
a acheté	5° pers. du sing. du passé indéfini du verbe actif acheter,	1° con.

est 5^o pers. du sing. du prés. de l'indic. de l'auxi *être*.
magnifique. Adj. quali. fém. sing. attrib. de *propriété*.
Je pron. pers. 1^{re} pers. du sing. sujet de *écris*.
écris 1^{re} pers. du sing. de l'indic. prés. du verbe ac-
 tif écrire, 4^e con.
une Adj. indé. fém. sing.
longue Adj. qual. fém. sing.
lettre Nom com. fém. sing. compl. dir. de *écrire*.

Լ-ն-է. Les légumes que l'on a cultivés sem-
 blent bons. — La porte que j'ai fermée. — La poire
 que j'ai mangée. — Voulez-vous savoir écrire ? — É-
 coutez votre maître. — Les arbres du jardin ont été
 abimés. — Le cheval de Pierre boite.

FORMATION DES TEMPS

ԿԱԶՄ ՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ

160. Բայերուն ժամանակները երկու տե-
 ակ են, les temps primitifs (նախնական ժամանակ) և les
 temps dérivés (անուցեալ ժամանակ) :

Նախնական ժամանակներն անոնք են՝ որոցմէ
 կը կազմուին ածանցեալները :

Անուցեալ ժամանակները անոնք են՝ որոնք
 նախնականներէն կը կազմուին :

Նախնական ժամանակները հինգ են, le pré-
 sent de l'infinitif, (աներկայի ներկայ), le participe pré-
 sent (ընդհանրեցեալ ներկայ), le participe passé (ըն-

դհանրեցեալ ներկայ). le présent de l'indicatif (ան-
 ժանան ներկայ), le passé défini (անցեալ կատարեալ) :

Ա. Աներկայի ներկայն երկու ժամանակ կը կազ-
 մուի :

1^o. Ադռնէն, *r, re, oir* և *rai* ի փոխելով, ինչ.

Aimer,	finir,	recevoir,	rendre.
J'aime-rai,	je fini-rai,	je recev-rai,	je rend-rai.

2^o. Թեան ներկայն, *r, re, oir* և *rais* ի փոխե-
 լով, ինչ.

Aimer,	finir,	recevoir,	rendre.
J'aime-rais,	je fini-rais,	je recev-rais,	je rend-rais.

Բ. Ընդհանրեցեալ ներկայն երեք ժամանակ կը
 կազմուի :

1^o. Սահմանական ներկայն յոքնակին *ant* և, *ons, ez,*
ent ի փոխելով, ինչ.

Aim-ant,	nous aimons,	vous aim-ez,	ils aim-ent.
Finiss-ant,	nous finiss-ons,	vous finiss-ez,	ils finiss-ent.
Recev-ant,	nous recev-ons,	vous reeev-ez,	(ils reçoiv-ent).
Rend-ant,	nous rend-ons,	vous rend-ez,	ils rend-ent.

2^o. Սահմանական անկատարը, *ant* և *ais* ի փոխելով
 ինչ.

Aim-ant,	finiss-ant,	recev-ant,	rend-ant.
J'aim-ais,	je finiss-ais,	je recev-ais,	je rend-ais.

3^o. Սորորատական ներկայն, *ant* և *e* ի փոխելով,
 ինչ.

Aim-ant,	finiss-ant,	recev-ant,	rend-ant.
Que j'aim-e,	que je finiss-e,	(que je reçoiv-e),	que je rend-e.

Գ. Ընդհանրեցեալ ներկայն կը կազմուին բոլոր

բաղադրեալ ժամանակները . avoir կամ être օ-
ժանդակ բայերուն միջոցաւ :

J'ai aimé, nous avons fini, tu avais reçu, il eut rendu.
Je suis allé, nous sommes venus, vous êtes arrivés,
ils étaient parti.

Գ. Սահմանական ներկային մէկ ժամանակ մը կը
կազմուի, որ է .

Հրահայտելու, tu, nous, vous գերանուն տէր
բայինները և առաջին լծորդութեան տակ դա-
ցող բայերուն սահմանական ներկային եզակի
երկրորդ դէմքին s գերը ջնջելով, ինչ .

Tu aime-s, tu finis, tu reçois, tu rends.
Aime, finis, reçois, rends.

Ե. Անցեալ կարգերէն մէկ ժամանակ մը կը
կազմուի, որ է .

Սորաբարսական անկարգը, եզակի երկրորդ դէմք
քին վրայ se աւելցնելով .

Tu aimas, tu finis, tu reçus, tu rendis.
Que j'aimas-se, que je finis-se, que je reçus-se, que je rendis-se.

VERBES IRRÉGULIERS

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

161. Անկանոն կ'ըսուին այն բայերը՝ որոնք
իրենց խոնարհման մէջ չորս լծորդութեանց օրի-
նակէն կը զարտուղին .

Հետեւեալ ցուցակներուն մէջ նշանակուած
են անկանոն բայերը իրենց պարզ ժամանակ-
ներովն և նշանակութեամբն հանդերձ :

connaissait. — Tu écris, il écrit, il a écrit. — Tu fais,
je fais, il faisait, il fait. — Il rit, tu as ri, je rirai. — Tu
prends, il prendra, que je prisse, que tu prennes. — Tu tais,
il taira, que je taise. — Il vivra, il avait vécu. — Je croyais,
tu avais cru, que je croie. — Tu bois, il buvait, que je boive,
qu'ils aient bu. — Il naîtra, je naquis, tu es né. — Je meurs,
il mourra, tu es mort. —

ԳՆՈՒԽ Զ.

LE PARTICIPE ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

164. Երկու տեսակ ընդունելութիւն կայ,
le participe présent (ընդունելութեան ներկայ) և le
participe passé (ընդունելութեան անցեալ) :

Ընդունելութեան ներկայ միշտ ant կը վերջաւորի,
ինչ . aimant, finissant, recevant, rendant:

Ընդունելութեան անցեալը զանազան ձևով կը
վերջաւորի, ինչ . aimé, fini, reçu, ouvert.

Պէտք է շփոթել ընդունելութիւն ներկայն
adjectif verbal (բայ-ստորակարգ) ինչ հետ որ նոյնպէս ant
կը վերջաւորի և միշտ գոյականին հետ սեռով
ու թուով կը համաձայնի :

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱՅԻՆ ԵՒ ԲԱՅ

ԱՅՄԱԿԱՆԻՆ ՉԱՆԱՉԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

165. Ant վերջաւորուած բառ մը ընդուն
նելութիւն ներկայ կ'ըլլայ և բոլորովին անփոփոխ .

1°. Երբ խնդիր մ'ունենայ, ինչ. Des hommes *prévoyant* le danger.

2°. Երբ *ne* բացասական շարժապով գործածուի, ինչ. Les élèves *ne travaillent pas* ne feront aucun progrès.

3°. Երբ իրմէ առաջ *en* նախադրութիւնը ըլլայ, ինչ. Les enfants se sont blessés *en jouant*.

4°. Երբ իրմէ վերջը քանակական մակբայ մ'ըլլայ, ինչ. Des plaisirs *renaissant* en foule.

5°. Երբ գործողութիւն ցուցնէ, ինչ. On voit la tendre rosée *dégouttant* des feuilles.

166. Ant վերջաւորուած բառ մը բայ ածական կ'ըլլայ և հետեւաբար փոփոխելի :

1°. Երբ որ և իցէ խնդիր մը չ'ունի, ինչ. Des couleurs *charmantes*.

2°. Երբ *être* բայով գործածուի, ինչ. Nos élèves sont *obéissants*.

3°. Երբ վիճակ ցուցնէ, ինչ. Voyez-vous ces feuilles *dégouttantes* de rosée ?

ՀՐԱՀԱՆԳ 116.

Հետեւեալ դասին մեջի բայ ածակաները համաձայնելու. Ե. ընդունելութիւն ցերկայն անփոփոխ ձգելու. Ե :

Votre mère est une personne bien *obligeant*. – Vos élèves sont bien *obéissant*. – J'ai vu des chevaux courant dans la plaine. – Il a fait une dictée *satisfaisant*. – Les jeunes gens *étudiant* avec ardeur font des progrès rapides. – Quelle pe-

tite fille *caressant* ! – Voilà une couleur *charmant*. – Apportez-vous la somme *suffisant* ? – Les eaux *courant*. – Les feuilles *naissant*, les ruisseaux *coulant* en liberté, les troupeaux *sortant* de leurs étables et *bondissant* dans les prairies, les champs *étalant* leur parure sous les feux *resplendissant* du soleil, annoncent le retour du printemps. – Ma mère vous sera *reconnaissant*, monsieur. – Quelle partie *divertissant* ! – Marguerite est très *obéissant* et très-*prévenant*, aussi j'entends dire partout : c'est une enfant *charmant*.

PARTICIPE PASSÉ. ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼ

167. Ընդունելութիւն անցեալը երեք կերպով կը գործածուի :

- Ա. Առանց օժանդակի .
- Բ. Être օժանդակով .
- Գ. Avoir օժանդակով .

ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՐՊ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԸ ԱՌԱՅ ՕԺԱՆԴԱԿԻ

168. Ընդունելութիւն անցեալը առանց օժանդակի գործածուած առեւն ածականի պէս սեռով և թուով իւր ցուցուցած անուան հետ կը համաձայնի, ինչ.

Un	homme	<i>estimé</i>	յարգելի մարդ մը .
Des	hommes	<i>estimés</i>	յարգելի մարդիկ .
Une	femme	<i>estimée</i>	յարգելի կին մը .
Des	femmes	<i>estimées</i>	յարգելի կիներ .

ՀՐԱՀԱՆԳ 117.

Ա. ԿԵՐՊ. քնդուներութիւն անցեալը գոյականին հետ համաձայնեցներու Է :

Un habit *déchiré*, des habits..., une robe..., des robes....
Un père *respecté*, des pères..., une mère..., des mères.... Un
banquier *ruiné*, une famille..., des compagnies.... Un ido-
lâtre *couverti*, des idolâtres.... des nations..., un peuple....
Un marais *assaini*, des puits..., des villages..., des maisons....
Un paquet *affranchi*, des paquets..., une lettre..., des let-
tres.... De l'argent *perdu*, des procès..., une réputation...,
des bijoux...

ՀՐԱՀԱՆԳ 118.

(Շարունակութիւն :)

Un jardin *ouvert*. une porte.... les théâtres... les musées....
Le couvert *mis*, la table... - Le rosier *mort*, une fleur... -
Un homme *assis*, une personne... - Un essieu *rompu*, une
roue... - Un devoir *écrit*, une lettre... - Un mur *peint*, une
maison... - Un château *pris*, une ville... - Un travail *fait*,
une besogne... - Un bien mal *acquis*, une fortune mal... -
Un fruit *confit*, une cerise... des bonbons... - Un habit
cousu, une robe... des pantalons... - Un compliment *appris*
par cour, une fable... des cantiques...

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՐՊ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԸ ÊTRE ՕԺԱՆԴԱԿՈՎ

169. Ընդուներութիւն անցեալը être ՕԺԱՆ.

Դակով գործածուած ասոն սեռով ու թուով
տէր բայիին հետ կը համաձայնի, ինչ.

Mon frère a été puni. Եղբայրս պարտաւորուած.
Mes frères ont été punis. Եղբայրերս պարտաւորուած.
Ma sœur a été punie. Իւրեքս պարտաւորուած.
Mes sœurs ont été punies. Իւրերեքս պարտաւորուած.

ՀՐԱՀԱՆԳ 119.

Բ. ԿԵՐՊ. քնդուներութիւն անցեալը տէր բայիին հետ համաձայնեցներու Է :

Les arbres sont *agité*... Ma voiture est *renversé*...
Les enfants sont *puni*... Cette petite fille est *aimé*...
La prière est *terminé*... Un jeune homme sage est *estimé*...
Le cheval a été *maltraité*... La lampe sera *allumé*...
Nos fleurs sont bien *cultivé*... Les maisons seront *illuminé*...
La vertu sera *récompensé*... Cet argent est bien *gagné*...
Les bons livres seront *lu*... Ma croix est bien *mérité*...

ՀՐԱՀԱՆԳ 120.

Հետեւեալ պարբերութիւնները յոքնակի դներով քն-
դուներութիւն անցեալը տէր բայիին հետ համաձայ-
նեցներու Է :

Le hareng est *grillé*... L'oie est *tué*...
La caille est *rôti*... Le cerf est *poursuivi*...
L'araignée est *écrasé*... La poule est *enfermé*...
Le chien est *attaché*... Le coq est *plumé*...
La chienne est *muselé*... La dinde est *cuit*...
Le renard est *cerné*... La sangsue est *posé*...
Le loup est *blessé*... La biche est *blessé*...
Le cheval est *attelé*... L'hirondelle est *respecté*...

ՀՐԱՀԱՆԳ 121.

Ընդունելութիւն անցեալը տեր Բայիին հետ համար-
ձայնեցնելու է :

Le roi a été *couronné*, la reine a été..., les empereurs ont été..., les impératrices ont été... — L'avare sera *détesté*, les orgueilleux seront..., les égoïstes... La bonté est *aimée*, l'humilité est..., la simplicité est..., les bonnes façons sont... — Mon oncle serait *venu*, ma tante serait..., mes cousins seraient... — Les soldats ont été *tués*, les officiers ont été...

ՀՐԱՀԱՆԳ 122.

(Շարունակութիւն :)

La propreté est une des principales conditions de la santé, toutes les parties du corps seront bien *soigné*...; les cheveux seront bien *peigné*..., la figure, le cou et les oreilles seront bien *lavé*..., les mains seront bien *nettoyé*... — Vos souliers sont-ils *ciré*... ? — Les jeunes filles ne sauraient trop tôt être *habitué*... à la propreté. — Une jeune fille doit veiller à ce que les meubles soient bien *rangé*..., que les effets soient *brossé*... et *serré*... — Pourquoi vos ongles sont-ils *rongé*... ? C'est une habitude très-vilaine et très-malsaine. — Que sont *devenu*... mes ciseaux ? S'ils étaient *accroché*... vous les trouveriez.

ՀՐԱՀԱՆԳ 123.

(Շարունակութիւն :)

Je connais un vieux monsieur qui n'est jamais content. Il appelle son domestique et lui dit : « Je suis sûr que depuis ce matin tu es *resté*... les bras *croisé*... — Ah ! monsieur, les

lits sont *fait*..., les tapis sont *secoué*..., les chambres sont *balayé*..., les parquets sont *ciré*..., les chaises sont *battu*..., *épousseté*... et *recouvert*..., les meubles sont *essuyé*...; jusqu'aux boutons de porte que j'ai *nettoyé*... — Et le jardin ? Il est plein d'herbes. — Monsieur, venez-y plutôt ! toutes les allées sont *sablé*... et *ratissé*... ; les fleurs sont *arrosé*.

ԵՐՐՐՐԳԻ ԿԵՐՊ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՅԵԱԼ AVOIR ՕԺԱՆԳԱԿՈՎ

ՎՃՉ. Ընդունելութիւն անցեալը avoir օժանդակով եղած ատեն սեռի խնդրոյն հետ սեռով և թուով կը համաձայնի եթէ առաջ դըրուած է. անփոփոխ կը մնայ եթէ սեռի խնդրը ընդունելութիւն անցեալէն ետքը դրուած ըլլայ, կամ եթէ սեռի խնդիր չըլլայ :

Օրինակ 1. La lettre que j'ai écrite était intéressante.

Գրած նամակը դուրսուրէ էր :

Les livres qu'elle a lus sont instructifs.

Կարդացած գրքերը շահաւոր են :

L'affaire qu'il a entreprise réussira.

Ձեռք դրած գործը դեռի յաջողի :

Այս օրինակներուն մէջ, խնչպէս կը տեսնուի que սեռի խնդիրները ընդունելութիւն անցեալէն առաջ դրուած ըլլալուն համար համաձայնած են :

Օրինակ 2. Ma mère a écrit une lettre.

Մայրն շահի ին գրեց :

Mes frères ont prêté les livres.

Եղբայրներն գրեցը գոն գրքն :

Ils ont vaincu les ennemis.

Թշառիներուն յաղթեցին :

Mes sœurs ont entrepris une affaire.

Բայրերն գործի ին յետ շարին :

Այս օրինակներուն մէջ ալ, les livres, une lettre, les ennemis, և une affaire սեռի խնդիրները ընդունելու թիւն անցեալէն ետքն ըլլալուն համար չեն համաձայնած :

Օրինակ 3. Ils ont écrit.

Անոնք գրեցին :

Nous avons mangé.

Մենք կերանք :

Votre mère a bien souffert. Ձեր մայրը շատ

նեղուեցաւ :

Հոս ալ սեռի խնդիր չըլլալուն համար չէ համաձայնած :

ՀՐԱՀԱՆԳ 124.

Ընդունելութիւն avoir օժանդակով, սեռի խնդիրը առաջ դրուած ըլլալով, ընդունելութիւն անցեալին հետ համաձայնեցնելու է :

- Le pomme que j'ai mangé... Mes souliers que j'ai ciré...
- Les noisettes que j'ai cueilli... La lettre que j'ai écrit...
- Le chien que j'ai muselé... L'homme noyé que j'ai frotté...
- Le crayon que j'ai cassé... Les moutons qu'on a tué...
- Les livres que j'ai lu... Les enfants qu'on a grondé...
- La page que j'ai écrit... Les reproches qu'il a reçu...
- Les plumes que j'ai essayé... Les lettres qu'elle a écrit...
- Les vieillards que j'ai salué... La maison qu'il a loué...
- Les chambres que j'ai meublé... Le tableau que tu as copié...

ՀՐԱՀԱՆԳ 125.

(Շարունակութիւն :)

- Les papillons que j'ai attrapé... Le vieillard qu'elle a salué...
- La cheminée qu'il a ramoné... Les sabots qu'il a cassé...
- La forêt qu'ils ont abattu... Les aiguilles que tu as acheté...
- Les maisons qu'il a construit... L'explosion que j'ai entendu...
- La lettre qu'elles ont reçu... L'incendie qu'ils ont éteint...
- Les graines que j'ai acheté... Les ouvriers que j'ai payé...

ՀՐԱՀԱՆԳ 126.

Ընդունելութիւն անցեալը avoir օժանդակով ըլլալով, ցօտը գրով գրուած եզակի գոյականներն յոքնակի ընելու է. հետեւաբար ընդունելութիւն անցեալին հետ համաձայնեցնելու է :

- L'éclair que j'ai vu... Le mouton qu'il a tondue...
- Le froid qu'elle a enduré... Le drap que j'ai étendu...
- L'arbre que j'ai planté... Le jardin qu'ils ont cultivé...
- La forêt que j'ai traversé... La dent qu'ils ont arrachée...
- Le lapin qu'elle a tué... L'histoire qu'il a raconté...
- La poule que j'ai plumé... Le foulard qu'elle a acheté...
- L'enfant qu'il a instruit... L'habitude que tu a prise...
- La prune que tu as mangée... La tulipe qu'ils ont cuillié...

ՀՐԱՀԱՆԳ 127.

- Ընդունելութիւն անցեալը avoir օժանդակով ըլլալով, ցօտը գրով գրուած յոքնակի գոյականները եզակի ընելու է. հետեւաբար ընդունելութիւն անցեալին հետ համաձայնեցնելու է :
- Les mouches que j'ai attrapées. Les orties qu'ils ont arrachées.
- Les mouches que tu as tuées. Les ordres qu'il a donnés.
- Les poires que j'ai pelées. Les déserts qu'il a parcourus

Les plaines que j'ai traversées. Les chiens qu'ils avaient pour-
 Les collines que j'ai gravies. *suivis.*
 Les églises que j'ai admirées. Les racines qu'ils sont brûlés.
 Les huîtres que tu as ouvertes. Les cris qu'elles ont jetés.
 Les artichauts qu'il a mangés. Les cahiers qu'elles ont finis.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 128.

Սեռի խնդիրը ընդունելուփին անցեալին առաջ դը-
 րուած է, հետեւաբար ընդունելուփինը համաձայնե-
 ցրելու է :

Les cloches qu'on a sonné... pendant l'orage ont attiré la
 foudre. — Les paysans ont promené dans le village le loup
 qu'ils ont tué... — Mon chien m'a mordu... — Soldats ! secou-
 rez ceux qui vous ont secouru... — Regardez les rats que
 Rataud a tué... — Nous nous promenons à l'ombre des arbres
 que notre bon père a planté... — Les fleurs que j'ai cueilli...
 sont déjà fanées. — Rappelez-vous les services que l'on vous a
 rendu... — Oubliez les injures que vous avez reçu... — Vous
 connaissez le jugement de Salomon et la sagesse qu'il a mon-
 tré... — Ce vin provient des vignes que j'ai cultivé...

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 129.

(Շարունակութիւն :)

Venez admirer la belle meule que j'ai fait. . — Voici les
 gens qui nous ont suivi..., Alfred et moi. — Mes enfants,
 conservez toujours un bon souvenir du maître qui vous a
 instruit... — Nous cherchions à regagner le temps que nous
 avions perdu... — Combien de temps nous l'avons cherché... !
 ma pauvre sœur. — Ma bonne mère, ma bonne sœur, voici
 celui qui vous a sauvé... — Mes deux cousines étaient allées
 au château, ton père les a attendu... pendant une heure. — Où
 est ta casquette ? Je l'ai perdu... — Où sont les pommes
 je t'ai donné... ? Je les ai mangé... — Nous avons chercher
 la cuve, et nous l'avons rempli... d'eau.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 130.

Ընդունելութիւն անցեալը avoir օժանդակով ըլլալով,
 սեռի խնդիրը ետքը դրուած է պէտք չէ համաձայ-
 ցեցնել :

Mes parents ont remercié... monsieur le maître. — Mes
 sœurs ont dit... la vérité. — Ces enfants ont lu... de mauvais
 livres, ils y ont puisé... de mauvaises maximes. — L'incendie
 avait causé... aux habitants une impression profonde. — Ces
 aiguilles ont demandé... bien du travail. — Ma sœur a fait...
 une tache sur sa robe neuve. — Maman a mis... la table. — Les
 voyageurs ont traversé... une grande plaine. — Ils ont vu...
 la mer, et ils en ont admiré... l'immensité. — J'ai suivi... les
 sentiers qui mènent à la Croix de bois.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 131.

Շարունակութիւն :

Les enfants de Jacob ont vendu... Joseph. — Les chevaux
 ont pris... une fausse route. — Pierre a tiré... un mauvais
 numéro. — Marie a déchiré... sa robe. — Nous avons perdu...
 nos forces. — Dieu a créé... le monde en six jours. — Les
 maçons ont réparé... notre maison. — Les couvreurs ont
 refait... le toit. — Le garde champêtre a aperçu... des enfants
 qui traversaient un champ de blé. — Mes parents ont reçu...
 une lettre. — Avez-vous montré... votre croix ? — Les Fran-
 çais ont remporté... bien des victoires. — Les gendarmes ont
 arrêté... un voleur.

ՀԻՐԱՀԱՆԳ 132.

Ընդունելութիւն անցեալ avoir օժանդակով :

Les chevaux que nous avons acheté... Nous avons couru...
 de toutes nos forces. — Les charretiers ont dormi... dans la
 voiture. — Les réponses que les accusés ont fait... au juge. —
 La diligence a versé... sur la grand'route. — La mère
 Robert m'a dit qu'elle n'avait pas dormi... toute la nuit. — Les

souffrances que nous avons *enduré*... - Votre tante m'a *paru*... toute triste. - Faites du bien même à ceux qui vous ont *nui*... - La ville m'a *paru*... sens dessus dessous. - Combien de cigares avez-vous *fumé*... ? Ce n'est pas bien de fumer à votre âge.

ՀՐԱՀԱՆԳ 133.

(Շարունակութիւնն :)

Les gardes ont *aperçu*... les deux braconniers ; ils les ont *poursuivi*... les ont *atteint*... les ont *conduit*... au juge. qui les a *condamné*... à la prison. - Mes parents ont *reçu*... une lettre qu'ils ont *décacheté*... et qu'ils ont *lu*... - Les Turcs ont *remporté*... des victoires qu'ils avaient bien *gagné*... - Les instituteurs ont *puni*... les élèves paresseux ; ils ont *récompensé*... ceux qui avaient bien *fait*... leurs devoirs... - Qui est-ce qui a *gagné*... la partie ? C'est nous qui l'avons *gagné*... - Les pauvres gens ont bien *pleuré*... leur petite fille, qu'ils ont *perdu*... après deux jours de maladie.

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐՈՒՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԸ

171. Դերանուանական բայերը *être* օժանդակով խոնարհուելուն համար, ընդունելութիւն անցեալը տէր բայիին հետ կը համաձայնի, որովհետև այս տեսակ բայերուն սեռի խնդիրը երկրորդ դերանունն է :

Օրինակ. Ils se sont *repentis*. Զղջիւն. Այս օրինակ. Elles se sont *évanouies* Մոռեցան. ընկալներուն մէջ se խնդիր է և համաձայնած :

172. Բայց շատ մը դերանուանական բայերու մէջ *être* օժանդակը *avoir* օժանդակին տեղ գրուած է. ուստի այս պարագայիս մէջ ընդունելութիւն անցեալը կը համաձայնի սեռի խնդրոյն հետ եթէ այս վերջինը առաջ գրուած է, և անփոփոխ կը մնայ եթէ սեռի խնդիրը ետքը գրուած ըլլայ կամ եթէ խօսքին մէջ բնաւ սեռի խնդիր չ'ըլլայ :

Օրինակ. II Je me suis *habillé* (J'ai habillé moi. - Սեռի խնդիրն առաջ ըլլալուն համաձայնած է) :

Nous nous sommes *flattés*. (Nous avons flatté nous. - Սեռի խնդիրն առաջ ըլլալուն համաձայնած է) :

Les conquérants se sont *dicté des lois*. (ont dicté des lois à eux. - Սեռի խնդիրն ետքը ըլլալուն չ'է համաձայնած) :

Ils se sont *parlé*. (ils ont parlé à eux. - Սեռի խնդիր չ'ըլլալուն համար չ'է համաձայնած) :

ՀՐԱՀԱՆԳ 134.

Դերանուանական բայեր :

Ils se sont *repenti*... de leurs fautes. - Nous nous sommes *emparé*... de sa personne, dirent les gendarmes. - Vous vous êtes *moqué*... des vieillards, et vous vous en êtes *repenti*... - Elles se sont *souvenu*... de leurs promesses. - Les chiens se sont *élançé*... sur la louve, qui s'est *retiré*... dans sa tanière.

re. - Nous nous sommes *agenouillé*... pour recevoir la bénédiction. - La chienne s'est *blotti*... dans sa niche. - Les voleurs s'étaient *embusqué*... derrière un vieux mur. - Les prisonniers se sont *évadé*...

ՀՐԱՀԱՆԳ 135.

(Շարուհակոբիւն :))

Les conquérants se sont *dicté*... des lois. - Les Israélites se sont *révolté*... contre Moïse - ils se sont *montré*... bien ingrats. - Jacques et Pierre se sont *montré*... leurs champs. - Ils se sont *rencontré*... dans le bois, se sont *précipité*... l'un contre l'autre, se sont *terrassé*... et sont *fait*... des blessures horribles. - Dites-moi les blessures qu'ils se sont *fait*... ? - Les hommes se sont *rendu*... ennemis de Dieu par leurs fautes. - Ils se sont *rendu*... leur argent. - Nous nous sommes *garanti*... de l'orage. - Ils se sont *causé*... bien des maux. - Les maux que nous nous sommes *causé*... - Pierre et Paul se sont *nui*... dans cette affaire. - Ils se sont *dit*... des injures. - Les choses désagréables qu'il se sont *dit*...

ՀՐԱՀԱՆԳ 136.

(Շարուհակոբիւն :))

Ils se sont *sauvé*... à toutes jambes. - Ils se sont *sauvé*... la vie en s'enfuyant. - Vos parents se sont *épargné*... bien des peines en vous faisant donner une bonne éducation. - Les deux hommes se sont *parlé*... à voix basse. - Elles se sont *barbouillé*... les mains- Elles se sont *juré*... une amitié éternelle. - Ils se sont *fait*... dos compliments. - Les compliments qu'il se sont *fait*... - Mes sœurs se sont *affligé*... de votre départ. - Nous sommes bien *diverti*... - Elles se sont *assis*... Ils se sont *proposé*... de venir vous voir.

ՄԻԱԴԷՄ ԲԱՑԵՐՈՒՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԸ

173. Միադէմ բայերուն ընդունելութիւն անցեալը բնաւ սեռի խնդիր չկարենալով ունենալ, միշտ անփոփոխ կը մնայ .

Օրինակ. Il est arrivé des malheurs.

Les pluies qu'il y a eu.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԵԱԼԻՆ ՎՐԱՅ

ԲԱՂՈՒԱԾԻ

174. LE BRACONNAGE

L'habitude du braconnage, *contracté*... par tant d'habitants des campagnes, est une des plus funestes qu'on puisse imaginer. Les braconniers, *habitué*... à ne respecter ni les lois ni la propriété, deviennent facilement des maraudeurs. S'ils sont *arrêté*... ils se servent de leurs armes, et commettent un crime pour échapper à la peine qu'ils ont *méritée*...

Deux villageois, braconniers de leur métier, étaient *redouté*... dans tout le voisinage par leurs mœurs sauvages et violentes; ils furent *soupçonné*... d'avoir pris part à un vol *commis*... la nuit, à main

armé... Deux gendarmes, qu'on avait *envoyé...* à leur recherche, parvinrent à les rejoindre. Les braconniers, *poursuivi.*, en plein champ, étaient sur le point d'être *atteint...*, lorsque l'un d'eux, se retournant tout à coup vers l'un des gendarmes, le met en joue et lui crie : " Si tu fais un pas, tu es mort ! „ Soldat de l'empire, les batailles avaient *habitué...* le gendarme au danger ; il avance. Aussitôt il reçoit un coup de feu au milieu de la poitrine.

Le braconnier s'élançe à l'instant sur le second gendarme, qu'il a bientôt *renversé...* de cheval, et engage avec lui une lutte *acharné...* L'autre gendarme, quoique mortellement *frappé...*, rassemble toutes ses forces, va au secours de son camarade, le dégage, et tous deux conduisent au village voisin le forcené qu'ils ont *enchainé...* Mais le brave soldat, *épuisé...* par tant d'efforts, chancelle en arrivant ; alors seulement on découvre l'affreuse blessure qu'il a *reçu...* Le médecin et le curé, qu'on a *appelé...* ; arrivent en toute hâte ; tous les secours possibles lui sont *prodigué...* efforts inutiles, le pauvre gendarme n'a plus que quelques heures à vivre. Il reçoit avec reconnaissance les consolations qui lui sont *offert...* par le curé, et meurt en pardonnant au misérable qui l'avait *tué...*

175. LE MOINEAU

On ne trouve jamais le moineau dans les lieux *éloigné...* du séjour de l'homme. Les moineaux sont, comme les rats, *attaché...* à nos habitations. Les granges où vous avez *battu...* votre blé, les greniers que vous avez *rempli...* de grains, les basses-cours où vous avez *jeté...* la nourriture des poules, des canards ou des oies, les colombiers que vous avez *bâti...* pour vos pigeons, sont les lieux qu'ils choisissent de préférence. C'est votre blé qu'ils ont *mangé...*, c'est votre avoine qu'ils ont *pris...*, ce sont vos cerises qu'ils ont *becqueté...*, ce sont vos arbres fruitiers qu'ils ont *abimé...*

Les moineaux ne sont pas *effrayé...*, par les épouvantails qu'on dispose sur les arbres ; ils s'y sont *habitué...*, et n'en ont plus peur. - Pendant le temps des semailles, les laboureurs sont *suivi...* par les moineaux ? pendant la récolte, les moissonneurs en sont *entouré...* - Les hommes seraient presque *tenté...* de dire que le moineau est malfaisant et inutile. Cependant rappelons-nous les chenilles que ces oiseaux ont *mangé...*, sans eux les arbres en seraient *couvert...* - Les animaux que Dieu a *créé...* ont tous leur utilité. rien de trop dans la nature.

176. AYEZ BON COEUR.

Le vieux Joseph, *chargé...* d'un fagot de branches mortes qu'il avait *ramassé...* dans la forêt, gravissait péniblement la colline qui menait au village. Son dos, que l'âge avait *voûté...*, ses jambes, que la vieillesse avait *affaibli...*, ne pouvaient plus supporter leur charge. Son bâton s'échappait de ses mains *a maigri...*; La sueur ruisselait de sa figure *ridé...* « Hélas! dit-il, je n'atteindrai pas ma chaumière *bien-aimé...* Ma pauvre femme, que j'ai *laissé...* toute seule, ne me reverra plus! » Et il se mit à pleurer.

Tout à coup deux enfants, qu'il avait *vu...* dans le bois, vinrent à passer. C'étaient les deux enfants du château; ils cherchaient des noisettes. Tous deux étaient *connu...* dans le village pour leur bon cœur et leur gentillesse. Ils furent tout *ému...* en apercevant le malheureux vieillard. Ils courent à lui, et veulent porter le fagot. Joseph résiste: « Vos petits bras ne sont pas *habitué...* à cela, dit-il, ce serait trop lourd pour vous. — N'ayez pas peur, pauvre Joseph, nous sommes *accoutumé* à travailler, laissez-nous faire.» Le pauvre homme cède, et voilà les deux enfants trainant le fagot qu'ils ont *attaché...* avec une corde. Le vieillard les bénit, en pleurant de tendresse. Grâce à eux, il revit sa femme et sa chaumière.

169. RESPECTEZ LES NIDS DES OISEAUX.

Il existe dans les campagnes une coutume barbare, c'est celle de détruire les nids des oiseaux. Plusieurs de vous se sont peut-être *amusé...* à ce jeu cruel; vous étiez trop peu *préoccupé...* de la mission que Dieu a *donné...* à ces petits êtres, et vous n'avez pas *réfléchi...* que les oiseaux sont *destiné...* par Dieu à détruire des milliers d'insectes malfaisants que vous avez *vu...* aux tiges des végétaux, et qui, après s'être *niché...* au dedans, les ont bientôt *détruit...* Ainsi les œufs que vous avez *déniché...* sont autant de destructeurs d'insectes *enlevé...* à vos jardins et à vos vergers.

ԱՆՓՈՓՈՒ ԲԱՌԵՐ

ԳԼՈՒԽ Է.

LA PRÉPOSITION. ՆԱԽԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

177. Նախադրութիւնը անփոփոխելի բառ մ'է որ երկու բառ իրարու կը միացնէ և անոնց յարաբերութիւնը կը ցուցնէ:

Օրինակ. Être dans la maison. Տունը գլ ըլլաւ.

Il est arrivé avant le courrier. Մուտն արեւելէն արեւմուտէն հասաւ.

Dîner avec ses amis. Բարեկամաց հետ ճաշելու.
Soyez charitables envers les pauvres. Աշխարհաց իրոյ զիւցե՛ք.

178. Գլխաւոր նախադրութիւնները հետեւեալներն են :

A.	է, յ,	Depuis,	է լեր,	Pendant,	ժամանակ, երբոր
Après,	երտը,	Dès,	է լեր,	Pour,	համար,
Avant,	առջև,	Durant	առէն,	Près,	տնի,
Avec,	հետ,	En,	եղ,	Sans,	առանց,
Chez,	տնի, առ.	Entre,	եղ տեղ,	Selon,	համեմատ,
Contre,	դէմ	Envers,	դէպի,	Sous,	տակ,
Dans,	եղ,	Par	(տնի) քործ.	Sur,	վրայ,
De,	(տեւաւ	Parmi,	եղ տեղ,	Vers,	դէպի,
	հան	համ քայտահան).			

ՀՐԱՀԱՆԳ 137.

Հետեւեալ դասին մեզ նախադրութեանց տակ գիծ գծելու է :

Laissez venir à moi les petits enfants.	Je l'aperçus parmi la foule
Je suis arrivé après vous.	Il s'est moqué de moi.
Allez chez vos parents.	Tu as nagé entre deux eaux.
Ne parlez mal de personne.	Il est entré avec son bâton.
Il n'a pas dormi pendant le sermon.	C'est à moi qu'il a parlé.
Étudiez pour devenir savant.	Je me promène dans le jardin.
	Il est monté à cheval.

179. A նախադրութեան վրայ accent grave մը դնելու է avoir բային սահմանական ներկայ եզակի երրորդ դէմքէն զանազաներու համար, ինչ. Je vais à Paris.

MODÈLE D'ANALYSE

Je	Pronom person. 1 ^{re} pers. du sing. suj. de <i>vais</i> ,
vais	1 ^{re} pers. du sing. de l'ind. pres. du verbe neutre <i>aller</i> , 1 ^{re} conj.
à	Préposition, mot invariable.
l'	Mis pour <i>la</i> . art. simp. fém. sing.
école.	Nom com, fém. sing. compl. ind. de <i>aller</i> .

Լուծի. Je travaille pour vous. — Nous allons avec vous. Nous chantons sous les fenestres.

ԳԼՈՒԽ Ը.

L'ADVERBE ՄԱԿԱՅ

180. Մակբայը բայի մը, ածականի մը կամ ուրիշ մակբայի մը որպիսութիւնը կը ցուցնէ.

Orléans.	Le ruisseau coule lentement.	Գետակը կամօց է ցաւ.
	Cet enfant est bien malade.	Այս որսն շատ հիւանդ է.
	Jean dort très-profondément.	Յովնանն շատ խոր է քանայ.

181. Գլխաւոր մակբայներն հետեւեալներն են.

Alors,	այն ատեն.	Fort,	աստիճի, ինչպէս.
Aujourd'hui,	այսօր.	Jadis,	երբեմն.
Auparavant,	յուրաքանչյուր.	Jamais,	երբեք.
Aussi,	նոյնպէս.	Là,	հան.
Bientôt,	չորսուց օր.	Méchamment,	չարամիտեամբ.
Dedans,	ներս.	Mieux,	լաւագոյն.
Dehors,	դուրս.	Moins,	ասկաւ.
Demain,	վաղը.	Ne,	ոչ.
Désormais,	ասկէ ետք.	Pas,	ոչ.
Dessous,	դասից.	Plus,	ասելի.
Dessus,	վրայ,	Point,	երբեք, բնաւ.

Pourtant,	ասկայն.
Prudemment,	խոհեմութեամբ.
Que (combien,)	որչաք.
Si,	այնչաք, այնպէս.
Souvent,	չորս անգամ.
Tant,	այնչաք.
Toujours,	օրշուր.
Très,	չոր.
Utilement,	օգտիւ.
Volontiers,	կամօք.
Vraiment,	արդարեւ.

182. ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ. Là տեղական մակբային a ին վրայ accent grave մը գտնելու է, la իգական յօդէն և la իգական գերանունէն զանազաներու համար, ինչ. allez là

ՀՐԱՀԱՆԳ 138.

Հետեւեալ պարբերութիւնները յոբնակի լցնելու է :

Cet enfant parle *distinctement*. Tu t'es levé de *bonne heure*.
 Elle salue *gracieusement*. Parle *peu* et parle bien.
 Pourquoi cries-tu *sifort*. Il travaille *toujours*.
 L'enfant malade dort *peu*. Le paresseux n'a *jamais rien* à faire.
 La petite fille était *bien* malade. Tu as agi *prudemment*.
 L'honnête homme pense *bien*. Tu es *aussi* posé qu'il est *dis-sipé*.
 L'esprit droit pense *bien*, Il marche *trop vite*,

ՀՐԱՀԱՆԳ 139.

(Շարունակութիւնն :)

Ton frère pleure *souvent*. Ne parle *jamais bas* en société.
 Ta sœur écrit *mal*. Ne parle *pas non plus trop haut*.
 L'homme se trompe *souvent*. La bonne action trouve *toujours* sa récompense.
 Il en convient *rarement*. Votre devoir est *bien* fait.
 Ne parle *mal* de personne. Votre robe est *mal* arrangée.
 L'enfant réfléchit *peu*. Votre chapeau est *mal* mis.
 Il mange *trop vite*. Il écrit *doucement*.

MODELE D'ANALYSE

Dieu Nom. prop. mas. sing. sujet de *est*.
 est 3^e pers. du sing. de l'ind. prés. del'aux. être.
 présent Adj. qua. mas. sing. attribut de Dieu.
 partout. Adverbe, mot invariable.

LA CONJONCTION ՇԱՂԿԱՊ

183. Շաղկապը բառ մ'է որ երկու խօսք
երար կը միացնէ :

Օրէնսի. Il faut fuir ce qui est mal. Պէտք է հեռու
նալ քէչ բանէն .

Or, l'oisiveté est un mal. Արդ անգոր-
ծութիւնը քէչ բան մ'է :

Donc il faut fuir l'oisiveté. Ուրեմն պէտք
է հեռանալ անգործութիւնէ .

184. Գլխաւոր շաղկապներն հետեւեալներն
են .

Ainsi,	այպէս.	Lorsque,	երբոր
Car,	լատի.	Mais,	բայց.
Cependant,	սակայն.	Néanmoins,	սոր հետ տկտեղչ
Comme,	ինչպէս որ.	Ni,	ոչ... ոչ...
Donc,	որեմն.	Or,	արդ, որով.
Enfin,	վերջապէս.	Ou,	կամ.
Et,	և.	pourtant,	սակայն.
Puisque,	քանի որ.		
Quand,	երբոր.		
Que,	որ.		
Quoique,	ընդդէմ և.		
Si,	եթէ, թէ որ.		
Si non,	թէ չէ.		
Toutefois,	բայց սակայն.		

Հետեւեալ դասին մեջի շաղկապներուն տակ գիծ գը-
ծելու է :

Il a perdu son père et sa mère, Le cheval et le cavalier.
ainsi il est orphelin.

Ni votre frère ni vous ne serez Si vous venez, vous dinerez
punis. avec nous,

Il regarda de mon côté, mais Ou'il pleut, ou il ne pleut pas.
il ne m'aperçut pas.

On tu feras tes devoirs, ou tu ne Le ciel et la terre passeront,
reviendras pas te promener. mais mes paroles ne passe-
ront point.

185. Դիտողութիւն 1. *Où* տեղական մակըային
վրայ պէտք է accent grave մը դնել *ou* շաղկա-
պէն զանազաներու համար. առաջինը կը նշանա-
կէ որ, երկրորդը կամ:

186. Դիտողութիւն 2. *Que* բառը երեք դեր
կը կատարէ :

Que յարաբերական դերանուն է, երբոր
ըբ կը նշանակէ. La rose est la fleur *que* je pré-
fère. Լարբը սեւի տերծ շուկի է :

Que մակըայ է երբոր որով կը նշանակէ .
Que la nature est admirable! որով շարժանք է բը-
նութիւնը :

Tout prouve *que* Dieu existe. Ինչ բան իւր ցոյցի
թէ Աստուծոյ ից :

MODÈLE D'ANALYSE

Tout Pron. indé. masc. sing. sujet de *prouve*.
prouve 3^e pers. du sing. du prés. de l'ind. du verbe
 actif *prouver* 1^{re} conju.
que Conjonction, mot invariable.
 Dieu Nom prop. masc. sing. sujet de *existe*.
existe. 3^e pers. du sing. du prés. de l'ind. du verbe
 neutre *exister*. 1^{re} conju.

ԳՂՈՒԽ Ժ.

L'INTERJECTION. ՉԱՅՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

187. Չայնարկու թիւնը բառ մ'է որ հոգ-
 ւոյ մէկ զգացմունքը կը յայտնէ, այսինքն ու-
 թախու թիւն, ցաւ, զարմանք, և :

188. Գլխաւոր ճայնարկու թիւններն են Ah!
 Oh! Bon! Hélas! Eh, bien! Holà! Chut! և :

MODÈLE D'ANALYSE GRAMMATICALE.

Les hommes passent comme les fleurs, qui s'é-
panouissent le matin et qui le soir sont flétries et
fouillées aux pieds.

Les Art. simple. masc. pluriel. déter-
 mine *hommes*.

hommes Nom commun masc. pluriel. sujet
 de *passent*.

passent 3^e pers. du pluriel du présent de l'ind.
 du verbe neutre *passer*, 1^{re} conju-
 gaison.

comme Conjonction, mot invariable.

les Art. simp. fém. plur. détermine
fleurs.

fleurs Nom commun, fém. plur. sujet du
 verbe *passent* (sous-entendu, 1^{re}
 conjugaison.)

qui Pron. rela. fém. plur. se rapporte à
 son antécédent *fleurs* sujet de
s'épanouissent.

s'épanouissent 3^e Pers. du plur. du prés. de l'ind.
 du verbe pronominal *s'épanouir*,
 2^e conjugaison.

le Art. simp. masc. sing. détermine
matin.

matin Nom commun, masc. sing. complé-
 ment circonstanciel de temps,
 dépend de *s'épanouissent*.

et Conjonc. mot invariable.

qui Pron. rela. fém. plu. se rapporte à
 son antécédent *fleurs*, sujet de
sont flétries.

le Art. simp. masc. sing. détermine
soir.

soir Nom com. masc. sing. complément
 circonstanciel de temps, dépend
 de *sont flétries*.

<i>sont flétries</i>	3 ^e pers. du plur. du prés. de l'ind. du verbe passif <i>être flétries</i> .
<i>et</i>	Conjonc. mot invariable.
<i>(sont) foulées</i>	3 ^e pers. du plu. du prés. de l'ind. du verbe passif <i>être foulé</i> .
<i>aux</i>	Mis pour <i>à les</i> .
<i>à</i>	Prépos. mot invariable.
<i>les</i>	Art. simp. masc. plur. détermine <i>pieds</i> .
<i>pieds</i>	Nom com. masc. plur. compl. circonstanciel de manière, dépend de <i>sont foulées</i> ,

Լուծէ՛. Les tourbières sont formées de débris de végétaux. - Les peuples modernes ont le droit d'être fiers des grandes découvertes qu'ils ont faites. - La soie est produite par une chenille originaire de l'Asie orientale. - Avec la boue des grandes villes on compose d'excellents engrais. - Chaque année les hirondelles reviennent habiter les mêmes nids.



ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ԳԻՏԵԼԻԲ

DE LA PROPOSITION ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆ

189. Նախագասութիւն մը երեք մաս կը պարունակէ, le sujet (տէր բայէ), le verbe (բայ) և l'attribut (տարբէն). *ինչպէս* Dieu est bon, հոս Dieu տէր բայէ է, est բայ և bon ստորոգելի: Ստորոգելին այն է որ *être բայէն ետքը կը գրուի և տէր բային կը վերաբերի*. Le travail est un trésor, հոս trésor բառը ստորոգելի է travail ին :

DU NOM. ԳՈՅԱԿԱՆ

190. Gens բառը իրմէ յառաջ իդական տախան կուզէ և իրմէ ետքն ալ արական :

Օրէնի. De vieilles gens, de bonnes gens, շէր նշնէ, բարէ նշնէ.

Des gens gracieux, des gens méfiants. Ծնորհալէ առնէ, կարածոր նշնէ:

ԲԱՐԴ ԱՆՈՒԱՆՑ ՅՈՒՆԱԿԻՆ

191. Բարդ կըսուին այն անունները որ քանի մը բառերէ կը բաղկանան, (—) միութեան գծով մը միացած, *ինչ*, basse-cour, chef-d'œuvre, arc-en-ciel.

192. Ա. ԿԱՆՈՆ. Եթէ բարդ անուն մը երկու անունէ բաղկացած ըլլայ՝ նախադրութեամբ մը միացած, առաջին անունը միայն յօքնակիի նշան կ'առնէ, ինչ. un chef-d'œuvre, des chefs-d'œuvre. un arc-en-ciel, des arcs-en-ciel.

193. Բ. ԿԱՆՈՆ. Եթէ բարդ անուն մը երկու անուններէ կամ մէկ անունէ մը և մէկ ածականէ մը բաղկացած ըլլայ՝ երկուքն ալ յօքնակիի նշան կ'առնեն, ինչ. un chou-fleur, des choux-fleurs. une basse-cour, des basses-cours:

194. Գ. ԿԱՆՈՆ. Եթէ բարդ անունը մէկ անունէ մը և մէկ բայէ մը կամ անփոփոխելի բառէ մը բաղկացած ըլլայ՝ միայն անունը յօքնակիի նշան կ'առնէ, ինչ. un passe-port, des passe-ports. un contre-coup, des contre-coups:

Այս կանոններէն զարտուղութիւնը կը գըտնուին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 141.

Հետեւեալ անունները յոքնակի ընելու ե վերոյիշեալ կանոններու համեմատ :

- Belle-de-nuit. - Arc-de-triomphe. - Eau-de-vie. - Ver-à-soie.
- Pot-de-vin. - Chien-loup. - Courte-pointe. - Laurier-rose. -
- Grand-père. - Beau-père. - Chef-lieu. - Oiseau-mouche. -
- Martin-pêcheur. - Bas-relief. - Procès-verbal. - Arrière-boutique. -
- Arrière-pensée. - Contre-amiral. - Avant-coureur. -
- Contre-poison. - Perce-neige. - Perce-oreille. - Porte-drapeau. -
- Porte-mouchettes. - Tire-bouchon.

ADJECTIF ԱՆՍԱԿԱՆ

195. Առաւելութեան բաղդատականը ցուցնելու համար meilleur պէտք է ըսել փոխանակ plus bon ըսելու, pire փոխանակ plus mauvais. moindre փոխանակ plus petit ըսելու, ինչ. Cet enfant est bon, son frère est meilleur encore. Les mauvais conseils sont pires que les mauvais exemples.

196. Մակրայօրէն գործածուած ածականները անփոփոխ կը մնան, ինչ. Ces étoffes se vendent cher (այսինքն chèrement). Ces enfants chantent juste (այսինքն avec justesse). Ces fleurs sentent bon :

197. Nu, demi, excepté, supposé ածականները եթէ գոյականի մը առջև դրուին, անփոփոխ կը մնան, ինչ. Nu-pieds, nu-tête une demi-heure, une demi-livre, excepté ces personnes, supposé son innocence.

198. Բայց երբ nu, demi, excepté, supposé ածականները գոյականէ մը ետքը դրուին կը համաձայնին, ինչ. pieds nus, tête nue, une heure et demie, ces personnes exceptées, son innocence supposée :

Հետեւեալ ցօտը գրով գրուած բառերը վերոյիշեալ կանոններուն համեմատ ուղղելու է :

Nos (*plus bons* ou *meilleurs*) amis ne sont pas ceux qui nous flattent le plus. - Le (*plus bon* ou *meilleur*) maître est celui qui étend ses soins jusqu'au (*plus petit* ou *moindre*) de ses élèves. - Cette demoiselle chante *haut* et *fort*, mais elle chante *faux* et ne prononce pas *net*. - Les ennemis se sont arrêtés *court*, et ont mis *bas* les armes. - Cette viande sent *mauvais*; je l'ai cependant payée bien *cher*. - Ma montre marque onze heures et *demi*. - Les voyageurs furent trouvés à *demi* morts de faim. - L'ouverture d'un volcan a souvent plus d'une *demi*-lieue. - Tous les soldats ont péri, sept ou huit *excepté*. - *Excepté* les bonnes actions, tout passe sur la terre. - *Supposé* sa mort, que deviendriez-vous? - Les enfants doivent parler tête *nu* aux vieillards. - Les montagnards qui sont *nu*-pieds en toute saison, marchent rarement tête *nu*. - Diogène marchait *nu*-tête, pieds *nu*, et couchait dans un tonneau. - Il est bon pour les enfants de coucher *nu*-tête.

ARTICLE 607.

199. Եթէ մասնական du, de l', des յօդուներցող անունէ մը առաջ ածական մը ըլլայ, de, d' միայն կը դրուի, ինչ. J'ai de bonnes plumes; je bois d'excellente bière; je mange de bons fruits.

Հետեւեալ դասին մեջի կետերուն տեղ des, de, d', de, l', du յարմարցնելու է :

Avec... bonnes raisons, on n'est pas toujours sûr d'avoir raison. - Les chasseurs entendirent d'abord... faibles gémissements, puis... sourds meuglements. - La Bourgogne et le Bordelais produisent... excellents vins. - Avec... bonnes recommandations, l'ignorance l'emporte souvent sur le mérite... Thessalie produit... vin,... oranges... citrons... olives. - Dans les montagnes de l'Afrique on trouve... fer,... cuivre,... argent,... soufre. - Les montagnes des Alléghanys renferment... grandes richesses.

ԹՈՒԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

200. ԿԱՆՈՒ. Թուական ածականները անիոփոխ են. les quatre murs, չորս պարիսպ. les cinq doigts, հինգ մատերը. les sept jours de la semaine, շաբաթուան եօթն օրերը. quatre mille chevaux, չորս հազար չէ :

201. ԲԱՅՍՈՒԹԻՒՆ. Vingt le cent թուական ածականները յօքնակիի նշան կ'առնեն երբ իրենցմէ առաջ ուրիշ թուական ածական մը գըտնուի, ինչ. quatre-vingts volumes, երեսունհինգ հարիւր. deux cents chevaux, երկու հարիւր չէ :

Բայց երբ իրենցմէ ետքը ուրիշ թուական ածական մը ըլլայ այն ատեն անիոփոխ կը մնան, ինչ. quatre-vingt-deux volumes, երեսունհինգ հա-

որ . deux cent vingthommes, երկու հարիւր քսան մարդ :
Բայց, vingt և cent անփոփոխ կը մնան երբ
դասականի այժ ունենան, ինչ . chapitre qua-
tre-vingt, «-ժաներորդ էլը-ի . page deux cent, երկու
հարիւր երորդերե » :

202. Mille հազար կը նշանակէ , իսկ mil Բը-
ռանիան , երկուքն ալ անփոփոխ են , ինչ . Quatre
mille hommes forcèrent ce passage, շէր հազար հոգի
այս անցիւ բռնաբարեցին L'an mil huit cent cinquante, հա-
զար ութը հարիւր յիսուսին :

ՀՐԱՀԱՆԳ 144.

Հետեւեալ բուանդաները գրով գրելու է :

En temps de paix chaque compagnie ne compte que 80
soldats ; en temps de guerre, elle est de 200. — Peu d'hommes
vivent 90 ans. — La France entretient 476,000 soldats, en
temps de paix ; en temps de guerre, 600,000. Ses vaisseaux
portent 2,000 canons. — Elle possède 42,000 kil. de chemins de
fer. Ces chiffres sont donnés d'après l'année 1864. — En 1865,
nos écoles primaires renfermaient 4,556,568 élèves. — Napo-
léon mourut à Sainte-Hélène en 1821. — Peu d'hommes vivent
90 ans ; Adam vécut plus de 900 ans. — Un kilomètre de rails
coûte en moyenne 550,000 francs. — Les locomotives pèsent
20,000, 50,000, 40,000 kilog. et davantage. — Les locomotives
coûtent en moyenne 50,000 francs chacune. — Le tunnel de
Roanne à Tarare, en France, a 6,000 mètres de longueur. — Le
tunnel qui traverse le Mont-Cenis, entre le France et l'Italie,
a 42,000 mètres. — Henri IV fut assassiné par Ravaillac, en
1640. — Louis XIV régna soixante-douze ans, de 1643 à
1715.

ՄՏԱՑԱԿԱՆ ԱԾԱԿԱՆՆԵՐ

203. Երբոր^ն խօսքը մարմնոյն մասերուն վը-
րայ ըլլայ , le, Բն, les յօդերը կը գործածուին
փոխանակ mon, ton, son ի , ինչ . J'ai la jambe en-
flée, «բռնիս անեցած է . j'ai mal à la tête, էլը-իս
ն ցած . Pierre s'est cassé le bras, Պետրոսն բռնու-
ն էրորդու կ'ըսուի , փոխանակ j'ai ma jambe en-
flée, j'ai mal à ma tête. Pierre s'est cassé son bras
ըսելու :

204. Leur ստացական ածականը գոյակա-
նէն առաջ գրուած ժամանակ երբեմն s կ'առնէ
և երբեմն չ'առնէր :

205. Leur առանց s ի կը գրուի , Ces deux
frères ont perdu leur mère, այս երկու եղբայրներն է-
րենց մայրը կորսնցուցին . հոս յայտնի է թէ մէկ
մայր մ'է :

206. 2°. Leur s կ'առնէ . Son frère et son
cousin ont perdu leurs mères, էր եղբայրն ու էր հօր
եղբոր որդին երենց մայրը կորսնցուցին , հոս ալ իւրա-
քանչիւրը իրեն մայրը կորսնցուցած է կը նշա-
նակէ :

ՀՐԱՀԱՆԳ 145.

Հետեւեալ դասը վերոյիշեալ կանոններուն համեմատ
ուղղելու է :

En jouant, j'ai blessé mon frère (au, à son) visage. — No-
tre voisin, qui est pompier, souffre (au, à son) bras et (à la,

à sa) jambe d'une blessure qu'il a reçue dans un incendie. — Il souffre horriblement de (la, sa) tête. — Notre brave capitaine a eu (la, sa) tête emportée par un boulet. — Il a (au, à son) côté une douleur qui l'empêche de courir. — Je me sentis frappé d'un coup de bâton (sur la, sur ma) tête. — Que d'enfants sont ingrats envers leur parent ; il reconnaissent peu leur attention et leur bon soin. — Il est indispensable d'étudier l'histoire des Français, et de connaître leur mœur, leur coutume, leur guerre, leur conquête, leur beau jour, en un mot leur histoire. — Les fleurs attirent nos regards par l'élégance de leur forme, par l'éclat et le mélange de leur couleur ; elles flattent notre odorat par la douceur de leur parfum.

ԱՆՈՐՈՇ ԱՄԱԿԱՆՆԵՐ

207. Même կամ ածական է կամ մակբայ :

208. Même ածական է և հետևաբար փոփոխելի :

1°. երբ անուն է մը առաջ գրուած ըլլայ , ինչ . Les mêmes vertus, Les mêmes enfants,

2°. երբ միայն մէկ անուն է մը կամ գերանուն է մը ետքը գրուած ըլլայ , ինչ . Les enfants mêmes veulent tout savoir. Ils sont venus eux-mêmes.

209. Même մակբայ է և հետևաբար անփոփոխ :

1°. երբ ածականի մը վերաբերի , ինչ . Il faut obéir aux lois, même injustes.

2°. երբ բայի մը վերաբերի , ինչ . Ils dorment même le jour.

3°. երբ քանի մը անուններէ ետքը գրուած ըլլայ , ինչ . Les hommes, les animaux même sont sensibles aux bienfaits.

4°. երբ գերադրական ածական մը ըլլայ իրմէ վերջը , ինչ . Cet élève fait les devoirs même les plus difficiles.

ՀՐԱՀԱՆԳ 146.

Վերոյիշեալ կանոնից համեմատ հետեւեալ դասը ուղղելու է .

Vous retombez dans les même habitudes mauvaises. — Les menteurs se trahissent eux-même. — Nous devons avoir pour nos amis les même sentiments, les même soins, les même attentions que pour nous-même. — Tous les hommes ont les même devoirs à remplir. — Les animaux, même sauvages, nous offrent des exemples de reconnaissance. — Les hommes vertueux sont respectés même par les méchants. — Les animaux, les plantes même étaient au nombre des divinités égyptiennes.

210. Quelque երեք տեսակ կը գրուի .

1°. quelque մէկ բառով կը գրուի և ածական կ'ըլլայ , հետևաբար փոփոխելի , երբ անուն է մը առաջ գրուի , ինչ . Quelques hommes furent blessés. Quelques richesses que vous ayez, vous ne devez pas vous enorgueillir.

2°. *Quelque մէկ բառով կը գրուի և մակ-բայ է, հետեւաբար անփոփոխ երբ ա-ծականէ մը, ընդունելութենէ մը կամ մակբայէ մը առաջ գրուած բլլայ, ինչ-les rois quelque puissants qu'ils soient, ne doivent pas oublier qu'ils sont hommes. Quelque estimés qu'ils soient, ils ont été accusés. Quelque adroitement qu'ils s'y prennent, ils ne réussiront pas.*

3°. *Quelque երկու բառով կը գրուի, երբ être բայէն առաջ գրուի, այն առնն՝ quel ածական է, և հետեւաբար տէր բայիին հետ սեռով ու թուով կը հա-մաձայնի, que շաղկապ է և անփոփոխ, ինչ. quelle que soit votre force. quelles que soient vos richesses, quels que soient vos talents, rappelez-vous que vous mourrez un jour.*

ՀՐԱՀԱՆԳ 147.

Հետեւեալ դասին մեջի *quelque* ներք ուղղելու է :

Mon père viendra dans *quelque* semaines. — Nous tirâmes *quelque* coups de fusil pour effrayer les sauvages. — *Quelque* pièces de monnaie sauveraient souvent toute une famille. — *Quelque* malins qu'ils soient, ils trouveront plus malins qu'eux. — Les chasseurs, *quelque* adroits qu'il soient, manquent souvent leur coup. — Mon fils, *quel que* soient, nos malheurs, vous ne m'entendrez jamais murmurer contre

la Providence. — *Quel que* soit l'abondance des richesses, *quel que* soient les privilèges qu'elles accordent, elles ne donnent le bonheur que si elles sont unies à la vertu. — *Quel que* soient les mauvaises influences que l'on prête à la lune rousse, *quel que* répandue que soit cette erreur, on peut être assuré que la lune n'amène ni la chaleur ni le froid, qu'elle ne peut roussir les bourgeons, et que sa seule mission est de nous éclairer pendant la nuit. — *Quel que* soient les histoires effrayantes qu'on vous ait racontées, *quel que* soient les choses que vous ayez vues ou cru voir, n'ajoutez aucune créance aux fantômes, aux revenants, et aux loups-garous. — *Quel que* soient les joies des bienheureux dans le ciel, *quel que* soient les souffrances des damnés dans l'enfer, il n'est permis à aucun d'eux de revenir sur la terre. — Désirez-vous de ces sortes d'histoires inventées par les peureux et les superstitieux. *Quel que* soit votre frayeur, allez bravement droit à l'objet, et vous reconnaîtrez bien vite que le fantôme est un japon agité par le vent, ou une branche d'arbre qui se balance. La seule chose vraie, c'est que dans les cimetières, on aux environs des marais, il s'échappe de terre des gaz qui s'enflamment au contact de l'air, en voltigeant çà et là d'une façon bien inoffensive. Ce sont des feux follets. — *Quel que* soins que l'on prenne des vers à soie, *quel que* soit la persévérance des éleveurs, ils voient souvent leurs récoltes enlevées par une maladie. — Pour faire éclore les œufs des vers à soie, on les expose aux rayons du soleil ; au bout du *quel que* heures, toutes les petites chenilles sortent de d'œuf.

211. Tout *kam* ածական է *kam* մակբայ :

212. Tout ածական է և հետեւաբար փոփոխելի երբ անունէ մը առաջ գրուի, ինչ. Tous les hommes sont sujets à la mort. Toutes les récoltes sont rentrées.

213. Tout մակբայ է և հետեւաբար անփոփոխ, երբ ածականէ առաջ գրուի. այն ա-

տեն tout à fait (բարեւոյն) կը նշանակէ, ինչ. Elle est tout étonnée. Ces œufs sont tout blancs. Les enfants, tout aimables qu'ils sont, ne laissent pas d'avoir bien des défauts.

Ձ14. Բայց եթէ ամականը իդական և բազմայնով կամ հնչեալ հով սկտող բառ մ'ըլլայ, այն ատեն tout ամականին հետ կը համաձայնի, ինչ. Elles sont toutes stupéfaites, toutes honteuses. Ces images ne me plaisent pas, toutes belles qu'elles sont.

ՀՐԱՀԱՆԳ 148.

Հետեւեալ դասին մեջի tout երբ ուղղելու է :

Les petites chenilles passent au travers d'une feuille de papier tout percée de trous, sur laquelle on a mis des feuilles de mûrier tout fraîches et tout hachées. Plus tard la chenille s'enveloppe tout entière dans un cocon qu'elle a filé, et en sort papillon quelques jours après. — J'ai les mains tout engourdis, tout gelées, — Dans tout les pays, tout les bons cœurs sont frères. — De gros vaisseaux, tout penchés par la violence du vent, semblaient au moment de faire naufrage. — Les hommes ignorants et nuls sont souvent tout remplis d'eux-mêmes. On peut voir Dieu dans tout les productions de la nature. — Les grands, tout puissants qu'ils sont, ne peuvent éviter ni les chagrins, ni les maladies. — Les étoiles, tout petites qu'elles nous paraissent, sont aussi grosses que le soleil.

DU PRONOM ԴԵՐԱՆՈՒՆ

Ձ15. Երբ խօսքի մը մէջ միև նոյն դերանունը

կրկնուած է, պէտք չ'է որ կրկնուած դերանունը երկու տարբեր անուններ յարաբերէ, ինչ. Samuel parut alors; il offrit son holocauste à Dieu, et il lui fut si agréable, qu'il lança au même instant la foudre contre les Philistins: այս խօսքին մէջ առաջին ըլլա Samuel ը կը յարաբերէ, երկրորդը holocauste ը և երրորդը Dieu: Այս խօսքը շատ ճապաղ է :

Ձ16. Հարցական խօսքերուն մէջ դերանուն տէր բային բայէն ետքը կը դրուի, ինչ. Où suis-je? Irai-je? Viendras-tu? Est-il arrivé?

Ձ17. Շատ անգամ ձայնի անուշուրթեան համար t գիրը կը դրուի բային և դերանունին մէջ, ինչ. Appelle-t-il? փոխանակ appelle-il? Viendra-t-il? փոխանակ viendra-il? Aime-t-on les paresseux? փոխանակ aime-on les paresseux? ըսելու :

ՀՐԱՀԱՆԳ 149.

Հետեւեալ հաստատական բայերը հարցականի դարցնելու է :

Tu perds.	Nous étions soumis.	Nous avons répondu.
Il parle.	Il sème.	Il jugera.
Nous payons.	Il pâlit.	Tu avais gardé.
Vous venez.	Il aura fini.	Il eût cloué.
Il rit.	Elle aurait travaillé.	Nous aurions espéré.
Elle pleure.	Tu avais aperçu.	Tu nageais.
Tu perdras.	Je me suis retiré.	Nous avons cru.
Tu rends.	Tu t'es efforcé.	J'ai couru.
Il court.	Il a raconté.	Vous m'avez éclairé.

Vous courez.	Il pleure.	Elle passera.
Vous avez brodé.	Il obéira.	Il se mouchera.
Il mange.	Vous avez ri.	Il éternue.
Il était averti.	Il gagne.	Ils restent

218. *Le դերանունը (որոյ իգականը և, յոքնակին les է), կրնայ գոյականի մը կամ ածականի մը տեղ դրուիլ:*

219. *Երբոր գոյականի մը կամ գոյականաբար առնուած ածականի մը տեղ դրուի, այն ատեն անոր հետ սեռով և թուով կը համահայնի, ինչ.*

- Êtes-vous *le* médecin ? Je *le* suis.
- Êtes-vous *la* malade ? Je *la* suis.
- Êtes-vous *les* mariés ? Nous *les* sommes.
- Êtes-vous *ma* nièce ? Je *la* suis.

220. *Երբոր ածականի մը կամ ածականաբար առնուած գոյականի մը տեղ դրուի, այն ատեն անփոփոխ կը մնայ, ինչ.*

- Messieurs, êtes-vous Français ? Nous *le* sommes.
- Madame, êtes-vous malades ? Oui, je *le* suis.
- Messieurs, êtes-vous mariés ? Nous *le* sommes.
- Mes enfants, serez-vous sages ? Nous *le* serons.

221. *Leur դերանուն է և չ'առնէր, երբոր à eux, à elles (անոնց) ի տեղ դրուած ըլլայ. ինչ. Je leur parle, այսինքն je parle à eux, անոնց հետ. Եւ այսինքն. Voici vos sœurs, offrez-leur des fruits այսինքն offrez des fruits à elles, անոնց յեր տոբերը, պարտաւորութիւն.*

222. *Երբոր բայէն ետքը երկու դերանուն կայ, նախ պէտք է սեռի խնդիրը դնել և յետոյ բնութեան խնդիրը, ինչ. Apporte-le-moi, ինչ Բեր շոյն. Donne-le-moi, ինչ Կոր շոյն. Montrez-le-nous, ցոյցդ տո՛ւ զայն :*

223. *Եթէ en դերանունը գտնուի, այն ատեն նախ բնութեան խնդիրը և վերջը en ը դրնելու է, ինչ. Donnez-m'en, անոնց արտէս ինչ. Apportez-m'en, բերէ՛ք անոնց ինչ :*

224. *Celui-ci, celle-ci, ceci, (անոնց) մտտակայ իրեր կը ցուցնեն. celui-là, celle-là, cela (անոնց) հեռաւոր իրեր կը ցուցնեն, ինչ. De ces deux étoffes, prenez celle-ci, laissez celle-là, այս երկուսը արտէս անոնց արտէս և անոնց յիշեցէ՛ք :*

225. *Qui, que, dont յարաբերական դերանունները պէտք է իրենց յարաբերած գոյականին կարելի եղածին չափ մտ դրուին, պէտք չ'է ըսել Il y a des enfants auprès de l'église qui jouent այլ պէտք է ըսել Il y a des enfants qui jouent auprès de l'église.*

226. *A qui, de qui, pour qui, avec qui, եւ. դերանունները միայն անձանց համար կը գործածուին, ինչ. L'homme à qui je parle. Ce fermier pour qui je travaille. և պէտք չ'է ըսել Les sciences à qui je m'applique, հապա ըսելու է Les sciences, auxquelles je m'applique.*

ՀՐԱՀԱՆԳ 150.

Հետեւեալ դասը վերոյգրեալ կանոններուն համեմատ ուղղելու է :

Êtes-vous les propriétaires de ce jardin. ? Nous le sommes. - Mesdames, êtes-vous invitées ? Nous le sommes. - Mesdames, venez voir la reine des tortues ! Vraiment oui, je le suis. - Messieurs, êtes-vous honnêtes ? Nous le sommes. - Êtes-vous les honnêtes gens qui m'avez rapporté ma bourse ? Nous le sommes. - Saluez les prêtres que vous rencontrez, car vous leur devez le respect. - Vá porter à nos voisins le gâteau que nous leur avons promis. Les oiseaux garnissent leurs nids avec la laine que leur laissent les moutons. - Je leur ai dit plusieurs fois de se taire, il ne m'ont pas écouté. - Jésus leur dit : « Laissez venir à moi les petits enfants. » - Avant que nos enfants partent à la ville, nous leur avons dit de venir souvent nous voir, nous leur avons recommandé de ne pas oublier nos conseils ! nous leur avons montré combien sont dangereuses les mauvaises compagnies, nous leur avons fait promettre de revenir comme ils partaient, c'est-à-dire, simples, bons et vertueux. - Les blessures faites par une mauvaise langue sont plus terribles que les blessures faite par le glaive ; (celles-ci, celle-là) n'atteignent que le corps tandis que (celles-ci, celles-là) vont au cœur. - Pratiquez la vertu, fuyez la paresse ; (celle-ci celle-là) rend malheureux, (celle-ci celle-là) mène au bonheur. - Le serpent à sonnettes porte une suite d'anneaux nobiles à l'extrémité de sa queue, qui font assez de bruit pour avertir de son approche. - On trouve des jouissances dans la pratique de la vertu, qu'on ne saurait trouver ailleurs. - La chose (à qui à laquelle) l'avare pense le moins, c'est à secourir les autres. - Pour instruire

les enfants, il faut une persévérance, sans (qui, laquelle) il n'est point de succès. - Je conserve religieusement un bâton avec (qui, lequel) j'ai pu me défendre contre un loup qui m'avait attaqué.

DU VERBE ՔԱՅ

227. Ինչպէս ըսուեցաւ () բայը տէր բային հետ թուով ու դէմքով կը համաձայնի :

228. Երբ որ խօսքի մը մէջ տարբեր դէմքով քանի մը դերանուններ գտնուին, բայը յօքնակի կը դրուի և նախապատիւ դէմքին հետ կը համաձայնի. Ինչ. toi et moi, nous lisons, Դու և եւ կը գրաս. vous et votre frère vous devez vous aimer. Դու և յեր եղբայրը դուրս է դուրս գրես :

229. La plupart, եթէ իրմէ վերջը գոյական մը չունի, բայը յօքնակի կ'ուղէ, իսկ եթէ գոյական մ'ունի, բայը այն գոյականին հետ կը համաձայնի. իսկ peu, beaucoup, assez, trop, moins, քանակական մակըայներէն ետքը բայը իրմէ առաջ դրուած գոյականին հետ կը համաձայնի. La plupart préférèrent la mort à la honte. Peu de gens supportent le malheur avec résignation. Beaucoup de monde périt dans cette affaire.

ՀՐԱՀԱՆԳ 151.

Հետեւեալ բայերը սամմանական ներկայ դնելով տէր բայիներուն հետ համաձայնեցնելու է :

Ton frère et toi, (venir) toujours en retard. - Je parie que ton ami et toi n'(avoir) qu'un an de différence. - Qui

part avec moi ? Mon frère, (*moi*), Lucien et Jacques. — (*Moi*), mon père et ma mère (*devoir*) aller vous voir. — Alfred et toi, vous ne (*savoir*) jamais ce que vous (*avoir*) à faire. — Peu de gens (*connaître*) le prix du temps. — Peu d'hommes (*avoir*) la modestie en partage ; beaucoup d'hommes (*s'exagérer*) leur mérite ; la plupart des hommes (*être*) jaloux de celui d'autrui. — Peu de gens (*supporter*) les conseils ; et cependant beaucoup de gens (*aimer*) à conseiller.

230. Qui էն ետքը եկողբայը qui ին յարաբերեալին հետ թուով և դէմքով կը համաձայնի, ինչ. Moi qui suis. Toi qui es. Lui qui est. Nous qui sommes. Vous qui êtes. C'est moi qui vous le dis, qui suis votre grand'mère.

ՀՐԱՀԱՆԳ 152.

Հետեւեալ բայերը սահմանական ներկայ դերով վերոյիշեալ կանոնին համեմատ տեր բայիներուն հետ համամայնեցնելու. և :

Toi qui nous (*rassurer*) ordinairement, veux-tu nous effrayer ? N'est-ce pas vous qui (*être*) venu hier au soir ? — Toi qui (*aimer*) la chasse, pourquoi ne chasses-tu pas ? — Vous qui (*chanter*) si bien, chantez-nous quelque chose. — Eux qui (*courir*) si bien, ils n'ont pas pu m'attraper. — Le temps passe, dit-on, c'est nous qui (*passer*).

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆ

231. Ստորագասականը կուսը կը ցուցընէ,

232. ԿԱՆՈՒ. 1. Կուսը, էտի, կուս, կուսի, արեւել, և ցուցնող բայերէն ետքը ստորագասական կը գործածուի.

Je doute } Կը կուսիմ
Je veux } qu'il կ'ուսիմ
Je désire } vienne կը կուսիմ
Je défends } կ'արիմ

233. ԿԱՆՈՒ. 2. Il faut, il importe, il convient, il est possible ևն, միադէմ բայերէն ետքը ստորագասական կը գործածուի, ինչ.

Il faut } Դեպ է } որ յարաբա-
Il convient } qu'il fasse վայելուի } րիտեան
Il est possible } des progrès. կարելի է } ընէ :

234. ԿԱՆՈՒ. 3. Ստորագասականը կը գործածուի նաև մէկ քանի շարկապներէ ետքը, ինչ. à moins que, afin que, avant que, de peur que, pour que, pourvu que, sans que ինչ.

ՀՐԱՀԱՆԳ 153.

Հետեւեալ բայերը ստորագասական ներկայ դերու. և :

Je veux bien que tu *venir*, puisque tu en as le désir. — L'équité ne veut pas qu'on *papier* à coup sûr. Je doute que tu *pouvoir* arriver avant moi. — Je défends qu'on *sortir* quand

je n'y suis pas. — Je désire, mon enfant, que vous vous *souvenez* qu'il n'est pas de vrai bonheur sans vertu. — Je crains que vous ne *perdre* vos économies dans des entreprises peu certaines. — Je doute que votre ami *pouvoir* arriver demain. — Il faut que celui qui parle se *mettre* à la portée de ceux qui l'écoutent. — Je veux que tu *prendre* pitié de l'orphelin et que tu lui *venir* en aide. — Il importe que tu ne *rougir* pas de dire la vérité, que tu ne *croire* pas qu'il soit honteux d'avouer ses fautes. Il faut bien que je *travailler*, on je serai puni. Il est bon que chacun *prendre* des précautions. — Il est nécessaire que chacun de nous acquérir de l'instruction. — Il convient que les enfants *prendre* de bonnes habitudes. — Il importe que vous *être* attentif à mes recommandations. — Il est possible qu'il *dormir* bien cette nuit, et qu'il *être* remis pour demain. — Pour peu que vous le *désirer*, j'irai vous chercher. — Quoique vous *préférer* jouer, il faut aller travailler. — Je serai parti avant que nous n'*arriver*. — Prenez la voiture, à moins que vous ne *vouloir* m'attendre. — Je me tais, afin que vous ne nous *fâcher* pas. — Je vous dicterai votre devoir, de peur que vous ne vous *tromper*. Que de jours se passent sans que nous *essayer* de devenir meilleurs.

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ
ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

235. Սահմանական ներկայէն և ապառնիէն ետքը, ստորագասական ներկայ կը գործածուի, ինչ.

Il faut } que vous soyez զեդդ է } որ -- էլ է --
Il faudra } plus attentifs. զեդդ զեդդ լուսյ շարէր լուսդ :

236. Անցեալէ մը և թէականէ մը ետքը ստորագասական անկատար կը գործածուի.

Il fallait	} que vous fussiez plus attentifs.	Պեդդ է	} որ -- էլ է -- -- էլ է -- շ -- շէր լու լուսդ :
Il fallut		Պեդդ էդս --	
Il a fallu		Պեդդ էդս ծ է	
Il eut fallu		Պեդդ էդս ծ էդս --	
Il faudrait		Պեդդ զեդդ լուսյ	
Il aurait fallu		Պեդդ էդս ծ զեդդ լուսյ	

ՀՐԱՀԱՆԳ 154.

Հետեւեալ աներեւոյր դրուած բայերը վերոյիշեալ կանոնից համեմատ ստորագասական կամ ներկայ կամ անկատար դնելու է :

Quand vous voudrez quelque chose, ne dites pas en enfant gâté : « Je veux que cela *être*. » Mais vous souvenant qu'il faut toujours être affable, dites : « Je désirerais que cela *être*. » — J'ai craint un moment qu'il ne *faire* mauvais temps. — Je désirerais que l'on *s'occuper* davantage de cet enfant. Si je vous avais souvent obligé, je prétendrais que vous me *rendre* service à mon tour. Il plairait beaucoup à nos parents que chacun de nous se *faire* remarquer par sa bonne conduite et son savoir. — J'ai toujours demandé au ciel, disait un philosophe, que ma petite maison *être* pleine de vrais amis. — Doutez-vous que l'agriculture *être* le premier métier de l'homme et le plus utile qu'il puisse exercer ? Faites aux autres ce que vous voudriez bien qu'on vous *faire* à vous-même. — Un législateur ancien avait défendu qu'on *éclairer* ceux qui sortaient le soir d'un festin, afin que la peur de ne pouvoir rentrer chez eux les *empêcher* de s'enivrer. — C'était une poignante tristesse pour nous de voir ces malheureux pêcheurs aux prises avec la mort, sans qu'il nous *être* possible de leur porter secours. — Un général ancien, blessé dans une bataille, ne permit pas qu'on *arracher* le fer qui était resté dans sa blessure, avant qu'il *connaître* l'issue du combat. — Nous surprimes l'ennemi, avant qu'il *pouvoir* se ranger en bataille.

ԱՆԵՐԵՒՈՅԹ

237. ԿԱՆՈՆ 1. Երբ երկու բայ իրարու քով
գան, երկրորդը աներևոյթ կը դրուի, ևացի
երբ առջինը օժանդակ ըլլայ, ինչ. Je les entends
causer ensemble, ունչ Բիւրեղն հետ Եօնը կը լտի:
Nous devons respecter nos parents, դարբնի Բիւ Ձնդ-
իւ յարգել.

ՀՐԱՀԱՆԳ 155.

Հետեւեալ բայերը աներեւոյթ կամ ընդունելութիւն
դնելու հ:

Qu'ai-je fait pour que tu viennes (troubler,) mon repos ?
On m'a (affirmer) que le chameau peut (rester) plusieurs
jours sans (manger). - Suis-je ton esclave pour me (traiter)
ainsi ? - On se repent souvent d'avoir (parler), rarement de
s'être tu. - On se lasse de (jouer), mais on ne se lasse pas
de (travailler). - Il faut (étudier) longtemps avant de savoir
quelque chose. - Tu as donc (oublier) les sages conseils que je
t'ai donnés ? - J'apprendrai à (tourner) les bois. - Je puis
(affirmer) que je n'ai rien vu. - Il faut (manger) pour
vivre, et non pas vivre pour (manger). - Certains reli-
gieux s'occupent à (défricher) les terres d'Algérie. - Vous
me dites de (tuer) le lapin blanc, je ne puis m'y (décider). -
On sait bien une leçon, quand on peut la (réciter)
sans (hésiter). - Les gens qui veulent toujours (parler),
se font rarement (aimer). - Il faut savoir (éviter) les procès. -
On finit par (surmonter) les difficultés, quand on sait (lutter)

avec courage et persévérance. - Un enfant ne se repent ja-
mais d'avoir (étudier). - Accoutumez-vous de bonne heure à
(observer), à (écouter) avec attention, a (réfléchir), à (aimer)
le travail et à (contracter) de bonnes habitudes, car dans vo-
tre vieillesse vous ne pourrez (récolter) que ce que vous au-
rez (semer).

ՄԱԿԱՅ

238. Dessus, dessous, dedans, dehors, alentour
մտկայաները առանձին կը գործածուին, ինչ.
Quand il voit un jardin, il entre dedans, au lieu de
se promener alentour. Երբ բառը որոշեալ ըլլայ,
այն տեղն sur, sous, dans, hors, autour նախա-
դրուի թիւնները կը գործածուին, ինչ. Il entre
dans le jardin ; il se promène autour du jardin ; Il
marche sur les fleurs.

239. Craindre, avoir peur, trembler բայերէն
ինչպէս նաև à moins que, de crainte que, de peur
que շարկապներէն ետքը ne (ոչ) բացասական
մտկայ կը գործածուի, ինչ. Je crains qu'il ne
pleuve. Je tremble qu'il ne soit blessé. De peur
qu'il ne vienne.

240. Autant, aussi, si իրենցմէ վերջը que կու-
ղեն, ինչ. Il est aussi savant que son frère, vous
travaillez autant que moi.

241. Plus tôt երկու բառով տեղի փոխելու կը նշա-
նակէ, ինչ. Il est arrivé plus tôt qu'on ne pen-
sait. Զիւրձնանքն տեղի փոխելու համար .

Իսկ *plutôt* մէկ բառով *մանաւոր*, *տեղի կը նշանակէ*, *ինչ*. De ces deux objets prenez *plutôt* celui-ci. այս երկու երեքն *տեղի* *տեղի* *տեղի*.

ՀՐԱՀԱՆԳ 156.

Հետեւեալ դասին մէջ վերոյիշեալ կանոնին համեմատ մակբայ կամ նախադրութիւն յարմարցնելու.

Le palais était fermé ; une garde nombreuse veillait (*autour, alentour*). — Écrivez les injures (*sur, dessus*) le sable, et les bienfaits (*sur, dessus*) le marbre. — Ma règle est égarée ; elle n'est ni (*sur, dessus*) la table ni (*dans, dedans*) mon pupitre. — N'ayez pas un sentiment (*sur, dessus*) les lèvres et un autre sentiment (*dans, dedans*) le cœur. — Je crains qu'on... me gronde. — Le craignais qu'il... lui fût arrivé malheur. — Il tremble que la voiture... ait versé en route. Il faut partir tout de suite, à moins que vous... vouliez manquer le train. — J'ai peur qu'il... se soit offensé de ce que je lui ai dit. — N'affirmez jamais, à moins que vous... soyez sûr de ce que vous dites. — Et pendant que je vous écoute, de peur que se... tombe en route, bon ange, donnez moi la main. Tu n'as pas encore lu autant... moi. — Je ne connais personne aussi bon... votre père. — Le travail, nécessaire aux hommes, fait leur félicité (*plutôt, plus tôt*) que leur misère. — Dimanche prochain, nous partirons (*plus tôt, plutôt*). — Le vrai soldat meurt (*plus tôt, plutôt*) que de fuir.



2013 912

« Ազգային գրադարան



NL0058663

Յ Ա Ն Կ Գ Ր Ո Յ

Ն ԳՐԱՏԵՆ ՅՈՎԱԵՓՈՅ ԳԱՎԱՅԵԱՆ

(Թղթուարանը 100 դրուցի հաշտով)

ԳՐ. ՓԸ

Այրենարան , Հեգարան և Բնձերցարան	—
Աշխարհագրութիւն Բաղ. Բնա. Գարագաշեան	5
Աշխարհագր. Աւսում. Բնա. Բաղ. Գարագաշ.	45
Աշխարհագր. « « « Ա. Միրալէլ	42
Գրագիտութիւն առձեռն Ե. Մուրաթ անի	15
Գեղագրութիւն Կուրճեան Հայ. Գղղ. Յն. Տճ.	8
Գեղագրութիւն Մակուայի տիպ	45
Երգարան ն: ր կամ Բնար Հայաստանի	10
Բնձերցարան կամ Դաստիարակ. Գարագաշ.	5
Բնձերցարան կամ Կախագիտելիք Ս. Փափազ.	10
Թուարանութիւն ընդարձակ Տ. Պօղանեան	20
Ժողովրդական Մատենադարան Ա. Բ. Գ. մաս	6
Հատընտիր քաղուածք Ի նախնեաց Գրգը.	20
Հեգարան	—
Մանր ուսմունք Քրիստոնէական Գ. Մարկոս.	4
Նոր բնձացք գրարատ լեզուի Մուրատեան	4
Պատմ. Սրբազան Ս. Փափազեան	40
Պարտք Տղայոց	5
Սրբազան պատմ. Ա. Գարագաշ.	8
Սկզբունք դաստիարակութեան Ս. հոր.	10
Բազմամէտալէլի	45
Փորձիկ ուստուղար կամ Կամուկանի	45
Քերականութիւն գործնական Գարագաշ.	45
« « « « « « « « « «	45
« « « « « « « « « «	8
« « « « « « « « « «	—
Երէն և Հայերէն Գարագաշ.	50
Քերականութիւն Շիշմանեանի Հայերէն	10
« « « « « « « « « «	15
« « « « « « « « « «	42
Քերական քաղնապատիւր կամ Այրենարան	4
Քերական կամ Այրենարան հին սինգ	—